ўМОВЫ
А ЗНАЁМСТВАЎ
абходна даслаць квітанцы
іўшага вас абанента або
ыць на наш разліковы
ўбачыць свой адрас надр
ще тры рублі; за пісьм
— сем рублёў.
ваеннаслужачым. Яны
па ўласнаму жаданню. А
да якіх прыкладзена
да 3 сакавіка, будуць др
асці.
. РАЗЛІКОВЫ РАХУН
24 У АПЕРУ БЕЛЖЫ
ВЯЗКОВА З ПАМЕТК
эта можна зрабіць у
чадным банку).
рэдагаваць тэксты пісьм
азбегнуць памылак, прос
хатні адрас.
ыўна дзейнічаць пры сва
ешнасці. АЛЕНА, 16 год».
АБ. 7009, г. Мінск.
● 225441, Брэсцкая вобл
нцавіцкі р-н, в. Хатыні
л. Пінская, д. 158. ЛІТВІН
Ч Вользе, 16 год.
● 231435, Гродзенская вобл
рэліцкі р-н, п/а Машэві
Гудзікі. АНДРЭЙЧЫК
нціне.
● 246029, г. Гомель, пр. Кас
чніка, 32—357. ШАПАВА
цяне, 17 год.
● 223025, Мінская вобл
нскі р-н, п/а Новае Пол
СХТ, інтэрнат № 2, пако
. САКАЛОВАЙ Святлане,
.
● 223025, Мінская вобл., Мі
р-н, п/а Новае Поле, інтэ
т № 2, пакой 220. КОУТУ
ене, 17 год.
● 232028, г. Вільнюс, ст. Па
рай, вул. Юодшылю, д. 2, к
. РЭЙБАКОЗ Саўлюс, РЭЙ
АКОЗ Вальдас (па 15 год).
● «Мне 17 год, вучуся ў пе
агічным вучылішчы. Усё
валася б, добра, але я вель
высокая, рост 173 см, і ў
м усе мае беды. ТАЦЦЯН
АБ. 7237, Віцебская вобл.
● 231128, Гродзенская вобл
мянскі раён, п/а Семярні
. Нарцукі. ЧЫМБОР Галі
Таццяна, сёстры-блізняты, п
год.
БРЫКУ ВЯДЗЕ АДДЗЕЛ
СЬМАЎ І САЦЫЯЛЬНЫХ
РАБЛЕМ. ТЭЛ. 32-50-01.

Рэдактар Ул. БЕЛЬСКІ.

ама ● Аб'явы

ще імя У. І. Леніна
ЦА
ялізаваная школа
аваны адбор вучняў, якія
тэматыкі, фізікі, беларускай
энне выпускнікам агульнай
енага вывучэння дысцыплін
цыклаў; профільная пад
этаў радыёфізікі і электро
га, прыкладной матэматыкі
. Заняткі ў школе па пра
ыкладчыкамі універсітэта.
ЧЭНЦАЎ У 10-ы КЛАС
эматыка (40 чалавек); пры
зіка (40 чалавек); радыёфі
руская мова і літаратура
а (20 чалавек).
конкурснага адбору і пра
ота і вуснае субяседаванне.
Мінскага раёна (без забес
у на імя дырэктара з візай
анчэнні няпоўнай сярэдняй
да 1 снежня.
220080, г. Мінск, Ленінскі
алоўны корпус, 2-гі паверх,
па 9 снежня.
ткаў у школе — з 10 сту
4 (мікрараён Серабранка).
Дырэкцыя школы.

Індэкс 63906

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

Чырвоная Змена

Газета выдаецца
з сакавіка 1921 года

ОРГАН ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА ЛКСМ БЕЛАРУСІ

№ 95—96 (13326) Субота, 19 мая 1990 года Цана 6 кап.

СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР: ДЗЕНЬ ЗА ДНЁМ

ентарый аглядальнікаў

ЛАДА ПЕРАМЯНІЛАСЯ?..

ЧАЦВЕР, калі пасля вя-
эрняга пасяджэння се-
сіі дэпутаты пакідалі
урада, плошча Леніна
сустрэла іх воклічамі «Да-
. Яны былі адрасаваны
нім кіраўнікам рэспуб-
трэба думаць, выказвалі
не складаным палітыч-
эканамічным і экалагіч-
тановішчам, якое склала-
рэгіёне. Але менавіта ў
дзень у парламенце пача-
абмеркаванне кандыда-
а пасаду Старшыні Вяр-
га Савета БССР — пер-
рок да фарміравання но-
апарату, з дзейнасцю яко-
одзі звязваюць свае на-
а лепшую будучыню.
нгае тут залежыць ад та-
ой уяўляюць дэпутаты
чалавека, што будзе кі-
парламенцкім караблём у штармавое палітычнае надвор'е. Якія крытэрыі стануць вызначальнымі ў іх выбары?

Былі вылучаны М. І. Дземянцей, С. С. Шушкевіч, У. В. Каваленак, адбылося і своеасаблівае самавылучэнне Р. А. Вячэрскага.

Як высветлілася, у ацэнцы гэтых кандыдатур кожны з парламентарыяў мае свой крытэрый. Агітуючы за «свайго», выступаючыя ля галоўнага мікрафона кіраваліся, хто наменклатурна - апаратнымі, хто прафесійнымі, хто чалавечымі, хто навуковымі і г. д. меркаваннямі. Такі розгалас у думках не абяцаў хуткага завяршэння падзей. Цяжка знайсці кропку перакрыжавання ў такіх патрабаваннях да асобы будучага старшыні: каб меў вопыт камсамольскай і партыйнай работы, каб не быў абцяжараны багажом старых уяўленняў, каб быў сапраўдным навукоўцам і ў той жа час — вядомым усёй краіне, каб мог весці дыялог з усімі слаямі грамадства і быў прафесіяналам у сферы аграпрома, каб дагэтуль не працаваў у вышэйшых эшалонах улады і меў практыку законатворчай дзейнасці.

Дык хто ж стане на верхнюю прыступку нашай парламенцкай лесвіцы? Дальнабачнымі ці блізарукімі аказаліся дэпутаты ў сваім выбары — пакажа час. Але наўрад ці галоўная фігура ў рэспубліцы не павінна адпавядаць такім якасцям, як папулярнасць у народзе, здольнасць незалежна і неардынарна думаць. Той, хто ўзначаліць Вярхоўны Савет рэспублікі, павінны быць яркай і моцнай асобай, дальнабачным палітыкам, здольным забяспечыць стабільную сітуацыю дэмакратычным шляхам.

Пытанне выбараў старшыні галоўнае толькі на пэўным этапе. І калі ён стане на капітанскі мосцік, яму ўсё роўна не мінуць многіх рыфаў, якія будуць з'яўляцца ў форме самых вострых пытанняў. Дарэчы, яны ўжо прагучалі і былі адхілены большасцю галасоў.

Не будзем забываць, што Вярхоўны Савет не палітклуб, а заканатворчы орган. Яго галоўная функцыя заканадаўчая. І нам сёння неабходны новыя законы, якія б адпавядалі рэаліям дня, узроўню грамадскай свядомасці, а не скоўвалі жыццё. Калі парламент пачне вырашаць прыватныя пытанні, таптацца на месцы, гэта, безумоўна, дарога ў тупік.

Прававая дзяржава павінна будавацца з фундамента — Канстытуцыі. І ўжо згодна з гэтым прымацца іншыя законы, інакш увесь час прыйдзецца парушаць старыя. Нездарма так часта гучала: «Таварышы дэпутаты, мы парушаем Канстытуцыю БССР». І гэта нядзіўна: яна цесная і вузкая для шматграннай палітры сённяшняга дня.

Пакуль цяжка адказаць на пытанне: кансерватыўнымі ці вельмі занятымі аказаліся нашы дэпутаты, калі большасцю галасоў адхілілі прапанову ўключыць у парадак дня пытанне аб грамадскіх арганізацыях і аб'яднаннях грамадзян у рэспубліцы.

Існаванне грамадскіх рухаў і адной з найбольш папулярных яго плыняў — БНФ — рэальнасць. Прызнаваць яе ці абараняць старыя ідэалагічныя бастыёны? Ходкае сцвярджэнне «Лепш позна, чым ніколі» ў дадзеным выпадку не можа быць ні дэвізам, ні апраўданнем. Удумаемся: мы даўно сутыкнуліся з праблемай нібы двайнога членства. Сярод прыхільнікаў БНФ нямала камуністаў, а ў партыйных арганізацыях ёсць члены БНФ. І насупраць Дома ўрада—як дзяржаўны беларускі сцяг, так і бела-чырвона-белы. Ці не лепш ўзняцца да асэнсавання вопыту еўрапейскай дэмакратыі?

Вельмі небяспечны рыф, як нам думаецца, пытанне аб прывілеях. Грамадская думка настроена ў дадзеным выпадку адназначна, і народ проста не зразумее сваіх дэпутатаў, якія адхілілі і гэта пытанне: ці яны самі сталі іх уладальнікамі, ці хутка забыліся, як жыве народ. Мы будуем гуманны дэмакратычны сацыялізм. А ў такім грамадстве маральная выснова льгот павінна існаваць толькі для абдзеленых яго членаў: інвалідаў, пацярпеўшых. Службовыя, апаратныя, наменклатурныя прычыны проста не маюць права на існаванне. Хай за адказную працу будзе высокая зарплата. Але яна павінна адлюстроўваць уклад і адпавядаць вынікам работы. У цяжкім жа эканамічным становішчы, у якім апынулася наша краіна, служкі народа, тыя, чыя мэта павышаць яго дабрабыт, павінны жыць клопатамі людзей, раздзяліць іх лёс.

За той час, які быў змарнаваны ў першыя дні сесіі, упаўне можна было б абмеркаваць хоць бы адно з гэтых пытанняў.

Зусім нядаўна ў палітычным слоўніку нашага грамадства з'явілася слова «прэзідэнт». Зрэшты, яно ўжывалася і дагэтуль. Былога Старшыню Вярхоўнага Савета БССР называлі прэзідэнтам, цяпер—былым (але называлі неафіцыйна), значыць, мара аб прэзідэнцтве жыве ў народзе і апаратных колах даўно. Ці не справядліва было б надаць слову афіцыйны статус, легалізаваць яго.

Многія дэпутаты гаварылі аб тым, што рэспубліка пакуль не гатова да прэзідэнцкай формы кіравання. Не будзем абвяргаць і спрачацца. Паспешлівасць у такой сур'ёзнай справе пагражае новымі памылкамі. Але што перашкаджае пачаць прапрацоўваць гэта пытанне ўжо цяпер, каб зноў не трапіць у сітуацыю, калі толькі і застаецца, што развесці рукамі?

ПАРЛАМЕНЦКІЯ дэбаты яшчэ толькі пачаліся, але ў народных выбраннікаў праявіліся ўжо адрозненні ў поглядах, у падыходах да вырашэння тых або іншых праблем. І гэта натуральна. У любым парламенце любой краіны заўсёды ёсць левper радыкалы, цэнтрысты і кансерватары, што не перашкаджае ім працаваць дынамічна і вынікова. Безумоўна, нашаму парламенту пакуль далёка да заходняга ўзроўню. Але спадзяёмся, што слова «кансенсус» для яго ўжо не замежнае.

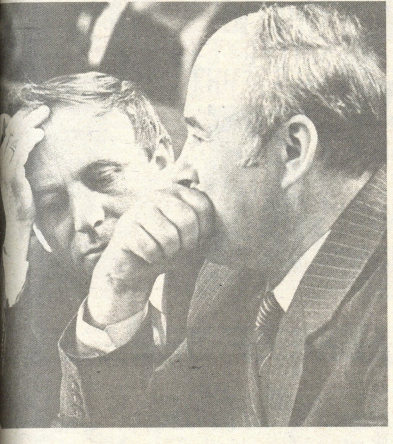

Н. РОШЧЫНА,
В. ШАЎКО,
прэс-група «Чырвонай змены».

Фота **С. Брушко.**

Суседзі па балкону

«Гаворыць Мінск»

«Увага! Гаворыць Мінск. Мікрафоны Беларускага радыё ўстаноўлены ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР. Пачынаем трансляцыю...»

●

АМАЛЬ тыдзень гучаць гэтыя словы ў эфіры. Работу I сесіі Вярхоўнага Савета БССР 12-га склікання асвятляюць журналісты Галоўнай рэдакцыі інфармацыі Беларускага радыё.

Мы, газетчыкі, прывыклі ўжо нязменна бачыць ля самага ўваходу на «прэс-балкон» за трансляцыйным пунктам каментатараў гэтай рэдакцыі. Нашым калегам дастаўся самы нялёгкі хлеб. Калі мы вольныя ў перасоўваннях па «тэрыторыі», дзе праходзіць сесія, і выкарыстоўваем час для больш плённай работы па ўласнаму выбару, то яны могуць пакінуць свае крэсла толькі разам з дэпутатамі ў час перапынку. Ідзе прамая трансляцыя.

Яна, і праўда, прамая. Нельга западозрыць вяшчанне ў пэўнай рэвізіі таго, што адбываецца. Асабіста мы размясціліся са сваімі блакнотамі побач і маем права засведчыць: радыёэфір і зала пасяджэнняў Вярхоўнага Савета жывуць адным жыццём.

— Ці былі збоі, недарэчнасці ў час трансляцыі? Якая небяспека чакае журналіста ля трансляцыйнага пункта? — пытаемся ў перапынку ў Аляксандра Цітаўца, каментатара Галоўнай рэдакцыі інфармацыі Беларускага радыё.

— Адбыўся толькі адзін невялікі эпізод. 16 мая званок па службовым тэлефоне: нагадайце яшчэ раз, хто вядзе пасяджэнне, слухачы не пазнаюць голас вядучага, прамы эфір перарваўся мінут на дваццаць. Радыёкропкі не працуюць. Недзе ў сувязістаў адмовіў трансфарматар.

Але перапалоху не было. Сітуацыя рабочая, хаця, як кажуць касманаўты, і пазаштатная. Прыйшлося яшчэ раз паведаміць, што адбывалася і адбываецца ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР.

— Увогуле з пункту гледжання прафесіянала, як ты глядзіш на прынятае дэпутатамі рашэнне весці прамую трансляцыю работы сесіі толькі па радыёвяшчанню?

— Гэта ўвогуле разумная прапанова. І сродкі эканомяцца (я маю на ўвазе тэлебачанне), і сутнасць падзей у найбольш поўным выглядзе імгненна даносіцца да людзей.

Першапачаткова было вырашана прамому эфіру аддаць другую праграму рэспубліканскага радыё. Аднак недастаткова ўстойлівы прыём яе ў рэспубліцы прымусіў дэпутатаў перагледзець сваё рашэнне. І ўжо ў чацвер пасля ранішняга перапынку на сесіі мы зноў, як і ў першы дзень, пераключыліся на першую праграму радыё.

— Аляксандр, твой вопыт асвятлення з усіх трох з'ездаў народных дэпутатаў СССР дае магчымасць параўнаць, як развіваюцца падзеі на нашай сесіі, у чым падобныя яны на маскоўскія і чым адрозніваюцца ад іх?

— На жаль, прыклад маскоўскіх форумаў—я зараз вяду гаворку пра адмоўны бок — не стаў узорам і для народных дэпутатаў БССР. Вы звярнулі, напэўна, увагу, што па выніках першага дня работы асобныя дэпутаты самі сабе паставілі «двойку». За што? Пераважалі эмоцыі, імкненне хутчэй апраўдаць перад выбаршчыкамі свой статус, а не імкненне хутчэй увайсці ў рабочую каляіну і ўзяцца, нарэшце, за набалелыя для рэспублікі праблемы.

Даводзілася чуць ходкую думку, перафразоўку: народ заслугоўвае свайго парламента. Што ж гэта? Агульны папрок усім нам, выбаршчыкам, у нізкай палітычнай культуры, апатыя да тых працэсаў, што адбываюцца ў нашым грамадстве? Мне ўжо даводзілася дзяліцца з радыёслухачамі вывадам: для сённяшняй парламенцкай работы (асабліва на цяперашнім этапе) патрэбны ў першую чаргу кампетэнтныя юрысты, эканамісты, вучоныя. Мы ж, як бачна з даклада мандатнай камісіі, тут апынуліся не на вышыні. Пасіўныя адносіны да выбараў, якія адбываюцца сёння, увогуле выклікаюць абурэнне, як і той факт, калі на ўчастку людзей зазываюць апельсінамі і іншымі дэфіцытамі.

І яшчэ адзін момант, які нельга не заўважыць. Падрыхтоўчая работа, якая амаль цалкам была за апаратам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, не прынесла патрэбнага плёну. Адсюль і незада[...] насць пачаткам работы се[...]

Увогуле ж, калі параў[...] ваць пасяджэнні ў Маск[...] сёння ў Мінску, хочацц[...] рыць, што мы прайшлі [...] станаўлення ў заканатвор[...] дзейнасці хутчэй. Згадзі[...] нават і ў гэтыя некалькі [...] былі падставы для аптым[...]

— Скажы, усе наступ[...] дні работы сесіі слухачы [...] мога эфіру будуць звязан[...] тым, што адбываецца ў [...] пасяджэнняў, пры дапам[...] толькі твайго голасу?

— Безумоўна, не. Нават [...] гэтыя дні працаваць мне [...] памагалі калегі: Леанід А[...] Валерый Радуцкі, акрам[...] задзейнічаны Анатоль А[...] рэнка, Міхаіл Рудкоўскі [...] шыя. Проста няўпэўнен[...] дэпутатаў на першым этапе [...] асвятляць работу першай с[...] Вярхоўнага Савета БССР 1[...] склікання, вымусіла рэдакц[...] размеркаваць свае сілы з [...] кам любога варыянта. Ц[...] жа прынята канкрэтнае [...] шэнне, будзе створана маб[...] ная група, якая на асн[...] ўзаемазамяняльнасці зм[...] працаваць у такім рэжы[...] месяц, і два.

Сесія — гэта не толькі пасяджэнні ў залах, але і сустрэчы д[э]путатаў з выбаршчыкамі на плошчы ля Дома ўрада.

Фота С. БРУШКО і У. ПАНАД[...]

Дапаможная служба

Пераклад на беларускую

Што гэта за будка са шклянымі зацемненымі вокнамі? Накіроўваемся да яе. Як высветлілася, мы трапілі ў кабіну сінхроннага перакладу. Яна з'явілася ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР у чэрвені летась. Тады на сесіі, прысвечанай чарнобыльскім пытанням, і была створана група сінхроннага перакладу з рускай мовы на беларускую і наадварот. У групу ўвайшлі супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства АН БССР.

Азіраючы залу зверху, мы заўважылі, што навушнікамі для перакладу—а яны ёсць на кожным дэпутацкім месцы — пастаянна ніхто не карыстаецца, за выключэннем дэпутата З. С. Пазняка.

Дык наогул, ці патрэбны сінхроншчыкі ў нашым беларускім парламенце, дзе пераважна пануе руская мова?

— Патрэбны, — лічаць М. Дарошка, Н. Кажура, Г. Маркушэўская, Т. Кузьмянкова, якія зараз працуюць у кабіне.

Яны адзначаюць, што дэпутацкі корпус новага склікання ўсё ж больш чулы да роднай мовы. І спроб выступаць па-беларуску становіцца ўсё больш.

Некаторыя з дэпутатаў разпораз усё ж цікавяцца гукам з навушнікаў. І калі ўжо сур'ёзна думаць аб адраджэнні культуры, мовы, то трэба выкарыстоўваць усе стымулюючыя да гэтага фактары: хаця б гэта быў і сінхронны пераклад у парламенце. Які, дарэчы, маглі б выкарыстаць дэпутаты, што слаба валодаюць мовай, для вывучэння яе. Тым больш, як адзначыў пастаянны слухач групы сінхроншчыкаў З. С. Пазняк, перакладаюць яны вельмі і вельмі няблага.

Без аўтаматыкі ніяк

Вы ўжо заўважылі, што вынікі галасавання з'яўляюцца на табло літаральна праз дзесятак секунд. Эканомія часу каласальная: кожны раз ад 5 да 10 мінут. У першы дзень работы сесіі дэпутаты, напрыклад, галасавалі 69 разоў. Падлічыць выгаду няцяжка.

А дапамагае аўтаматычная сістэма, якая складаецца з электроннага табло, кіруючага і выканаўчага камп'ютэраў. Яна дазваляе не толькі кіраваць усёй работай сесіі, а і выдаваць неабходныя даведкі: па выніках паіменнага галасавання, па рэгістрацыі, дадзеныя мандатнай камісіі і іншыя. Сядзяць за пультам інжынер-электронік Сяргей Зяленкін і галоўны інжынер праекта Аляксандр Шлапуноў, якія ўважліва сочаць за ходам сесіі.

Выканана сістэма беларускімі распрацоўшчыкамі і каштуе 44 тысячы рублёў. Для параўнання: да I З'езда народных дэпутатаў СССР абсталяванне было закуплена ў фірмы «Філіпс» і каштавала нашай дзяржаве, паводле дадзеных прэсы, 3,5 мільёна інвалютных рублёў.

— Ці можаце вы, «націснуўшы» на сістэму, неяк паўплываць на вынікі галасавання? — запыталіся мы ў хлопцаў.

— Магчымасць карэкціроўкі аператарам цалкам выключана, —адказваюць яны. — Бо даныя адразу ж адлюстроўваюцца на табло. Машына захоўвае іх у сябе ўсяго каля 30 секунд. І наогул у таго, хто сядзіць за пультам кіравання сістэмай, няма ніякай магчымасці ўклініцца ў дзеянні машыны. Так што машына — аб'ектыўная і справядлівая.

— А ці ўслухоўваецеся вы ў тое, што гавораць дэпутаты?

— Безумоўна. Мы сочым за пастаноўкай пытанняў для таго, каб правільна аформіць пратакол пасяджэння. Нас кантралюе юрыст. Потым усё гэта звяраецца па стэнаграме.

Чалавек разумнейшы за машыну — гэта бясспрэчна. Тым больш, той, хто яе распрацаваў і падпарадкаваў сваёй волі і розуму. Вось чаму нават у такой развітай краіне, як Японія, тайнае галасаванне праводзіцца самым прымітыўным і ўсё ж самым надзейным спосабам, пры дапамозе бюлетэняў і скрынак. Вось чаму і нашым дэпутатам пры выбарах Старшыні Вярхоўнага Савета БССР былі раздадзены звычайныя бюлетэні.

Члены прэс-групы «Ч. З.»

Ліст з акругі

За каго галасавалі?

Усе да аднаго — дэпутаты абласнога і гарадскога Саветаў, члены клуба выбаршчыкаў — падтрымалі тэкст тэлеграмы, якую вырашылі адправіць у адрас сесіі Вярхоўнага Савета БССР. Яна тычыць катастрофы ў Чарнобылі:

«Абгрунтаванне прычын утойвання інфармацыі аб чарнобыльскай катастрофе і яе маштабах адказнымі асобамі вобласці, рэспублікі і краіны ў першыя 11 дзён толькі тым, што тыя асобы і прадстаўнікі грамадзянскай абароны не ўяўлялі яе трагічнасці з-за недахопу ведаў у гэтай галіне (і гэты тэзіс прагучаў з вуснаў шэрагу дэпутатаў), не вытрымлівае ніякай крытыкі. Мы ж лічым, што гэта чарговы метадычны фарс тых жа асоб адвесці адказнасць ад сябе. Нават пазнейшая хлуслівая інфармацыя аб узроўні радыяцыйнага забруджвання абвяргае хісткія довады.

Падтрымліваем прапанову дэпутата Барычэўскага аб стварэнні камісіі па поўнай і аб'ектыўнай ацэнцы дзейнасці адказных асоб вобласці, рэспублікі і краіны па ўтойванню ад беларускага народа праўды аб катастрофе стагоддзя».

Ад сябе як ад выбаршчыка дадам, што пакуль работа сесіі не абнадзейвае. Хто сядзіц[ь] [...] зале? Ці за тых мы гала[са]валі?

І яшчэ адно. У дні раб[оты] сесіі Вярхоўнага Савета Б[ССР] на прылаўках гомельскіх ма[га]зінаў пуста-пуста: ні круп, [ні] мяса, ні солі...

А. БАРОЎСК[...]

ул. кар. «Чырвонай змены»

ЗАХАВА[...]

Для вучоных Акадэміі [...] БССР пытанні ліквідацыі [...] вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС з'яўляюцца першачаргов[...] Якая цяпер пазіцыя ву[...] рэспублікі ў адносінах д[а] Чарнобыля, што робіцца [...] прадпрымаецца імі ў ліквідацыі трагедыі — п[...] гэта расказаў вядучаму спецыялісту аддзела інфармацыі Савета Мініст[...] БССР А. ЗАЙКОЎСКАМУ акадэмік, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук Беларуск[...] ССР І. І. ЛІШТВАН.

●

— Іван Іванавіч, вядом[...] канцэпцыя бяспечнага [...] вання, з якой выступілі [...] рускія вучоныя, знайшл[а] [пад]трымку ва ўрадзе рэсп[...] падтрымана Дзяржаўна[й] [экс]пертнай камісіяй...

— Так, канцэпцыя бе[...] кіх вучоных, нарэшце, [...] лівае прызнанне. Канцэ[...] Міністэрства аховы з[...] СССР, сумна вядомая «[...] ная», прызнаецца навук[о][...] абгрунтаванай і некар[...] такое заключэнне зрабіла [...] жаўная экспертная камі[сія] [...] кой думкі прытрымлі[...] многія вучоныя і спецы[...]

Не ўсё яшчэ ведае на[...] уздзеянні малых доз ра[...] на чалавека, але што-ні[...] цяпер бачна. Вучоныя [...] адзначаюць змяненні ў [...] сомах, што вельмі небя[...] для будучых пакален[...] жыхароў пацярпеўшых [...] адзначаецца ўзрастанн[е] [...] тычнай паталогіі, высок[...] вень хвароб верхніх дых[...] шляхоў, страўнікава-кі[...]

...ёну. Адсюль і незадаволенасць пачаткам работы сесіі. Увогуле ж, калі параўноўваць пасяджэнні ў Маскве і ...ння ў Мінску, хочацца верыць, што мы прайшлі шлях ...наўлення ў заканатворчай ...йнасці хутчэй. Згадзіцеся, ...ат і ў гэтыя некалькі дзён ...лі падставы для аптымізму.

— Скажы, усе наступныя ... работы сесіі слухачы прама эфіру будуць звязаны з ...м, што адбываецца ў зале ...яджэнняў, пры дапамозе ...ькі твайго голасу?

— Безумоўна, не. Нават і ў ...ыя дні працаваць мне дапамагалі калегі: Леанід Аноп, ...ерый Радуцкі, акрамя іх ...вейнічаны Анатоль Аўчына, Міхаіл Рудкоўскі і інш. Проста няўпэўненасць ...утатаў на першым этапе, як ...тляць работу першай сесіі ...коўнага Савета БССР 12-га ...кання, вымусіла рэдакцыю ...еркаваць свае сілы з улі... любога варыянта. Цяпер ... прынята канкрэтнае ра...е, будзе створана мабільная група, якая на аснове ...мазамяняльнасці зможа ...аваць у такім рэжыме і ..., і два.

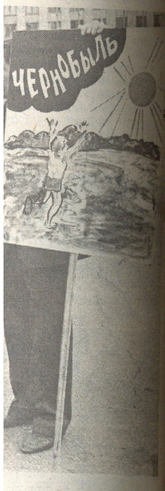

...ах, але і сустрэчы дэ... ...а ўрада.
...РУШКО і У. ПАНАДЫ.

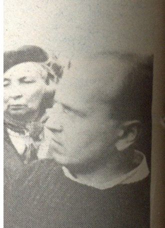

...вейвае. Хто сядзіць у ... за тых мы галаса...

...адно. У дні работы ...коўнага Савета БССР ...ўках гомельскіх мага...га-пуста: ні круп, ні ...олі...

А. БАРОЎСКІ,
«Чырвонай змены».

...АХАВАЦЬ І ВЫРАТАВАЦЬ НАЦЫЮ

...ла вучоных Акадэміі навук ...ССР пытанні ліквідацыі ...аў аварыі на ...обыльскай АЭС ...юцца першачарговымі. ...ая цяпер пазіцыя вучоных ...эспублікі ў адносінах да ...обыля, што робіцца і ...прымаецца імі ў ...ацыі трагедыі — пра ... расказаў ...алісту аддзела ...рмацыі Савета Міністраў ...Р А. ЗАЙКОЎСКАМУ ...адэмік, віцэ-прэзідэнт ...адэміі навук Беларускай ...Р І. І. ЛІШТВАН.

— Іван Іванавіч, ведома, што ...цэпцыя бяспечнага пражывання, з якой выступілі беларускія вучоныя, знайшла падтрымку ва ўрадзе рэспублікі, атрымана Дзяржаўнай экспертнай камісіяй...

— Так, канцэпцыя беларускіх вучоных, нарэшце, атрымала прызнанне. Канцэпцыя Міністэрства аховы здароўя ...Р, сумна вядомая «35-бэрная», прызнаецца навукова ...рунтаванай. Заключэнне зрабіла Дзяржаўная экспертная камісія, тамы думкі прытрымліваецца большасць вучоных і спецыялістаў. Не ўсё яшчэ ведае навука аб ...дзеянні малых доз радыяцыі на чалавека, але што-нішто і цяпер бачна. Вучоныя ўжо адзначаюць змяненні ў храмасомах, што вельмі небяспечна для будучых пакаленняў. У ...хароў пацярпелых раёнаў ...лічваецца ўзрастанне генетычнай паталогіі, высокі ўзровень хвароб верхніх дыхальных шляхоў, страўніка-кішачнага тракту, выяўляюцца адхіленні ў функцыянаванні эндакрыннай, імуннай і крывятворнай сістэм арганізма, расцуць ... інфекцыйных захворванняў, хваробы сардэчна-сасудзістай і нервовай сістэм, ... кровазвароту. Найбольш ... выклікае павелічэнне ... анкалагічных ... у пэўнай часткі насельніцтва. Трывогу выклікае ... шчытападобнай залозы ў дзяцей. Вось чаму вучоныя так востра ставяць пытанне: Чарнобыль і генафонд беларускай нацыі, вось чаму рэспубліка настойліва даказвае саюзным органам неабходнасць самага тэрміновага і шырокага наступлення на праблемы, якія выклікала аварыя. Вось чаму Акадэмія навук БССР унесла прапанову ў дырэктыўныя органы рэспублікі аб аб'яўленні Беларусі зонай нацыянальнага бедства. І гэта не эмацыянальная прапанова, як часам уяўляецца, а рэаліі сённяшняга дня. Бо, знаходзячыся гэтыя гады ў палоне 35-бэрнай канцэпцыі, мы вялі гаспадарку на забруджаных тэрыторыях, вырошчвалі хоць і адпавядаючыя часова дапушчальным узроўням, але ўсё ж умоўна чыстыя прадукты харчавання. І з такімі прадуктамі радыеактыўнасць «размазвалася» па ўсёй рэспубліцы, што і выяўляюць цяпер медыкі пры абследаванні людзей у Мінску і на Віцебшчыне, у Брэсцкай і Гродзенскай абласцях. Яшчэ падкрэслю, што, згодна з данымі Заходняга рэгіянальнага аддзялення УАСГНІЛ, на тэрыторыі са шчыльнасцю ў 2—5 кюры на квадратны кіламетр не заўсёды можна атрымаць чыстую сельскагаспадарчую прадукцыю. А сельскагаспадарчая ж вытворчасць у нас і цяпер, на жаль, вядзецца на ўгоддзях з непараўнальна больш высокімі ўзроўнямі забруджвання. І тут работнікі Дзяржаграпрома БССР павінны строга прытрымлівацца правіла «лепш менш, ды больш чыста» і строга выконваць «Рэкамендацыі па вядзенні сельскай гаспадаркі ва ўмовах радыеактыўнага забруджвання зямель Беларускай ССР на 1990 год».

Такім чынам, у наяўнай радыяцыйна-экалагічнай абстаноўцы ў рэспубліцы адзіна правільнай можа быць толькі такая канцэпцыя бяспечнага пражывання, у аснове якой ляжаць агульначалавечыя прынцыпы — адсутнасць абмежаванняў жыццядзейнасці (магчымасць карыстання чыстымі прадуктамі харчавання, атрыманымі са свайго двара, прыроднымі рэсурсамі, гарантаванне бяспечных для здароўя ўмоў працы і адпачынку людзей, вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі з даварыйнымі ўзроўнямі забруджвання). Гэта канцэпцыя пакладзена ў аснову пры распрацоўцы Дзяржаўнай праграмы па ліквідацыі ў Беларускай ССР вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Прынятыя ў праграме заданні, аб'ёмы фінансавання і матэрыяльна-тэхнічных затрат праграм разглядаць як першачарговыя, стартавыя, бо ліквідаваць вынікі аварыі ў кароткія тэрміны нельга, можна толькі іх мінімізаваць.

Забруджанасць радыяцыяй застаецца на многія стагоддзі, пакуль не адбудзецца натуральны распад радыенуклідаў. Ніякіх жа хімічных або фізічных метадаў, каб, скажам, зрабіць цэзій-137 нерадыеактыўным, няма. Перыяд яго паўраспаду 30 год. Столькі ж і ў стронцыю-90. А для таго, каб яны перасталі аказваць радыяцыйнае дзеянне, неабходна 10 такіх перыядаў — г. зн. 300 год. А ёсць жа радыенукліды, напрыклад, плутоній, у якіх перыяд паўраспаду — дзесяткі тысяч год. Тым больш, што пакуль эфектыўных спосабаў інжынернай дэзактывацыі вялізных тэрыторый няма, а гэта сельскагаспадарчыя ўгоддзі, забалочаныя тэрыторыі, тарфяныя месцанараджэнні, лясы, азёры, рэкі.

Усе мы зараз бачым, з якім болем, пакутамі людзі, якія маюць сваю гісторыю, звычаі,назаўсёды пакідаюць родныя мясціны. Вось чаму пры перасяленні мы павінны адносіцца з пачуццём асаблівай увагі да чалавека, а не кіравацца эканамічнымі або гаспадарчымі меркаваннямі. І адсяляць людзей у тыя мясціны, дзе іх жыццё хоць і будзе незвычайным, але бяспечным. Нядаўна былі выпрацаваны і адобраны крытэрыі выбару пляцовак для будаўніцтва новых населеных пунктаў для перасялення людзей у адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай ліквідацыі ў Беларускай ССР вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Гэтыя крытэрыі зыходзяць з таго, што неабходна:

— будаўніцтва новых населеных пунктаў весці на тэрыторыі з узроўнем радыеактыўнага забруджвання сувымяральнымі з даварыйнымі (цэзій-137 — менш як 0,2 кі/км², стронцый-90 — не больш як 0,02 кі/км², плутоній — не больш як 0,005 кі/км²);

— пры адсутнасці такіх тэрыторый выбар месцаў будаўніцтва новых пасёлкаў варта праводзіць зыходзячы з патрабаванняў, што доза абпраменьвання чалавека не павінна перавышаць 7 бэр за 70 год жыцця. Радыяцыйнае забруджванне такіх пляцовак не павінна перавышаць наступных узроўняў: па цэзію-137 — не больш як 1 кі/км², стронцыю-90 — 0,15 кі/км², плутонію — 0,01 кі/км²;

— будаўніцтва пасёлкаў можа быць дазволена толькі пры наяўнасці радыяцыйна-экалагічнага пашпарту выбранай пляцоўкі.

— Вучоныя рэспублікі, кіраўнікі гаспадарак, старшыні выканкомаў Саветаў народных дэпутатаў гавораць, часам з недаўменнем, чаму ўсе ўзроўні радыяцыі базіруюцца толькі на цэзіі і стронцыі, а іншыя радыенукліды не ўлічваюцца. І, маўляў, час стварыць агульную карту распаўсюджвання радыенуклідаў. Што і хто гэтаму перашкаджае?

— Паводле ацэнак спецыялістаў, з чацвёртага блока ЧАЭС за межы станцыі выкінута 3,5±0,5 працэнта паліва, прыблізна 25 працэнтаў цэзію, які знаходзіцца ў рэактары, практычна ўсе высакародныя газы, ёд. У час аварыі незалежна выкідваліся толькі лятучыя радыенукліды: інертныя газы, ёд, цэзій, тэлур. Астатнюю радыеактыўнасць складаюць паліўныя часцінкі — плутоній-239, нептуній-239, цэрый-141, цэзій-137, стронцый-90 і іншыя ізатопы. Пакуль стронцый і плутоній знаходзяцца, паводле заключэння акадэміка С. Т. Бяляева, «ва ўранавай матрыцы», г. зн. у выглядзе паліўных часцінак. На шчасце, пакуль што яны звязаны ў гэтых матрыцах, але пад уздзеяннем кіслотных грунтоў радыенукліды паступова вымываюцца і пераходзяць ужо ў растваральныя формы. Таму ёсць небяспека, што да ліку найбольш значных цяпер для фарміравання доз абпраменьвання чалавека ізатопаў — цэзію і стронцыю — хутка далучыцца яшчэ і плутоній. Засцерагчы чалавека ад паступлення ў арганізм менавіта гэтых ізатопаў (з працяглым перыядам паўраспаду) — вось галоўная задача вучоных і практыкаў. Што датычыць кароткажывучых ізатопаў, якія знаходзіліся ў пашкоджаным блоку на момант аварыі, то некаторыя з іх, будучы выкінутымі з рэактара, як, напрыклад, ёд-131, ужо распаліся і небяспекі не ўяўляюць.

Аналіз прыродных аб'ектаў на ўтрыманне цэзію, стронцыю, плутонію і інш. радыенуклідаў праводзіўся паўсямесна з моманту аварыі і па меры накаплення даных складаліся адпаведныя карты радыяцыйнай абстаноўкі. На жаль, гэтыя карты і іншыя матэрыялы доўгі час не публікаваліся па прычыне сакрэтнасці. І толькі ў мінулым годзе былі абнародаваны першыя карты радыяцыйнай абстаноўкі па цэзію-137. Цяпер ужо прыводзяцца даныя аб плошчы тэрыторый, забруджаных цэзіем-137, уключаючы зону адсялення. Плошча тэрыторыі рэспублікі, забруджаная звыш 5 кі/км² па цэзію-137, складае 1,66 млн. га (усяго па БССР, УССР і РСФСР — 2,8 млн. га).

Асаблівую трывогу выклікаюць даныя аб забруджванні тэрыторыі рэспублікі, дзе яшчэ не праведзена адсяленне. Гэта тэрыторыя з забруджваннем па цэзію-137 звыш 40 кі/км² складае 116 тыс. га. На Украіне плошча такой тэрыторыі роўная 20 тыс. га, а ў РСФСР — 31 тыс. га.

20 красавіка 1990 года апублікаваны карты радыяцыйнай абстаноўкі па стану на снежань 1989 года па шчыльнасці забруджвання мясцовасці плутоніем-239, 240 і стронцыем-90. У далейшым такія матэрыялы будуць сістэматычна абнаўляцца ў сувязі са з'яўленнем новых вынікаў даследаванняў. Вельмі важна, каб цяпер, калі ўжо многае прасвятлілася ў выніку публічнасці, пачаліся суцэльныя наземныя і дыстанцыйныя вымярэнні радыеактыўнасці з мэтай удакладнення радыяцыйнай абстаноўкі і больш дакладнага выяўлення лакальных плям, улічваючы нераўнамернасць размеркавання радыенуклідаў на забруджанай тэрыторыі.

— Урадам краіны, рэспублікі прынята нямала добрых пастаноў па ўмацненню аховы здароўя і паляпшэнню матэрыяльнага становішча насельніцтва, якое пражывае на тэрыторыі, якая была падвергнута радыеактыўнаму забруджванню. Ці прымаюць удзел вучоныя Акадэміі навук БССР у распрацоўцы пастаноў і як яны выконваюцца імі?

— Сапраўды прынята нямала добрых пастаноў. І прымаліся яны, перш за ўсё, на падставе вынікаў навуковых даследаванняў. Асобныя пастановы і рэкамендацыі распрацоўваліся непасрэдна з улікам вучоных або пад іх кіраўніцтвам. У падрыхтоўцы такіх дакументаў прымалі ўдзел і вучоныя Акадэміі навук БССР. І тут у першую чаргу неабходна ўказаць на распрацоўку Дзяржаўнай праграмы па ліквідацыі ў Беларускай ССР вына-

(Заканчэнне на 4-й стар.).

Час пераадолення крызісу?

Нататкі з нагоды Дня нараджэння Усесаюзнай піянерскай арганізацыі імя У. І. Леніна.

...Пасля заняткаў, перад выхадам са школы — піянерскі гальштук рыўком з шыі, у бясформенны камяк і — у кішэню... Знаёма?

І ніякія «высокія» словы тут не дапамогуць. Аб часцінцы нашага сцяга? Таго, на якім мы пісалі: «Чалавек — гэта гучыць горда», і тут жа, на вачах дзяцей, абражалі чалавечую годнасць?.. І казкамі пра Цімура іх ужо не падманеш, бо не сляпыя, бачаць, як ветэран, якому іх заклікаюць дапамагаць, атрымлівае ад дзяржавы самую мізэрную грашовую дапамогу і пазбаўлены цеплыні і ўвагі. У дзіцячым свеце, як у люстэрку, адбіваецца наш, дарослы, з усімі хібамі, пралікамі, перагібамі.

Дзе, на якім этапе нашай гісторыі мы збочылі? Чаму ператварылі слынную гісторыю і традыцыі некалі моцнай арганізацыі ў фікцыю? Цяпер піянерская арганізацыя ўяўляецца як дзіцячая. Бы гульня, бы несапраўдна ўсё гэта. Лічыцца: калі дзеці не маюць правоў грамадзянства, то і аб'яднаўшыся не могуць прэтэндаваць на сапраўднасць правоў у грамадстве.

Магчыма таму, што, пачынаючы з 30-х гадоў, калі яна «пераехала» з заводскіх і фабрычных сцен у школу, яе роля пачала разглядацца толькі ў спалучэнні са школай і настаўніцтвам. Ці не таму так трывала і паслядоўна заахвочваўся ў нашым грамадстве працэс зрошчвання дзіцячай самадзейнай камуністычнай арганізацыі з дзяржаўнай установай — школай, што перыяду культу больш адпавядала адзінства дзяцей па цыркулярах, што грамадству былі патрэбны паслухмяныя, згодныя?

Ці не таму быў закрыты інстытут дзіцячага камуністычнага руху, створаны Н. К. Крупскай, што распрацоўка тэорыі дзіцячай камуністычнай арганізацыі як часткі тэорыі навуковага камунізму была непатрэбна, дакладней, была шкодная сталінізму? Ці не таму былі закрыты амаль усе школы піянерскіх важатых, бо кваліфікаваныя і палітычна адукаваныя кадры маглі абудзіць самастойнасць і рэвалюцыйнасць духу? Нарэшце, ці не таму, пачынаючы з 30-х гадоў, адбылося рэзкае зніжэнне партыйнай увагі да піянерскай арганізацыі, спыніліся аналіз і распрацоўка перспектыў яе дзейнасці, бо былі знойдзены абсалютысцкія формулы выхавання ў выглядзе лозунгаў «Да барацьбы за справу Леніна — Сталіна будзьце гатовы!». А ў шэраг маляўнічых сімвалаў быў упісаны партрэт правадыра з дзяўчынкай на руках, якая потым асірацее ў гады культу асобы. Усё менш і менш заставалася месца ленінскай ідэі: арганізацыя дзяцей — лепшы шлях выхавання камунараў. Шагісціка, наўмысная ўрачыстасць, не ўласцівыя дзяцінству, але навязаныя дарослымі, зрабіліся спадарожнікамі піянерскага жыцця. Сярод траскучых фраз і барабаннага бою згубілася асоба — не адно пакаленне «нашчадкаў без правоў» было выпеставана ў такіх умовах.

«У выніку пакаленне, выхаванае на піянерскім фармалізме, дало нам такія чужыя паняцці, як «хіпі», «панкі», наркаманія і таксікаманія, цынізм і пагоня за рэчамі — ці магчыма было такое ў першыя гады Савецкай улады, ці ў ваенныя гады?». Такое пытанне задае не толькі Т. Дамасканава, старшая піянерважатая СШ № 23 г. Гомеля.

Высокая самасвядомасць, прага да самапазнання, абвостранае пачуццё сацыяльнай справядлівасці — з аднаго боку. І з другога — адсутнасць трывалай сістэмы ведаў, нізкая культура, прагматызм. Пэўна, гэтыя рысы вызначаюць юначы свет... Што перацягне?

А іх дарослыя сябры, зрываючы голас, вядуць спрэчкі, якім павінны быць дэвіз у піянераў. Ці то «Да спраў на карысць Радзімы будзь гатовы!» — «Заўжды гатовы», ці то «Піянер! Дарыць людзям Сонца і Радасць будзь гатовы!» — «Заўжды...»

У мяне складваецца ўражанне, быццам тыя ж самыя ўстарэлыя структуры і формы імкнуцца напоўніць новым сэнсам. Каб зноў не ператварылася піянерская арганізацыя ў сродак «накачкі» дзяцей дарослымі ідэалагічнымі і палітычнымі схемамі!

ЦЯПЕР у піянерскай арганізацыі — цяжкія часы. Час пераадольвання крызісу. Вірлівыя працэсы аднаўлення ў краіне закранулі і сэрцы дзяцей. Піянеры самі хочуць выбіраць сабе справу, бачыць вынікі сваёй працы, самі хочуць зарабляць і распараджацца сваімі грашыма. Ім цесныя межы ўстарэлай структуры, якая пакуль аб'ядноўвае ў атрад толькі аднакласнікаў. Яны рвуцца за межы школы. Яны хочуць многае. Яны прагнуць самастойнасці!

Н. СОТНІКАВА.

НЕРУШ

ЗАХАВАЦЬ І ВЫРАТАВАЦЬ НАЦЫЮ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.).

каў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. На жаль, пастановы выходзілі розныя, некаторыя з іх былі накіраваны не на неабходнасць адсялення, а на замацаванне людзей на забруджанай мясцовасці. Гэтыя пастановы прадугледжваюць розныя кампетэнцыі, а для многіх населеных пунктаў адсяленне людзей трэба было праводзіць адразу ж пасля аварыі. Ды і цяпер адсяленне пакуль належным чынам у рэспубліцы не арганізавана, аб чым сведчаць спецыяльныя пастановы ЦК КПБ, СМ БССР і шматлікія матэрыялы ў сродках масавай інфармацыі. Усё гэта, мне здаецца, тлумачыцца адсутнасцю ў нас законаў аб сацыяльнай абароненасці людзей, якія трапілі ў бяду ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Патрабуецца прыняцце закона аб статусе чарнобыльцаў, людзей, якія прымалі і прымаюць удзел у ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС і яе вынікаў на вялікай тэрыторыі, толькі па БССР каля 2 млн. га.

— Цяпер у калгасах і саўгасах, на прадпрыемствах і ў арганізацыях, размешчаных на забруджаных тэрыторыях, нямала рэкамендацый-памятак, прадпісанняў, якія часам супярэчаць адна адной. Ці робіцца што-небудзь акадэміяй для стварэння даходлівай, афіцыйнай памяткі?

— Акадэмія навук БССР на ўсіх этапах прымала ўдзел у падрыхтоўцы неабходных матэрыялаў для прыняцця рэкамендацый, памятак, прадпісанняў па арганізацыі работ і бяспечных умовах пражывання людзей на забруджаных тэрыторыях. Толькі ў апошні час нашы вучоныя прынялі ўдзел у вызначэнні крытэрыяў выбару пляцовак для будаўніцтва населеных пунктаў для перасялення людзей, у складанні рэкамендацый па недапушчэнню прымянення таксічных ядахімікатаў пры сельскагаспадарчай вытворчасці, у арганізацыі тэрыторыі, дзе спыняецца выкарыстанне зямель як сельскагаспадарчых угоддзяў. Аднак варта зазначыць, што выпрацоўка такіх дакументаў адносіцца да кампетэнтнасці галіновых міністэрстваў і ведамстваў, у першую чаргу Міністэрства аховы здароўя БССР, Дзяржаграпрома БССР, Белгідрамета і г. д. Іншая справа, што нам не хапае навукова-папулярнай літаратуры і спецыяльных памятак для шырокіх колаў насельніцтва. Тут нашы вучоныя яшчэ не сказалі свайго слова.

— Не без вашай дапамогі, Іван Іванавіч, было знята табу на радыяцыйную сакрэтнасць. Але вось ці заўсёды ідзе праўдзівая інфармацыя аб нормах і ступенях забруджанасці тэрыторый, прадуктаў харчавання, дэзактывацыі і г. д. І ў гэтай сувязі, як, на вашу думку, журналісты асвятляюць чарнобыльскую трагедыю?

— Вучоныя, творчая інтэлігенцыя, журналісты прыклалі нямала намаганняў па рассакрэчванню радыеактыўнай абстаноўкі. Кіраўніцтва Акадэміі навук БССР неаднаразова інфармавала дырэктыўныя органы аб сур'ёзнай сітуацыі ў гэтым рэгіёне рэспублікі і аб неабходнасці прыняцця тэрміновых мер па ўзмацненню аховы здароўя і гарантаванню бяспечных умоў пражывання людзей на тэрыторыі, якая была падвергнута радыеактыўнаму забруджванню. Аднак своечасова такія меры не былі прыняты. Цяпер пачынаюць шукаць вінаватых. Але папракаць у гэтым вучоных і звязваць усе цяжкасці ў рашэнні праблем Чарнобыля з неадназначнасцю іх меркаванняў некарэктна, так як беларускія вучоныя адзіныя ў ацэнцы сітуацыі і ў вызначэнні першачарговых мер па яе нармалізацыі. Пазіцыя вучоных Беларусі супадае з пазіцыяй АН БССР, АН УССР і толькі Міністэрства аховы здароўя СССР і некаторыя цэнтральныя органы прытрымліваюцца іншага пункту гледжання, хоць рэаліі сённяшняга дня выбіваюць і іх аргументы. Што датычыць журналістаў, то яны дастаткова аб'ектыўна і эмацыянальна асвятляюць чарнобыльскую трагедыю. Калі і ёсць нейкія збоі ў інфармацыі, то гэта не віна журналістаў, а недахоп у праўдзівай ацэнцы норм і ступені забруджвання тэрыторыі, прадуктаў харчавання, эфектыўнасці дэзактывацыі. Калі гаварыць аб ступені забруджанасці тэрыторыі, то тут праўдзівасць інфармацыі адпавядае сучаснаму стану вывучанасці гэтага пытання. Што ж датычыць забруджвання прадуктаў харчавання, то гэта пытанне больш складанае. Нельга больш мірыцца з сітуацыяй, калі ў адпаведнасці з дзеючымі дапушчальнымі ўзроўнямі ўтрымання цэзію ў прадуктах харчавання (напрыклад, у малацэ $1 \cdot 10^{-8}$ кі/л, мясе $5 \cdot 10^{-8}$ кі/кг) у шмат разоў больш, чым была іх колькасць да аварыі. Што датычыць пляцовак для новага будаўніцтва, то забруджванне прадуктаў мясцовай вытворчасці не павінна перавышаць па малаку $5 \cdot 10^{-9}$ кі/л, мясу $1 \cdot 10^{-8}$ кі/кг. Правядзенне агратэхнічных мерапрыемстваў павінна гарантаваць атрыманне праз два гады мясцовых прадуктаў харчавання з утрыманнем цэзію-137 не больш: у малацэ $1 \cdot 10^{-10}$ кі/л, у мясе $5 \cdot 10^{-10}$ кі/кг, стронцыю, адпаведна ў 10 разоў менш.

Пры вялікіх затратах інжынерная дэзактывацыя не дала чакаемых вынікаў. Таму далейшыя работы ў гэтым напрамку неабходна праводзіць у выпадку крайняй неабходнасці, і толькі абапіраючыся на дасягнуты вопыт з улікам атрыманых вынікаў.

— Значыць. Вы можаце ска... заць аб навуковым забесп... чэнні работ па ліквідацыі вы... нікаў аварыі на ЧАЭС?

— У краіне і рэспубліцы за прайшоўшы перыяд зроблена пэўная работа і накоплены ... малы вопыт як у арганізацыі рашэння навукова-тэхнічных праблем, якія забяспечваюць выкананне бягучых задач, звязаных з ліквідацыяй вынікаў аварыі, так і фундаментальных даследаванняў у гэтай галіне, якія носяць доўгатэрміновы характар. Улічваючы гэта, скла... дзена праграма навуковага за... беспячэння работ па ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Яна ўключана ў агульнасаюзную частку Дзяржаўнай саюзна-рэспубліканскай праграмы. Ужо вызначаны прыярытэтныя напрамкі навуковых даследаванняў з удзелам навуковых устаноў рэспублікі. Вы... лучана восем навуковых на... прамкаў з аб'ёмам фінансавання на 1991—1992 гады ў ... млн. рублёў, з якіх 74 млн. рублёў мяркуецца накіраваць на навуковыя даследаванні ўстаноў нашай рэспублікі. ... чу зазначыць, што вучоныя Акадэміі навук БССР гатовы істотна расшырыць навуко... даследчыя і доследна-канст... руктарскія работы па гэтай праграме, надаючы ім перш... ступеннае значэнне ў планах сваіх даследаванняў і ў планах работы навуковых і канстру... тарскіх арганізацый.

ПРАДСТАЎЛЯЕМ НОВУЮ РУБРЫКУ

ЭКАЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ «ЧЗ»

Ідэю гэтай новай рубрыкі падказаў сам час. Сапраўды, камяк экалагічных праблем, пушчаны з вяршыні сучаснай тэхнакратычнай цывілізацыі, робіцца ўсё большым, набірае хуткасць і... вось ён пагражае ўжо раздушыць сабой усё, што трапляецца на шляху.

Спыніць бяду можна толькі рашучымі і свядомымі дзеяннямі.

Рашучасці быццам бы апошнім часам хапае: пашыраецца рух «зялёных», на самым высокім узроўні прымаюцца слушныя пастановы і рашэнні, закрываюцца шкодныя цэхі і цэлыя прадпрыемствы, прапануецца шмат праектаў выратавання жывой прыроды.

Але разам з тым усё часцей заўважаем, што пры вырашэнні праблем экалогіі большасці ... нас нестае не толькі свядомасці, узважан... аргументаванасці. Вельмі адчувальны дэфі... экалагічнай граматнасці, адукаванасці, а ... сам нават і проста інфармаванасці.

З тым, каб у нейкай ступені ліквідаваць гэты прабел, мы і распачалі ствараць экала... гічную энцыклапедыю. Наколькі яна бу... вялікай, залежыць і ад вас, дакладней, ... вашых прапаноў па ўключэнню таго або іншага артыкула.

Прадстаўляем і вядучага рубрыкі: супра... нік Бярэзінскага біясфернага запаведніка ... лаг Ігар БЫШНЕЎ.

Арлан-белахвост

З канца лютага птушкі трымаюцца месцаў гнездавання, прыступаючы да рамонту гнездавой пабудовы. Будаўнічыя работы чаргуюцца са шлюбнымі паветранымі гульнямі. Іх фігуры вышэйшага пілатажу, азначэнне «ўладары паветра» не здадуцца асабліва гучным — настолькі эфектныя парныя перакульванні, падзенні гуляючых птушак. Ды і абараняючыся ад канюка, белахвосту нічога не каштуе працягваць палёт «на спіне» ўверх лапамі. У спакойным стане, выкарыстоўваючы самыя нязначныя ўзыходзячыя патокі, арлан лунае без адзінага ўзмаху, падымаючыся да галавакружнай вышыні. Для яго палётаў нават вельмі дрэннае надвор'е — не перашкода.

Размеры гнёздаў арлана адпавядаюць царскай велічыні птушкі. Дыяметрам больш як два метры і таўшчынёй у 1,5—2,5 метра гнездавая пабудова (спрасаваная платформа з галін) нясе ў сабе шматпудовую вагу і можа свабодна вытрымаць некалькі чалавек. У дадзеным выпадку памеры гнязда сведчаць не аб стараннасці канкрэтнай пары птушак, а аб яе ўзросце. Арланы адчуваюць моцную прывязанасць да выбраных месцаў гнездавання і саміх гнёздаў. Вядомы выпадкі, калі ў адным і тым жа месцы птушкі адзначаліся больш як... сто год.

У кладцы арлана-белахвоста 2—3 буйныя (з гусінае) белыя яйцы, часам з ледзь прыкметнымі жаўтаватымі плямамі. Наседжванне працягваецца 35—40 дзён. Каля 70 дзён птушаняты знаходзяцца ў гняздзе. У выбары месцаў для гнездавання аддае перавагу берагам буйных рэк і азёраў. Гэта невыпадкова. Найбольш часта здабычай арлана становіцца рыба, часам унушальных памераў (да трох кілаграмаў). Прычым, пры лоўлі белах... ніколі не нырае, а хапае з... бычу лапамі ля самай паве... ні вады. Акрамя рыбы, рэгул... на ловіць каляводных птуш... асабліва аслабленых ці па... ранкаў, дробных млекакор... чых.

Сваю відавую назву бел... хвост атрымаў за афарбоў... дарослых птушак. У чаты... пяцігадовым узросце кароткі клінападобны хвост набы... чыста-белы колер, ды і са... апярэнне птушкі становіцца ... лаватым. Куртаты з-за гэта... сілуэт птушкі запамінаецца добра і пазнаецца адразу. Та... кі вось пустуе большасць ... нейшых месцаў пражыван... белахвоста. Не вяртаюцца ... ды птушкі. «чакаюць», ка... зменяцца адносіны чалавека ... прыроды.

На жаль, адбываецца ... не так хутка.

Фота аўтара.

Гэты від, які жыве на вялікім арэале ад Цэнтральнай Еўропы да Атлантыкі, усюды рэдкі і ўнесены ў спісы Міжнароднай і нацыянальных Чырвоных кніг. Нават запаведны рэжым не выратоўвае арланаў ад гібелі. Усе парокі чалавечага супольніцтва быццам сфакусіраваліся на лёсе птушкі: непамернае выкарыстанне ДДТ, забруджванне рэк і азёраў, збядненне рыбных запасаў вадаёмаў, знішчэнне лясоў у поймах, прамое браканьерства. Напэўна, патрэбна асаблівая доблесць, каб забіць белахвоста і пасля хваліцца чучалам гэтага рэкардсмена-гіганта (самага буйнога з нашых птушак-драпежнікаў, размах крылаў яго дасягае 2,5 метраў). Від цяжка хворы, першыя сімптомы ачуньвання ледзь прыкметныя.

— Значыць. Вы можаце ска-
аць аб навуковым забеспя-
энні работ па ліквідацыі вы-
ікаў аварыі на ЧАЭС?

— У краіне і рэспубліцы за
айшоўшы перыяд зроблена
ўная работа і накоплены не-
алы вопыт як у арганізацыі
шэння навукова-тэхнічных
раблем, якія забяспечваюць
ікананне бягучых задач, звя-
ных з ліквідацыяй вынікаў
арыі, так і фундаментальных
следаванняў у гэтай галіне,
ія носяць доўгатэрміновы ха-
ктар. Улічваючы гэта, скла-
ена праграма навуковага за-
пячэння работ па ліквіда-
і вынікаў аварыі на Чарно-
льскай АЭС. Яна ўключана
гульнасаюзную частку Дзяр-
ўнай саюзна-рэспубліканскай
грамы. Ужо вызначаны пры-
тэтныя напрамкі навуковых
ледаванняў з удзелам наву-
ых устаноў рэспублікі. Вы-
ана восем навуковых на-
мкаў з аб'ёмам фінансаван-
на 1991—1992 гады ў 362
рублёў, з якіх 74 млн.
лёў мяркуецца накіраваць
навуковыя даследаванні
ноў нашай рэспубліцы. Ха-
азначыць, што вучоныя
эміі навук БССР гатовы
на расшырыць навукова-
едчыя і доследна-канст-
арскія работы па гэтай
раме, надаючы ім перша-
ннае значэнне ў планах
даследаванняў і ў планах
ы навуковых і канстру-
іх арганізацый.

УЮ РУБРЫКУ:

**ем экалогіі большасці з
свядомасці, уважанасці,
ьмі адчувальны дэфіцыт
цці, адукаванасці, а ча-
армаванасці.**

**й ступені ліквідаваць
спачалі стварыць экала-
Наколькі яна будзе
д вас, дакладней, ад
лючэнню таго або інша-**

**нага рубрыкі: супрацоў-
ернага запаведніка біё-**

пры лоўлі белахвост
ныра, а хапае зда-
амі ля самай паверх-
Акрамя рыбы, рэгуляр-
каляводных птушак,
аслабленых ці пад-
дробных млекакормя-

відавую назву бела-
ымаў за афарбоўку
птушак. У чатырох-
ым узросце кароткі,
бны хвост набывае
колер, ды і само
тушкі становіцца бе-
Куртаты з-за гэтага
тушкі запамінаецца
наецца адразу. Толь-
стуе большасць ра-
есцаў пражывання
Не вяртаюцца сю-
і. «чакаюць», калі
дносіны чалавека да

адбываецца гэта
а.

Фота аўтара.

Фотарэпартаж з дакорам

...цеся ў гэтыя здымкі, ...ныя нашым фотакарэс... у Магілёве. Да болі ..., ці не так? Толькі ча... здаецца, што ні болі, ...вання ў нас да пры... ўжо не засталося. Бо тое, ...зроблена, — зроблена на... рукамі. І нават тыя цві... забіты ў жывы ствол ..., таксама забіў чалавек, ... таго, прадстаўнік аховы .... Але любыя здзекі з ... заканчваюцца смерцю. ... наіўна думаць, што калі ...бруднім раку, як гэтую ...ку, нічога страшнага не ...цца. Здарыцца і ўжо зда....

...ня вада ў многіх кутках ...русі па свайму саставу на... хутчэй пражытачны мі..., чым жыватворную віль..., настолькі многа ў ёй ні... і іншых хімічных рэчы.... Некаторымі студнямі ўво... забаронена карыстацца — ... мёртвая вада. Таму далей, ...жуць, ужо няма куды — ...проста загінем ад уласнага ...цтва і жорсткасці ў адно... да прыроды.

... так даўно мы ганарылі..., што Беларусь — рэс... вялікай хіміі. Сёння гэ... гонар ператварыўся ў страх,

Заложнікі вар'яцтва

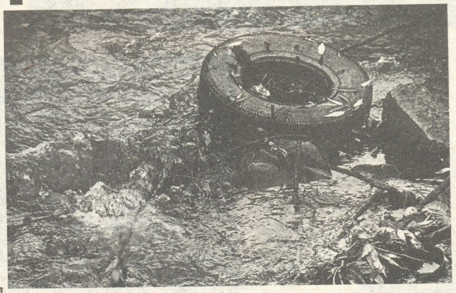

...о ў тым жа Магілёве, краса...моўным прадстаўніку вялікай хіміі, няўмольная статыстыка фіксуе павелічэнне захворвання дзяцей на алергію, верхнія дыхальныя шляхі і іншыя.

Спыніць перанасычанасць горада небяспечнымі элементамі табліцы Мендзялеева вельмі складана: застарэлая тэхналогія і старое абсталяванне час ад часу робяцца некіруемымі і выкідваюць залпы атруты прама на галовы людзей. І таму ніколі няма спакою загадчыку аддзялення гігіены працы гарадской санэпідстанцыі А. В. Астапчыку, які прыйшоў у чыгуналіцейны цэх ВА «Будаўталія».

Клопатаў у работнікаў станцыі заўсёды праз край, бо калісьці чыесьці «разумныя» галовы пастараліся, каб амаль усе прадпрыемствы са шкоднай вытворчасцю аказаліся ў гарадской зоне. І развязаць сёння гэты гордзіеў вузел праблем ой як няпроста.

Зараз настойліва ставіцца пытанне аб закрыцці некаторых заводаў Магілёва, але і тут узнікаюць супярэчнасці: з аднаго боку трэба думаць аб здароўі людзей, а з другога — многія работнікі прадпрыемстваў супраць хоць і часовай, але страты рабочага месца, гарантаваных заробкаў. На жаль, меркантыльныя інтарэсы ў многіх з нас усё яшчэ прэваліруюць над агульначалавечымі.

Яшчэ адна рана на ўжо хворай беларускай зямлі — Чарнобыль — павінна нарэшце абразуміць людзей, прымусіць усіх змагацца за захаванне і аднаўленне падораных прыродай багаццяў. Толькі ў гэтым наша выратаванне.

У пацыенткі дзіцячай паліклінікі Тані Казловай на тварыку сум і неспакой. Сапраўды, да ўрачоў хадзіць заўсёды крышку боязна. І ўсё ж у першую чаргу мы самі вінаваты ў тым, што хварэюць нашы дзеці. Дык няўжо пасля сябе мы толькі і заслужым ад нашчадкаў, што позірк з дакорам? І недараванне за тое, што былі такімі недальнабачнымі гаспадарамі, якія не пакінулі паслядоўнікам сваім жывой зямлі для існавання.

С. ГОЛІК.

Фота С. БРУШКО.

Эцюд

Лясная непаседа

УСІМ вядомы гэты шустры звярок. Большую частку часу ён праводзіць на дрэвах, робячы трох-, чатырохметровыя скачкі з адной галінкі на другую. Асабліва цікава назіраць за ім зімой.

...Ідзеш па маўклівым лесе на лыжах і неўзабаве пачуеш ледзь улоўны шоргат або цоканне: значыцца, вавёрка сталуецца паблізу ад сваіх зімовых кладовак. Сядзіць на тоўстым суку і лускае арэшкі, жалуды ці шамаціць шышкай. А потым раптоўна зробіць дзёрзкі скачок на калматую яловую лапу. Снегавая шапка так і рассыплецца белым бісерам.

У магутных ялін і сосnaў кроны часта пераплятаюцца ды яшчэ зверху зацярушваюцца снегам. Па гэтых часовых «зімніках» вавёркі, здараецца, вандруюць, каб здабыць сабе харч на «чужыне» — у іншых дуплах і сховішчах, калі ўласныя запасы бываюць на зыходзе ці таго горш — ужо скончыліся. Такая з'ява звычайна назіраецца ў канцы зімы. Прамчыць вавёрка некаторую адлегласць па голлі і хутка спусціцца на зямлю. Бяжыць пушыстая лясная непаседа далей, старанна блытаючы вязь сваіх слядоў. Нялёгка «прачытаць» гэты мудрагелісты ўзор нявопытнаму чалавеку. Звычайна сляды яе на адваротным шляху значна адрозніваюцца: страўнік у звярка даволі поўны, таму заднія лапкі ён расстаўляе шырока, паступова замаруджваючы хаду.

Перад вяртаннем у гняздо вавёрка ўзбіраецца на самае высокае дрэва па суседству. І з яго вяршаліны робіць моцны скачок. «Дома» стараецца затаіцца, прыціхнуць, каб ніхто не знайшоў.

Але дастаткова злёгку паскрэбці палкай па шурпатай кары ствала, як звярок палічыць, што гэта куніца — яго злейшы вораг — асцярожна крадзецца да гнязда. Тады шпарка гайсане вавёрка — часцей іх дзве або тры ў адным дупле — асабліва ў моцныя маразы. Выскачаць да самай вяршаліны дрэва, прыціснуцца да ствала ці галінкі, высунуць галоўкі з-за схованкі і пазіраюць з цікаўнасцю за парушальнікам спакою...

Л. КАЦКЕВІЧ.

ФОТА-КОНКУРС '90

Напэўна, няварта пераконваць чытача ў мэтазгоднасці з'яўлення на старонках газеты прывабнай фотаілюстрацыі. Таму што менавіта фатаграфія, асабліва мастацкая, надае кожнаму выданню сваю прыгажосць і непаўторнасць, робіць ягоны «твар» гарманічным па форме і зместу.

Летась «Чырвонка» праводзіла фотаконкурс з мэтай выяўлення і пошуку найбольш цікавых майстроў мастацкай і рэпарцёрскай здымкі. Дарэчы, правядзенне конкурсаў стала ўжо традыцыйным у нашай газеце і па водгуках чытачоў заслугоўвае ўвагі надалей.

Сярод актыўных аўтараў, удзельнікаў мінулагодняга фотаконкурса, рэдакцыйнае журы прызнала пераможцамі шэраг фатографаў. Першыя тры месцы занялі Ігар БЫШНЁЎ, Павел ЦІШКОЎСКІ і Анатоль КЛЯШЧУК. Яны будуць у нагароджаны прэміямі і ганаровымі граматамі «Чырвона змены». Заахвочвальныя прэміі і ганаровыя граматы атры маюць таксама фатографы Якаў МЯЦЕЛІЦА, Сяргей ГРЫ Сяргей ПЛЫТКЕВІЧ і Уладзімір ВАЙЦЯХОЎСКІ. Віншуе пераможцаў! А тым, хто не паспеў своечасова даслаць св работы ў газету, альбо крышачку пакуль не «дацягнуў» д пэўнага ўзроўню майстэрства — нагадваем, што рэдакц абвяшчае новы фотаконкурс, які мы мяркуем правесці п эгідай юбілею «Чырвонкі» — сямідзесяцігоддзя.

Чакаем ад вас, шаноўныя чытачы, цікавых здымкаў, вы кананых у самых розных тэхніках і ў самых розных жа рах. Жадаем поспехаў. Сённяшняя фотападборка — перш ластаўка новага конкурсу.

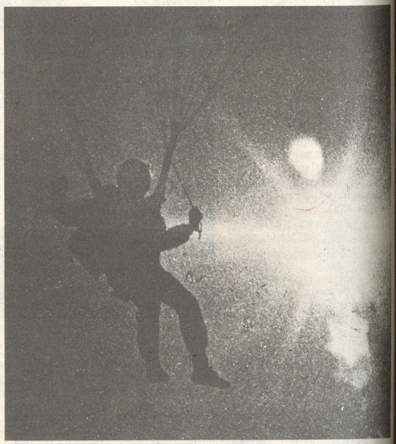

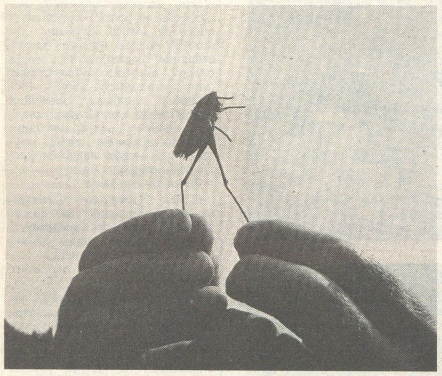

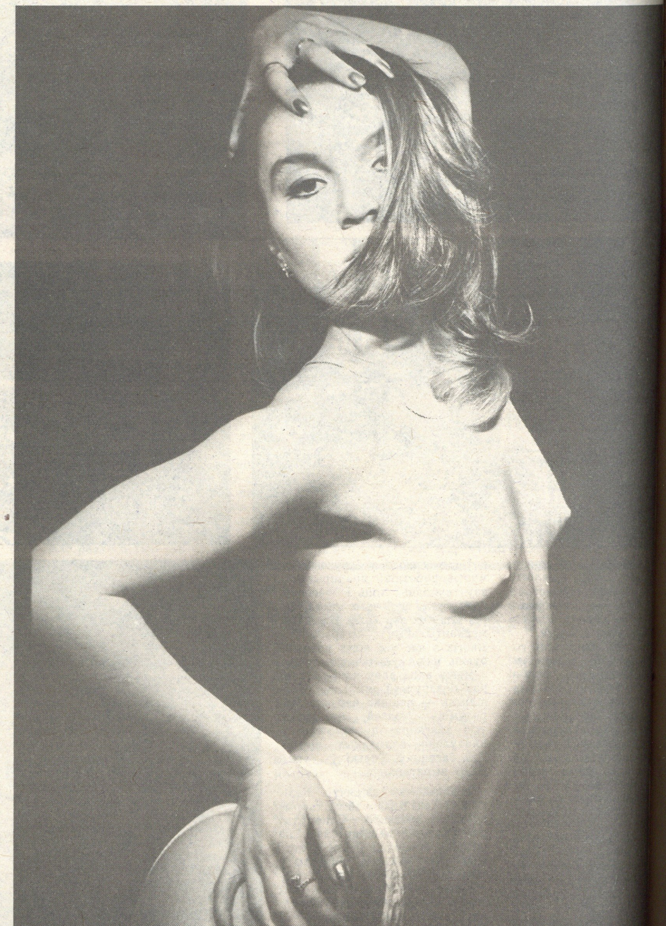

Фотаздымкі С. БРУШКО, С. ГАСПАДУРЫ, У. КАГУЦЕНКІ і У. ВАЙЦЯХОЎСКАГА

ЯШЧУК. Яны будуць уз-
мі граматамі «Чырвонай
ганаровыя граматы атры-
НЦЕЛІЦА, Сяргей ГРЫЦ,
ЗАЙЦЯХОЎСКІ. Віншуем
своечасова даслаць свае
пакуль не «дацягнуў» да
агадваем, што рэдакцыя
ы мяркуем правесці пад
зесяцігоддзя.

ы, цікавых здымкаў, вы-
і ў самых розных жан-
фотападборка — першая

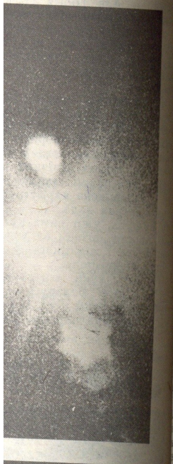

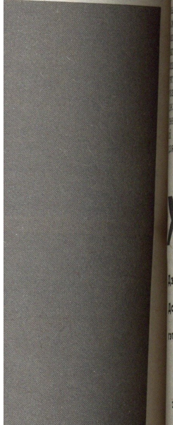

ЯХОЎСКАГА.

ЗМЕНА ●

АМСАМОЛ: ЯКІМ МУ БЫЦЬ?

а крэдыт — у сталіцу?

НОГІЯ звязваюць надзеі эканамічнага і, калі не, палітычнага аздараўлення арганізацыі з рэннем гаспадарчай дзейнасці, стварэннем лковых фарміраванняў у сістэме ВЛКСМ. ю маю думку, адзін з найбольш перспек- напрамкаў. Але істотна паўплываць на перабудовы камсамола ён зможа толькі ў выпадку, калі кожны член ВЛКСМ, плацячы , будзе адначасова ўдзельнічаць у выпра- напрамкаў развіцця гаспадарчага механізма М.

з самых буйных эканамічных акцый кам- — стварэнне (і надзяленне статутным ка- у памеры 250 млн. руб.) Маладзёжнага мерцыйнага банка. Сёння і дылетанту не патрэб- тумачыць, што грошы павінны быць у абара- і стварэнне банка бачыцца бы абгрунтавана. юсь што наводзіць на роздум. Раней гэтыя , а з імі яшчэ 500 млн. руб., пералічаных ВЛКСМ банку пасля ў якасці ўкладу, знахо- ў пераходных рэштках сродкаў ВЛКСМ, не па іх выкарыстанню прымалася на пра- е пэўнага кола асоб, якія працавалі ў апа- вышэйшага камсамольскага органа, г. зн. насілі «апаратны» характар.

дстападзе 1987 года рашэннем пленума ЦК ВЛКСМ была створана фінансава-эканамічная ка- , якая істотна абмежавала правы апарату ў выкарыстанні пераходных рэштак. Здавалася б, апаратычныя прынцыпы ў рашэнні пытанняў аб змяненні асігнаванняў у асноўным захаваны. не праходзіць і паўтара года, як прымаецца шэнне аб стварэнні Маладзёжнага камерцый- га банка, і большая частка сродкаў накіроўва- ца туды ў выглядзе статутнага капіталу. Пры ы ў склад кіраўніцтва банка ад ЦК ВЛКСМ ходзяць тыя работнікі апарату, якія распара- жаліся камсамольскімі сродкамі раней, да ўтва- рэння камісіі. Уплыў фінансава-эканамічнай камі- на мэтавае выкарыстанне гэтых сродкаў, вы- ленне крэдытаў быў штучна ўхілены.

Цяпер прадпрыемствы і арганізацыі камсамола маюць толькі рэжым найбольшага спрыяння пры атрыманні крэдытаў банка, г. зн. камсамол карыстаецца прыярытэтным правам у выкарыстанні сваіх жа сродкаў. Атрымліваецца нейкая недарэчнасць. Было б справядліва вызначыць, што камсамольскія фарміраванні маюць права абавязковага атрымання крэдыту на максімальна льготных умовах і замацаваць адпаведнае палажэнне ў Статуце банка.

Неабходна яшчэ раз вярнуцца да абмеркавання пытання аб стварэнні Маладзёжнага камерцыйнага банка і на фінансава-бюджэтнай камісіі або пленуме ЦК ВЛКСМ сфармуляваць колькасны і персанальны склад асоб, якія ўваходзяць ад ЦК ВЛКСМ у кіраўніцтва банка, прымаючы пад увагу мінімальныя межы паявога ўзносу.

Прадстаўніцтва ад ЦК ВЛКСМ трэба значна расшырыць з тым, каб вышэйшы камсамольскі орган краіны завяваў у кіраўніцтве банка большасць, і разам з работнікамі апарату туды ўвайшлі прадстаўнікі іншых камсамольскіх арганізацый, якім моладзь аказала давер прадстаўляць свае інтарэсы ў вышэйшым органе камсамола.

Такі падыход дапаможа пры прыняцці кіраўніцтвам банка рашэнняў не толькі ўлічваць думку большай колькасці радавых членаў ВЛКСМ, але і ажыццяўляць неабходную камсамолу інвестыцыйную палітыку, фінансаваць камсамольскія аб'екты.

Я не цешу сябе надзеямі, што пасля гэтага выступлення адразу пачнецца ломка старых і ўзвядзенне новых канструкцый. Проста спадзяюся, што камітэты камсамола перш чым стварыць маладзёжнае фарміраванне, яшчэ раз праналізуюць магчымыя варыянты яго арганізацыйных структур, максімальна ўлічаць інтарэсы радавых членаў ВЛКСМ, пярвічных арганізацый, якія з'яўляюцца не толькі палітычнай, але і эканамічнай асновай камсамола.

А. ЯГОРУШКАЎ.

А ягадкі наперадзе?

Агеньчык запаленай сярнічкі дакрануўся аркушыкаў чырвонай кніжачкі, рэзка шугануў па іх яркім полымем. Зашчоўкаў фотаапарат, увекавечваючы тое, што адбываецца: сакратар камітэта камсамола Краснаярскага педагагічнага інстытута Алег Мачнеў публічна спальвае свой камсамольскі білет.

●

Потым гэты здымак будзе размножаны салідным тыражом у мясцовай маладзёжнай газеце. Не буду папракаць калег-журналістаў, лепш паразважаем пра іншае—што стаіць за гэтым учынкам былога камсамольскага лідэра?

Рэзкі ў меркаваннях Алег. Камсамол ужо даўно перастаў быць маналітам, маладымі распараджаюцца старэйшыя, прымушаюць іх займацца гаспадарчымі справамі, выходзіць на суботнікі, нядзельнікі. Прорвай раздзелены масы моладзі і камсамольскія функцыянеры. Выбары ў ім—фікцыя, усё загадзя прайграна, пралічана. Словам, памёр камсамол. А калі так—наладзім яму пышнае пахаванне.

Усё так. Або амаль так. Бурляць маладыя сэрцы, стараюцца без падказкі знайсці адказы на вечныя пытанні пра дабро і зло, сэнс жыцця і праведнасць існавання, рэзка паўстаюць супраць несправядлівасці і хлусні. Дэкларaваныя ідэалы і ідалы падаюць з п'едэсталаў. І маладыя, як кажуць, «пачкамі» выходзяць з камсамола.

Студэнты ж, асабліва ў Краснаярску, не спяшаюцца рабіць «рэзкія» рухі — разам з камсамольскім можна страціць і студэнцкі білет. Так прынамсі было да нядаўняга часу. Супраць усяго гэтага і «паўстаў» Алег Мачнеў.

Алег Мачнеў лічыць сябе інтэлігентным чалавекам. А як жа — дыпламаваны настаўнік гісторыі, спецыяліст па гісторыі сярэдніх вякоў. Што ж, у тыя далёкія, ды і больш блізкія часы касцёр быў дзейсным аргументам у спрэчках. Толькі не дабро і любоў да людзей кіравалі тымі, хто запальваў агонь. Няўжо нас нічаму не навучыў вопыт гісторыі? Ну, добра, не згодны з праграмай камсамола, табе больш па душы анархісты-сіндыкалісты, як Мачневу, дык пакладзі чырвоны білет на стол—вольнаму воля. Вазьму на сябе смеласць сцвярджаць, што інтэлігентнасці ў пачынаючага настаўніка не так ужо і шмат. Не будзе інтэлігентны чалавек абуджаць у чужых душах злосць, нянавісць, што б ні вяло яго да адмаўлення. Але, магчыма, публічнага спалення камсамольскага білета ў Краснаярскім педінстытуце не адбылося б, калі б не адна дэталь. Камітэт камсамола прыняў рашэнне аб скарачэнні з 23 сакавіка пасады вызваленага сакратара ВЛКСМ, якую займаў Алег Мачнеў. І былы лідэр вырашыў пайсці, бразнуўшы дзвярыма...

Ён збіраецца працаваць у 140-й школе, сеяць у дзіцячых душах разумнае, добрае, вечнае. Якімі будуць усходы?

Ю. ХОЦ,
кар. ТАСС.

Хто гаспадар куфра?

Дзелавы чалавек ведае, што такое грошы. Добра разумеюць гэта і палітыкі. Грошы — гэта ўлада, і той, у чыіх руках знаходзяцца фінансы, дыктуе свае правілы гульні. У чыіх руках знаходзяцца грашовыя сродкі ВЛКСМ? Юрыдычная ўласнасць ВЛКСМ — гэта ўласнасць усяго саюза. Фактычна ж распараджальнікам яе з'яўляецца... ЦК ВЛКСМ. Радавыя камсамольцы, як, дарэчы, і пярвічныя арганізацыі, якія з'яўляюцца, згодна з сёння дзеючым Статутам, арганізацыйнай асновай (!) ВЛКСМ, на справе гэтымі сродкамі не валодаюць і не распараджаюцца. Многія пярвічныя арганізацыі не маюць правоў юрыдычнай асобы, не могуць весці гаспадарчую і эканамічную дзейнасць. Яны могуць толькі адно — здаць узносы і атрымаць назад невялікую частку («адходныя» арганізацыі) або датацыю («стратныя» арганізацыі).

Цячэ паўнаводная рака грашовых адлічэнняў знізу, з «пярвічак», уверх, ператвараючыся ў ручайкі заработнай платы камсамольскіх чыноўнікаў. У выніку «пярвічкі» па-ранейшаму не могуць без праблем патраціць 10 рублёў сваіх жа ўласных грошай, а ЦК ВЛКСМ рашэннем Сакратарыята кладзе ў камерцыйны банк 500 мільёнаў рублёў (адчуваеце — гаспадар!).

Навошта ЦК ВЛКСМ столькі грошай? Ды таму, што, седзячы на куфры з купюрамі, значна прасцей камандаваць тымі, хто не мае ні грошай, ні магчымасці іх зарабіць. «Моцныя» арганізацыі баяцца (бо права самастойна распараджацца фінансамі даравана ім зверху і яго могуць у любы момант забраць), «слабыя» паважаюць, наіўна мяркуючы, што датацыі, якія яны атрымліваюць «зверху», — гэта заслуга гаспадара куфра, а не тых, хто іх зарабіў.

Аднак сёння радавы камсамолец вучыцца лічыць грошы. Ён хоча ведаць: хто і па якому праву распараджаецца яго ўзносамі. Ён хоча не толькі заглянуць у куфар, даведацца, колькі ў ім, але і па праву стаць яго саўладальнікам. Пярвічныя арганізацыі хочуць, каб фінансавая палітыка задавальняла іх інтарэсы, каб яна перастала быць павадком у руках апарату і ператваралася б у інструмент дэмакратыі, у сродак забеспячэння палітычнай дзейнасці.

Але як замяніць манапольную ўласнасць калектыўнай, а грашовы «аброк» гаспадарчым разлікам? Як пры захаванні датацыі для «слабых» арганізацый стварыць усе ўмовы для таго, каб «моцныя» «пярвічкі» самі распараджаліся сваімі фінансамі? Як ператварыць «пярвічкі» ў сапраўдных гаспадароў сваіх грошай, не пазбавіўшы іх магчымасці трымаць сабе платных памочнікаў?

Перш за ўсё, неабходна зафіксаваць у Статуце і іншых дакументах ВЛКСМ наступны прынцып: **уласнасць ВЛКСМ уяўляе сабой сукупнасць уласнасцей камсамольскіх арганізацый і ўласнасці ВЛКСМ як адзінага цэлага.**

Прынцып гэты азначае, што пярвічная арганізацыя з'яўляецца ўладальнікам, карыстальнікам і распараджальнікам сваіх матэрыяльных і фінансавых сродкаў. Камсамольскія арганізацыі могуць мець права юрыдычнай асобы, якое дазваляе ім самастойна весці гаспадарчую і эканамічную дзейнасць, ствараць і ўстанаўліваць камсамольскія прадпрыемствы.

Прынцып другі: **членскімі ўзносамі распараджаецца толькі сама «пярвічка».**

Мы не прапаноўваем адмовіцца ад фінансавання пярвічнымі арганізацыямі вышэйстаячых органаў. Але гэта фінансаванне (яго парадак і размер) вызначаецца толькі ніжэйстаячымі камсамольскімі арганізацыямі. Пры гэтым «пярвічкі» фарміруюць бюджэт і фінансуюць райком, раённыя арганізацыі — гарком або абком, абласныя — ЦК рэспублікі і г. д. Але калі «пярвічкі» фінансуюць вышэйстаячы орган як за кошт узносаў, так і за кошт іншых крыніц даходу, то раённыя, гарадскія, абласныя і рэспубліканскія камітэты фінансуюць вышэйшы орган за кошт уласных даходаў (узносаў сваіх яны не маюць, а ўзносы «пярвічак» «не паднімаюцца» вышэй за ўзровень раёна). Відавочна, што пры такім парадку фінансавання кожны вышэйстаячы орган становіцца залежным ад ніжэйстаячага. Сканцэнтраванне ўладных паўнамоцтваў «унізе» з'яўляецца неабходнай умовай усялякай дэмакратыі, бо вышэйстаячыя існуюць для ніжэйстаячых, а не наадварот.

З другога прынцыпу лагічна вынікае трэці: **аплата працы вызваленых работнікаў райкома ВЛКСМ і вышэй не павінна рабіцца за кошт даходаў ад гаспадарчай дзейнасці гэтых органаў.**

Тут патрабуецца невялікае тлумачэнне. Справа ў тым, што павелічэнне расходаў на ўтрыманне апарату райкома (гаркома) з даходаў ад развіваемай імі гаспадарчай дзейнасці прыводзіць да таго, што дадзенаму райкому (гаркому) становяцца не патрэбны «пярвічкі». Каб зніклі «пярвічкі» ўсе да адной — апарат райкома (гаркома) будзе працаваць, зарабляць і забяспечваць сябе. Уласна кажучы, сёння ўжо так і адбываецца: райкомы кінуліся зарабляць грошы, адсунуўшы «пярвічкі» на другі план. І нават бюро ЦК ВЛКСМ лічыць, што трэба датаваць усю камсамольскую структуру, выключаючы «пярвічкі».

Мы ж лічым наадварот: калі ўжо даваць цэнтралізаваныя датацыі, дык толькі «пярвічкам», а яны павінны рашаць, як фінансаваць «цэнтр».

У многіх можа ўзнікнуць пытанне — а ці будуць яны ўвогуле фарміраваць які-небудзь цэнтр? Мы лічым — будуць!

Любой асацыяцыі пярвічных арганізацый выгадна цэнтралізаваць рад функцый, але якіх — яна павінна рашаць сама. Калі гэта рашаюць зверху, адразу ж пачынае ўзнаўляцца бюракратыя. І гэта аб'ектыўны закон.

Прынцып чацвёрты: **мэтавыя праграмы раёна (горада) фінансуюцца за кошт даходаў ад гаспадарчай дзейнасці райкома (гаркома),** але могуць фінансавацца і за кошт ніжэйстаячых (паводле іх жадання) і вышэйстаячых (пры наяўнасці дагавора) арганізацый.

Яшчэ адно пытанне. А за кошт якіх сродкаў будуць існаваць «слабыя» арганізацыі, калі ніякіх абавязковых пералічэнняў з «моцных» не будзе?

Для фінансавай падтрымкі сельскіх, школьных і іншых маладаходных арганізацый **на ўсіх узроўнях** (раённым, гарадскім і г. д.) **ствараюцца формы датацый, якія фарміруюцца за кошт адлічэнняў ад гаспадарчай дзейнасці.** Пры гэтым «пярвічкі» пералічваюць грашовыя сродкі ў фонд добраахвотна, на свой одум, а вышэйстаячыя — у абавязковым парадку.

Што дасць такая фінансавая палітыка?

Па-першае, мяняецца сам прынцып пабудовы арганізацыі. Яна пачынае будавацца «знізу ўверх», паколькі вышэйстаячыя органы становяцца ў залежнасць ад ніжэйстаячых арганізацый. Дзейнасць арганізацыі набывае антыбюракратычны і антыпаразітычны характар. На змену сотні бедных рабацягаў і аднаго «начальніка», які сядзіць на куфры з грашыма, прыходзяць сто працаўнікоў з тугімі кашалькамі. Адпаведным чынам мяняецца і сітуацыя: камсамольскія органы імкнуцца скараціць расходы на ўтрыманне апаратаў, з'яўляецца стымул у перадачы правоў гаспадарчай і эканамічнай дзейнасці ў «нізы», зацікаўленасць у наяўнасці ў ніжэйстаячых арганізацый сваёй моцнай матэрыяльнай базы. Пры гэтым захоўваюцца як гарызантальныя, так і вертыкальныя сувязі, а павышэнне гібкасці структуры саюза суправаджаецца павелічэннем яго арганізаванасці (фінансава-эканамічныя і сацыяльна-псіхалагічныя адносіны, як вядома, больш моцныя за адміністрацыйныя). «Пярвічкі», атрымаўшы магчымасць дзейнічаць самастойна, умацоўваюць сябе эканамічна. Моцная ж эканоміка — аснова эфектыўнай палітычнай дзейнасці.

Словам, новая фінансавая палітыка — адзін з самых дзейсных сродкаў адраджэння камсамольскіх арганізацый, выхаду саюза з крызісу.

І. ГАБЕЛКА,
В. ГРАЙВАРОНСКІ.

Гасразлік у медыцыне: рэцэптаў пакуль няма

На здзіўленне мы цярпімыя людзі! Прывыклі — і стаім гадзінамі ў чэргах, было б за чым, і то дзякуй! Ездзім у перапоўненым транспарце, ядзім чэрствы хлеб і пакорліва зносім хамства прадаўцоў. Толькі да раўнадушша ўрачоў, марудлівасці «хуткай», адсутнасці неабходных лякарстваў — ніяк не прывыкнем.

І не хочам прывыкаць, вось што дзіўна. Думаем, што здароўе ў кожнага адно, і трэба б, каб яго хапіла надоўга... Таму і не хочам прывыкаць да проста катастрафічнага стану айчыннай медыцыны — адной з самых «хворых» сфер сённяшняга жыцця.

●

Ці трэба нагадваць аб фактах, якія толькі ў апошні час сталі набыткам галоснасці — і абрушыліся на нас страшнай лавінай? Найвышэйшая дзіцячая смяротнасць, пагражальны рост колькасці дзяцей, якія нараджаюцца непаўнацэннымі; нізкая сярэдняя працягласць жыцця дарослага насельніцтва; павелічэнне сардэчна-сасудзістых, ракавых, псіхічных захворванняў... І нарэшце, нарастанне выпадкаў заражэння СНІДам, гэтай чумой XX стагоддзя, якая пакуль амаль бесперашкодна забірае ўсё большую колькасць ахвяр...

У наш час усеахопнага дэфіцыту кожны, не задумваючыся, адмовіўся б ад многіх матэрыяльных даброт, калі б гэта дало яму гарантаванае здароўе або ўжо ва ўсякім выпадку кваліфікаванае лячэнне—на самым сучасным навуковым і практычным узроўні. Што ж і як трэба зрабіць, каб дабіцца прыметнага павышэння якасці медыцынскага абслугоўвання?

Поле дзейнасці тут абсалютна неабсяжнае, але, паколькі, як вучыў Казьма Пруткоў, нельга ахапіць неабсяжнае, паспрабуем выдзеліць толькі некалькі асноўных напрамкаў. Галоўны з іх, вядома, абнаўленне эканамічных, гаспадарчых адносін і ўнутры аховы здароўя, і па-за ёй — з усімі плануючымі, фінансуючымі, забяспечваючымі і іншымі органамі і арганізацыямі.

Безумоўны поспех можа прынесці абноўленая сістэма паліклінічнага — самага масавага — абслугоўвання насельніцтва. Аб яе прынцыпах і аб вопыце сталіцы ў яе ўкараненні расказвае начальнік Галоўнага ўпраўлення аховы здароўя Масгарвыканкома А. М. Масквічоў.

Узровень першы, найбольш набліжаны да месца пражывання чалавека, — уласна паліклініка. А пры ёй так званыя ўрачы агульнай практыкі («сямейны доктар»), якія назіраюць за здароўем жыхароў бліжэйшых дамоў. Пры такой паліклініцы пажадана мець развітую сетку стацыянараў на даму, дзе хворага «вядуць» спецыялісты неабходных профіляў. Само сабой зразумела, што ў паліклініку такога тыпу ўваходзяць рознапрофільныя аддзяленні, дыягнастычныя лабараторыі, фізіятэрапія, многае іншае.

Дзе ўзяць сродкі на абсталяванне такой медустановы? Натуральна, навучыцца зарабляць і лічыць грошы. Аб бюджэтных асігнаваннях на ахову здароўя, якія, натуральна, цяпер узрастаюць, мы яшчэ больш падрабязна пагаворым. А вось аб гаспадарскім падыходзе неабходна напомніць тут. Многія маскоўскія паліклінікі, напрыклад, ужо выдатна навучыліся лічыць. Яны заключаюць дагаворы з прадпрыемствамі раёна на правядзенне прафілактычных аглядаў, кансультацый і г. д. Зароблenae трацяць на развіццё сацбыту і іншыя патрэбы. Так, толькі ў Валгаградскім раёне сталіцы ў выніку такіх узаемаадносін паліклінікі набылі дадатковага абсталявання на 160 тысяч рублёў.

Другі ўзровень паліклінічнага абслугоўвання — гэта кансультацыйна-дыягнастычны цэнтр. Яго спецыялісты цесна звязаны са стацыянарамі, абследаванне праводзіцца на высокім узроўні, што дазваляе павысіць эфектыўнасць знаходжання чалавека на бальнічным ложку. І нарэшце, узровень трэці — гарадскі спецыялізаваны цэнтр, куды ўваходзіць і стацыянар, дзе хворыя пасля лячэння праходзяць курс працоўнай рэабілітацыі. А ўрачы ў гэтым цэнтры, якія ўзялі на сябе і педагагічныя функцыі, праводзяць з калегамі заняткі па павышэнню кваліфікацыі, г. зн. адбываецца спалучэнне навукі з практычнай медыцынай.

Як ужо было заўважана, бюджэтныя асігнаванні на развіццё аховы здароўя ў краіне цяпер значна ўзраслі. Але важны не толькі сам гэты факт, а тэндэнцыя, якая за ім прасочваецца. Справа ў тым, што, здаецца, назаўсёды пакончана з так званым «рэшткавым» прынцыпам асігнаванняў. У спалучэнні (але толькі ў спалучэнні) бюджэтных асігнаванняў з прымяненнем гаспадарчага разліку можна атрымаць адчувальны якасны зрух у барацьбе за здароўе і даўгалецце.

Сваімі меркаваннямі аб тым, як можа выглядаць новая сістэма гаспадарання ў ахове здароўя, дзеліцца заслужаны ўрач РСФСР, галоўны ўрач адной з буйнейшых сталічных бальніц П. І. Бількоўскі. Яго думка — яшчэ адзін аспект праблемы, вырашаць якую трэба агульнымі намаганнямі медыкаў усёй краіны.

Мы, напрыклад, лічым, што час «спальных» карпусоў замест бальніц прайшоў, пераканаы ён і яго калегі. Трэба так пабудаваць усю дзейнасць бальніц (і перш за ўсё фінансавую), каб абслуговаму персаналу было нявыгадна трымаць больш чым трэба хворага на ложку. Праславуты прынцып «ложак-месца» павінен як мага хутчэй застацца ў мінулым.

У гэтай сувязі мае пэўную цікавасць, але зусім не бясспрэчны, той эксперымент, што праводзіцца ў Ленінградзе, Кемерава і Куйбышаве. Коратка ён выглядае так: паліклініка за свайго хворага плаціць (пераводзіць сродкі на рахунак) бальніцы. Паяўляецца стымул — не «спіхваць» пры кожным зручным выпадку чалавека ў стацыянар, а лячыць як трэба: амбулаторна або з прыцягненнем розных спецыялістаў у так званым стацыянары на даму. Аднак такі метад «гасразліку» можа пагражаць (асабліва пры нядобрасумленнасці ўрача) цяжкімі вынікамі — зацягваннем са шпіталізацыяй у цяжкіх выпадках.

Сёння ўсе бальніцы атрымліваюць бюджэтныя асігнаванні ў залежнасці ад ложка-фонду. А трэба — каб ад колькасці пралечаных хворых. Вось дзе закладзены стымул павышэння якасці лячэння і эфектыўнасці выкарыстання ўсіх наяўных сродкаў.

Да гасразліку ў медыцыне трэба падыходзіць асцярожна, ні на секунду не забываючы, што ў выніку ўсе новаўвядзенні адаб'юцца на здароўі чалавека. Што ж атрымліваецца ўжо цяпер? Апіраючыся на правы, дадзеныя прадпрыемствам, некаторыя заводы павышаюць цэны на медыцынскія прыборы, абсталяванне. Або проста перастаюць выпускаць нявыгаднае. Так мы далёка зойдзем! Медустанова без інструментаў проста не можа існаваць, размова ідзе зусім не аб дыване на падлогу!

Пераходзячы на сістэму рыначных адносін, мы павінны асабліва выдзеліць медыцыну. Бо не можам жа мы, урачы, сказаць тым, хто пры ацэнцы сваёй працы ставіць у аснову толькі выгаду: а мы ў такім разе не будзем лячыць вас! Або такі зусім жыццёвы выпадак. Аўтазавод, які заключыў дагавор з бальніцай, дапамог ёй у набыцці апарата для ультрагукавога абследавання. А ў такім абследаванні мае патрэбу, напрыклад, работнік камбіната жалезабетонных вырабаў. Што ж, адмовіць працаўніку таго прадпрыемства, якое не заключыла дагавор з бальніцай?

Як бачыце, у медыцыну ніяк нельга фармальна пераносіць «рыначныя» ўзаемаадносіны. Можа, неабходна пачаць з укаранення калектыўнага падраду ў медустановах, пры якім калектыў урачоў, медсясцёр, санітарак аж да повараў бярэцца выконваць усё неабходнае. Затое калектыў сам і дзеліць згодна з працоўным укладам кожнага ўсе заробленыя сродкі. Тут, сапраўды, будзе захаван прынцып матэрыяльнай зацікаўленасці. А як з іншымі патрабаваннямі? Ці можа, напрыклад, медсястра сумяшчаць і абавязкі санітаркі? Зрабіўшы хворым гігіенічныя працэдуры, перайсці да ўколаў і ўліванняў? Любы медык скажа, што такога быць не павінна. Так што праблем дастаткова.

Пачаўшы з калектыўнага падраду, апрабаваўшы розныя формы абнаўлення гаспадарчай дзейнасці, мы абавязкова прыйдзем да прынцыпу страхавой медыцыны. Яна падразумявае абавязковае адлічэнне неабходных сум, і не наогул у бюджэт, а іменна ў бюджэт аховы здароўя. Адлічэнні ўсімі арганізацыямі, прадпрыемствамі, кааператывамі і г. д. Аб такіх гарантаваных паступленнях (прычым з улікам інфляцыі) ставяць цяпер органы аховы здароўя пытанне перад усесаюзнымі ведамствамі — Дзяржпланам, Мінфінам, Саўмінам. Хочацца спадзявацца, што яно будзе вырашана ў адпаведнасці з інтарэсамі чалавека, які павінен быць здаровым.

А. ХОРАВА,
кар. ТАСС.

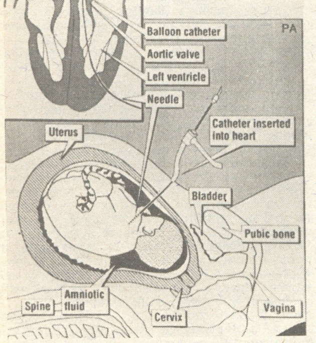

АНГЛІЯ. Хірургі-кардыёлагі лонданскага шпіталя «Гайс» правялі першую ў свеце аперацыю на сэрцы ненароджанага яшчэ дзіцяці, прама ў чэраве маці.

У 41-гадовай Эн Вярміла з Эсэкса, якая была на сёмым месяцы цяжарнасці, урачы выявілі цяжкае захворванне плода — аартальны стэноз (звужэнне аартальнага клапана, які рэгулюе паток крыві ад сэрца па ўсім целе).

Аперацыя па расшырэнню клапана пры дапамозе так званага «шарыкавага катэтэра» патрабавала ад хірургаў сапраўды ювелірнай дакладнасці.

НА ЗДЫМКУ: на гэтым малюнку графічна паказана, як ажыццяўлялася аперацыя.

Фота РЭЙТЭР.

ЦІ АБАРАНІЎ БЫ СЁННЯ САЦЫЯЛІЗМ ЭЙНШТЭЙН?

«Сапраўдная мэта сацыялізму заключаецца менавіта ў тым, каб пераадолець «грабежніцкую фазу» ў развіцці чалавецтва і пайсці наперад»—так напісаў у 1949 годзе ў сваім артыкуле «Чаму сацыялізм?», які ў мінулым годзе ўпершыню быў апублікаваны на рускай мове ў часопісе «Коммунист», А. Эйнштэйн. Цяпер, калі працэс абнаўлення ў краінах Усходняй Еўропы стаў неабарачальным і акцэнт у яго ўспрыманні змяшчаецца ў бок вызначэння ступені радыкальнасці ажыццяўляемых рэформ, звярнуцца да думак вялікага вучонага і гуманіста было б, напэўна, цікава і карысна.

Гэты артыкул, напісаны для першага нумара марксісцкага часопіса «Манслі рэвю» (ЗША), з'явіўся ў той час, калі «халодная вайна» ўжо сцвярджала сябе на палях еўрапейскай і сусветнай палітыкі. І для чалавека, жыўшага ў ЗША, патрабавалася, напэўна, нямала мужнасці і смеласці, каб выступіць з падобнымі разважаннямі.

Сутнасць тагачаснага крызісу Эйнштэйн вызначыў так. «Індывідуум, — пісаў ён, — ў большай ступені, чым калі-небудзь, усведамляе сваю залежнасць ад грамадства. Але ён не ўспрымае гэту залежнасць як пазітыўную з'яву, як арганічную сувязь, як абараняючую яго сілу, а хутчэй як пагрозу яго натуральным правам або нават яго эканамічнаму існаванню».

У канцы 40-х гадоў вучоны бачыў прычыны крызісу ў «эканамічнай анархіі капіталістычнага грамадства», а выйсце з яго ў тых ідэях, якія нёс у сабе сацыялізм. Цяжка сказаць, які дыягназ у канцы 80-х паставіў бы чалавек, які сфармуляваў тэорыю адноснасці, параўноўваючы дасягненні дзвюх фармацый. Напэўна, дыягназ быў бы іншым. У першую чаргу, з пункту гледжання канстатацыі выходных даных.

Праз сорак гадоў «эканамічная анархія» і заняпад паразілі каманднa-адміністрацыйныя гаспадарчыя мадэлі сацыялістычных краін, пакінуўшы на кані рыначныя структуры Захаду. Нават такія сацыяльныя заваёвы, як адсутнасць беспрацоўя, бясплатная адукацыя і медыцынскае абслугоўванне, нізкія цэны за жыллё і на прадукты першай неабходнасці, крыху пацьмянелі ва ўмовах зніжэння жыццёвага ўзроўню насельніцтва ў цэлым. У немалой ступені, на мой погляд, гэта адбылося таму, што ў СССР і ў яго саюзнікаў у свеце сацыялізму не склалася якраз тых арганічных сувязей паміж асобай і грамадствам, якія так цаніў Эйнштэйн і якія, безумоўна, з'яўляюцца адным з галоўных паказчыкаў здароўя ладу і дзяржавы.

«Планавая эканоміка—гэта яшчэ не сацыялізм,—сцвярджаў Эйнштэйн. — Планавая эканоміка, як такая, можа суправаджацца поўным заняволеннем асобы. Дасягненне сацыялізму патрабуе вырашэння некаторых выключна складаных сацыяльна-палітычных праблем, напрыклад: як з улікам далёка ідучай цэнтралізацыі палітычнай і эканамічнай улады паралізаваць ператварэнне бюракратыі ў сілу, якая будзе мець усю паўнату ўлады? Як абараніць правы асобы і разам з тым гарантаваць дэмакратычную процівагу ўладзе бюракратыі?».

Пасляваенная Усходняя Еўропа не знайшла адказу не толькі на гэтыя, але і на многія іншыя пытанні. Аўтарытарныя рэжымы, якія ўстанавіліся ў гэтым рэгіёне, па сутнасці, адхілілі канкрэтнага чалавека і народ у цэлым, па-першае, ад вынікаў уласнай працы, па-другое, ад кіравання дзяржавай, растаптаўшы тое, што дэкларавала... **сацыялістычная ідэя.**

Чаму так адбылося? Напэўна, у кожнага, хто задумваўся над гэтым пытаннем, ёсць свая версія. Але многія, мне здаецца, пагодзяцца з вучоным у тым, што навука не можа ствараць мэты і яшчэ менш здольна ўсяляць іх у людзей; самае вялікае — навука можа прадаставіць сродкі для дасягнення некаторых мэт.

Захад аказаўся ў стане дзейнічаць прыблізна ў такім ключы—не адыходзячы асабліва ад сваіх класічных каштоўнасцей, але мадэрнізуючы сістэму, у тым ліку і за кошт вынаходстваў сацыялізму, у інтарэсах грамадства. Усход жа трапіў у палон ідэі, інтарэсы павінны былі ёй дагаджаць. Патрабавалася некалькі дзесяцігоддзяў, каб усвядоміць неправамернасць гэтага шляху і выбраць новы.

Можа, удалося пераадолець грабежніцкую фазу, аб якой упаміналася вышэй? Трэба сказаць, што сам гэты тэрмін належыць вядомаму амерыканскаму эканамісту і сацыёлагу Торстэйну Веблену, і азначае перыяд, калі адны народы заваёўвалі і зацвярджалі сваю эканамічную, сацыяльную, юрыдычную перавагу над іншымі з дапамогай сілы. Ці мінаваў ён?

Вядома, каланіяльных **войнаў** не вядзецца даўно. Розныя рэгіянальныя канфлікты ўзнікаюць большай часткай па прычынах сацыяльнай, нацыянальнай або рэлігійнай нязгоды, а не з мэтай захопу новых рынкаў збыту і перадзелу ўжо падзеленага свету. Аднак эканамічная **экспансія** існуе, і яна прыгнятае слабага, як і ваенная. Прычым гэта адносіцца і да міжнародных, і да ўнутрыдзяржаўных адносін. Як на Захадзе, так і на Усходзе.

Няўжо ўсе тыя надзеі, якія звязваў А. Эйнштэйн з сацыялізмам, не набылі рэальнага ўвасаблення? І ці стаў бы ў такім выпадку сёння геніяльны фізік абараняць сацыялізм?

Не будзем спяшацца. Перш чым адказаць на гэтыя пытанні, зададзім яшчэ два. Ці можна грамадскі і эканамічны парадак, які ў канцы 80-х гадоў XX стагоддзя прывёў да выбуху самога сябе ва Усходняй Еўропе, назваць **сацыялізмам?** Як расцэньваць тое, што сацыялістычная ідэя ў абліччы сацыял-дэмакратыі развітых краін Захаду аказалася канкурэнтаздольнай і мае сур'ёзны аўтарытэт у свеце? Разважаючы сумленна, з мінімумам эмоцый, мы, напэўна, прыйдзем да вываду, што шансы А. Эйнштэйна аказацца ў ролі прадказальніка не толькі не паменшыліся, але і ўзраслі.

Гэта трэба было б мець на ўвазе тым, хто спрабуе сёння адхіліць сацыялістычную ідэю як бесперспектыўную ў гістарычным плане.

В. МАРЦ'ЯНАЎ.
(АДН).

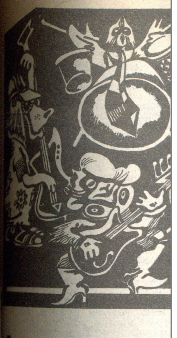

Фестывалі

Навапо

Музычная мапа ...еларусі ўзбагацілася ...шчэ адной цікавай ...рысай — фестывалем «Рока-кола», які пачаў ...раводзіць нядаўна ...твораны Наваполацкі ...ок-клуб. ...аводле ўзроўню ...рганізацыі і ...антынгенту ...дзельнікаў, гэты фэст ...е саступіць і ...талічным святам ...адобнага роду, ды яўна ...ераўзыходзіць нават ...родзенскі «Рок-крок» ...і мінскі ...На Доўгім Бродзе». ...а «Рока-кола» ў ...асці ўдзельніка ...ры быў запрошаны і ...дучы нашага ...Нотнага аркуша», які і ...рапануе свае нататкі.

Розгалас

Аднавіць сп

Вялікае недаўменне выклі...у у арганізатараў фесты...алю «Рок-Форум» апубліка...ны 21 красавіка матэрыял ...д загалоўкам «Рок-крок» ...тыкаецца». Спярша пра ...е, што датычыць у артыку...е непасрэдна нас. На пы...нне журналіста аб тым, ...му сёння нельга на 100 ...працэнтаў канкрэтна гава...рыць аб тэрмінах правядзен... «Рок-крока», старшыня ...маладзёжнага цэнтра гаво...рыць там, што ў маі гро...дзенскі рок-клуб рыхтуе свой ...арговы фэст. Гэта, маўляў, ...не канкурэнцыя «Рок-кроку» ...таму, што ўзроўню больш-...менш дастойнага, клубаўскі

МУЗЫЧНЫ ВЫПУСК

НОТНЫ АРКУШ

№ 10 (157)

…валі

…аваполацкае кола адраджэння

ТАК, свята было арганізавана цудоўна: адна з лепшых залаў Наваполацка, высакаякасная апаратура, якая не выклікала праблем падчас змены і перападключэння шматлікіх калектываў, утульнае пражыванне ўдзельнікаў «Рока-кола» ў лепшых гатэлях горада, добрая рэклама...

Сімптаматычна, што адбыўся фестываль акурат у чацвёртую гадавіну адкрыцця рок-клуба «Няміга» — 29—30 красавіка — і, відаць, заслужана прэтэндуе стаць нашчадкам слаўных традыцый нацыянальнага адраджэння «праз рок-прызму», якія «Няміга» распачала сваімі «Трыма колерамі». Але пра гэта пасля...

Трэба сказаць, што ўтульнае адчуванне гасцей і ўдзельнікаў свята было ў прамых прапорцыях да клопатаў прэзідэнта Наваполацкага рок-клуба Сержука Анішчанкі (экс- «Рокаш»), якога літаральна ў адзін і той жа час можна было бачыць і ля рэжысёрскага пульта, і ў грымёрнай, і на сустрэчы чарговых гасцей фестывалю... Усюды ён паспяваў, бо шчыра быў зацікаўлены, каб «Рока-кола» не пайшло юзам, хоць яго ўласны гурт **«Кадэцкі корпус»** не мог выступіць, бо трое яго ўдзельнікаў напярэдадні трапілі ў аўтакатастрофу, двое з іх і сёння знаходзяцца ў шпіталі.

Наконт назвы фэста. Не ведаю, якое «кола» мела на ўвазе амерыканская кампанія «Пепсі», але аргкамітэт раскручваў менавіта кола беларускага рока. І гэта мела падставы ў Наваполацку, бо менавіта тут жыве і працуе такая буйная зорка беларускага рока, як **«Мясцовы час»**, ёсць даволі інтэнсіўны рок-рух, сярод якога яўна адчуваецца імкненне да свядомай творчасці.

Былі спрэчкі, ці можа «Мясцовы час» (лаўрэат і неаднаразовы прызёр рэспубліканскіх фестываляў і гіт-парадаў) прымаць удзел у конкурсах на роўных з іншымі, але тое, што «МЧ» падрыхтаваў цалкам новую праграму, прыняў у свой склад новага ўдзельніка Руслана Парфёнава (клавішныя), вырашыла ўсе пытанні. Пра іншых удзельнікаў фестывалю я раскажу па ходу справы, а пакуль прадстаўлю тых, хто знаходзіўся ў журы: побач са мною судзейскія месцы займалі паэт і журналіст газеты «Хімік» Алесь Аркуш, карэспандэнт маскоўскага часопіса «Рокада» Аляксандр Лейтман, рок-музыканты Юрый Адамовіч (экс-«Рэлікт») з Віцебска і Алесь Жалдакоў (экс-«Сталкер») з Наваполацка.

Прызнацца, судзіць было даволі цяжка, бо аказалася, агульны ўзровень канкурсантаў ні разу не пераўзыходзіў планку «ніжэй за сярэдзіну». Нават у наваполацкай **«Засады»**, якая атрымала адзін з самых нізкіх балаў з-за сваёй непавагі да гледачоў (гэта ж трэба—выйсці на сцэну і, сыграўшы паўпесні, 20 хвілін круціць калкі, седзячы на маніторах спінамі да людзей), было што паслухаць. Не, не ў сэнсе тэкстаў («А любовь — ну и что,—всё, что было, то прошло»), а ў сэнсе музыкі — гэткі вірлівы, хуліганскі рытм-энд-блюз.

Праўда, чыста абстрактную цікавасць выклікае музыка, якая не ўтрымлівае пэўнай ідэі, гук, які не нясе думкі, калектыў, які не стварае цэльнага вобраза на сцэне. Зразумела, «Засада» слухалася цікавей за рок-гурт **«Правінцыя»** з Фларынава, дзе ў гітарыста, проста кажучы, пальцы клеіліся за струны, а кампазіцыі дэманстравалі найменш вынаходлівасці, але агульнае ўражанне абодва калектывы пакінулі аднолькавае — пустата.

Праўда, і фларынаўскае **«Турнэ»** яшчэ яўна не саспела, каб сказаць нешта людзям. Хлопцы любяць рок-музыку, навучыліся няблага іграць яе. Але для іх, бадай, сам рок — мэта, а не сродак дасягнення больш высокай мэты.

Якім кантрастам выглядаў у параўнанні з усім гэтым полацкі «Мясцовы час»! Тут і цудоўнае валоданне інструментамі, і артыстызм саміх музыкаў, і асэнсаванне высокага прызначэння мастацтва, і завершанасць сцэнічнага вобраза. Нядзіўна таму, што ў фае фестывальнага палаца ўжо тады можна было пачуць, як сёй-той малады аматар рока напявае ціхенька «Хлопчыка» або «Твой сон...», а па Наваполацку ў фестывальныя дні магнітафоны разносілі свежыя канцэртныя запісы «Мясцовага часу». Гурт выступае моцна, упэўнена, прафесійна, выклікаючы пільную ўвагу і зроку, і слыху. І ваш зрок і слых адчувае праз «Мясцовы час» еднасць са сваёй зямлёй, хоць у тэкстах няма ніякіх лозунгаў паказнога патрыятызму. Гэта звычайна здаровы погляд на нашае хворае жыццё, дзе песня пра каханне пачынаецца са слоў «Пах танных духоў не можа мяне запаліць...»

Памятаючы скандалы мінулых гадоў (скаргі несвядомых музыкантаў, што прызы пачалі даваць за нацыяналізм, плёткі, што нібыта я асабіста цаню ў музыцы толькі... мову), я баяўся паставіць «МЧ» вышэйшы бал. Але па ўсіх паказчыках гурт пераўзыходзіў іншых, і я падняў дзесятку. Аказваецца, так вырашылі амаль усе мае калегі, а публіка задаволена адгукнулася авацыямі.

Наваполацкая каманда **«Воля»** была адкрыццём для мяне. Хлопцы маладыя (ад 17 да 20 гадоў), таму чакаць выпадала толькі пэўнага валодання інструментамі ды хіба трошкі — тэмай. Але «Воля» паказала большае. Як ні дзіўна, перад гледачом на сцэне разгортваўся, хоць не да канца яшчэ завершаны, вобраз. Гэта вобраз сённяшняй моладзі, якая альбо шукае сябе, альбо «сама сабе ствярае свой культ». Стылістычна «Воля» схільная да панк-рока, хоць вельмі адчуваецца—любіць і гард-рок (гэткі неўтаймоўны вір гукаў, звязаны саксафонам).

Выхад полацкага **«Стрэса»** ці то насцярожыў, ці то пазабавіў. Выйшаў квінтэт у грыме «а ля Кіс». Ну, думаю, зараз пачнецца «арыеўшчына-акцэнтаўшчына» — блок стандартных рыфаў і запілаў з замежнага рэпертуару. Але пачалася музыка, — і насцярожанасць змянілася захапленнем. Гурт проста шакіраваў і журы, і, відаць, публіку. Музыка проста дыхала жыццём, а пякельны голас Аляксандра Калесніка палохаў публіку ўмела створаным кантрастам. Такому вакалісту пазайздросцілі бы і славуты «Мотар гэд», і «Вэном». Нешта неверагоднае для прыроды.

Захапленню не было канца. Было толькі крыўдна, чаму прырода, даўшы гэтым полацкім хлопцам талент, не дала адчуць болю радзімы?..

Але вось гарманічны строй музыкі яшчэ больш удасканальваецца. Суровая, акцэнтаваная музыка напаўняецца магутнасцю і грунтоўнасцю мовы. Так, «Крыжакі» гучаць па-беларуску. Далей я ўжо не бяруся апісваць, бо гэта трэба слухаць.

Як аказалася, тэкст «Крыжакоў» напісаў рытм-гітарыст «Стрэса» Уладзімір Воліс, гэта быў эксперымент гурта — пошук адпаведнай музыцы мовы. Размова са «стрэсаўцамі» выявіла ў іх да таго ж інтэлігентных сумоўцаў, якім таксама неабыякавы лёс Беларусі. Яны расказалі, што падумваюць ужо і пра змену назвы (магчыма, **«Дзіда»**). Бадай, для чытачоў «Нотнага аркуша» гэта не апошняя сустрэча з цікавым полацкім гуртом.

Вакальна-інструментальны ансамбль **«Вчера»** ўжо знаёмы нам па фестывалю «Тры колеры». На «Рока-коле» ён паказваў усё тую ж праграму, якая выклікала ўсё тыя ж думкі: «Але ж і гэта камусьці трэба». Думаеш так са спачуваннем да кагосьці, але і пераканаңнем—камусьці гэта сапраўды трэба: «привет-ответ», «сирень-мигрень»... У часы застою толькі тым і жылі, шмат хто і прызвычаіўся.

Наваполацкія **«Счастливый наследник»** і **«Городское население»** прагучалі таксама настальгічна, але гэта была ўжо настальгія па чымсьці іншым: па блюзе, па старым добрым року... Гэткія маладыя дыназаўрыкі, якія засталіся свядомасцю ў гадах 60-х, 70-х. І хіба нейкай італьянскай экспрэсіўнасцю адрозніваўся ад іх полацкі **«Б/Н»**, які здолеў дабраць балаў да трэцяга месца.

«Рэйдар» з Наваполацка сам па сабе не паказаў чагосьці адметнага, не стварыў адчування з'явы. Але гітарыст гурта Валерый **Пашчанка** літаральна рабіў на сцэне цуд. «Рэйдар» стаў тым прыкладам, які паказвае, куды можа завесці ўвага крытыкаў толькі да прафесіяналізму. Журы належным чынам ацаніла талент В. Пашчанкі, але варта мець на ўвазе, што без яго асабістага таленту «Рэйдар» бы не атрымаў права выступіць на гала-канцэрце «Рока-кола». Сёння мала «нешта някепскае іграць». Трэба шукаць сваю тэму, раіцца са сваім сумленнем, не саромецца разгарнуць сваю душу.

Гала-канцэрт «Рока-кола» адкрыла каманда **«Воля»**, атрымаўшая прыз гаркома камсамола «За творы грамадзянскага гучання». Потым (ад трэцяга да першага месца) — **«Б/Н»**, **«Рэйдар»**, **«Мясцовы час»**. А за імі — госці: віцебская **«Грамада»** і ленінградскі **«Транзит сна»**. Што радавала: нягледзячы на стракатасць афіш, галоўным аб'ектам увагі ўсе гэтыя дні заставаўся «Мясцовы час». І адбылося гэта менавіта таму, што не без удзелу рок-музыкі народ у нас пераходзіць у сваёй свядомасці на мясцовы час.

В. МАРТЫНЕНКА,
член журы фестывалю «Рока-кола».

На здымку: лаўрэат «Рока-кола» «Мясцовы час».
Фота **І. Супранёнкі.**

…галас

…днавіць справядлівасць

…ае недаўменне выклі… арганізатараў фесты… «Рок-Форум» апубліка… 21 красавіка матэрыял …загалоўкам «Рок-крок» …каецца». Спярша пра …што датычыць у артыку… непасрэдна нас. На пы… журналіста аб тым, …сёння нельга на 100 …нтаў канкрэтна гава… аб тэрмінах правядзен… «Рок-крока», старшыня …адзёжнага цэнтра гаво… там, што ў маі гро… рок-клуб рыхтуе свой …товы фэст. Гэта, маўляў, …канкурэнцыя «Рок-кроку» …, што ўзроўню больш… дастойнага, клубаўскі «Рок-Форум» пакуль не дасягнуў... і г. д.

«Рок-Форум» мы праводзім другі год. Спадзяёмся, ён будзе традыцыйным. І гэта не альтэрнатыва «Рок-кроку», а хутчэй дапаўненне. Час яго правядзення 24—27 мая вызначылі так, каб не перашкаджаць традыцыйна сакавіцкаму «Кроку». МЦ мы яшчэ ў лютым паведамілі аб тэрмінах нашага фестывалю. Да таго часу ўжо вырашылі пытанне з залай, апаратурай і спонсарамі, прыступілі да адбору кандыдатаў на фестываль. Часта цікавіліся ў маладзёжным цэнтры, як справы ў іх, і толькі з вашай газеты даведваемся аб сапраўдных яго тэрмінах (за чатыры дні да «Форума-90»). Няўжо нельга было гэта вырашыць у горадзе, бо ў першую чаргу церпіць глядач (дзе ўзяць моладзі грошы на сем канцэртаў за адзін тыдзень?) Лічу беспадстаўнымі і пагардлівыя выказванні пра ўдзельнікаў «Рок-Форума-89». Ці не гродзенскія «Кантракт» і «Сезон», альбо мінскую «Радыяцыю» меў на ўвазе Ігар Ляговіч, называючы кагосьці падкідышамі. Дзве апошнія (як і мінскі «Бастыён») прама ўмольвалі дырэктара МЦ дазволіць ім выступіць на «Кроку-89» і атрымалі адмову. Мы ж пайшлі насустрач хлопцам, далі ім магчымасць выступіць побач з моцнымі калектывамі перад вялікай аўдыторыяй. І гледачы нас зразумелі.

Апошняе, што нас збянтэжыла, гэта «паўпустыя залы», пра якія гаворыць у тым інтэрв'ю І. Ляговіч. Скажу адно: людзі сядзелі нават на прыступках у праходах.

А «Рок-крок», вядома, будзе жыць, калі займацца ім будуць людзі, у якіх душа ляжыць да гэтага, якія не праводзяць мяжы паміж сабой і прысутнымі ў зале.

Аляксандр КНЫШ,
старшыня аргкамітэта «Рок-Форум-90».
г. Гродна.

Новае імя

Гэта—рок-н-рол

Ідэйны лідэр, вакаліст гурту «Небяспечныя суседзі» Глеб Малечкін сцвярджае, што ўсе гарады падзяляюцца на рок-н-рольныя і нерок-н-рольныя. Рок-н-рольны горад — гэта не толькі месца, дзе рок-н-рол любяць і шануюць. Гэта — значна больш, таму што сам рок-н-рол — гэта не проста песенька, «пабудаваная» на квадратах. Гэта — асобы стан душы. Так, паводле Малечкіна, Мінск — горад рок-н-рольны, а Масква — не. Чаму? Маскоўскай публіцы ўласцівы снабізм, сытасць і самазадаволенасць, а гэта, паводле Малечкіна — антырок-н-рольныя рысы. Мінску ж гэтыя якасці не ўласцівыя. Зрэшты, калі ўзяць за выснову любімыя народам словазлучэнні накшталт «Масква — гэта вялікая вёска» ці «Нью-Йорк — горад кантрастаў» і працягнуць да Мінска... Маскву я таксама не люблю, у Нью-Йорку не быў, а ў Мінску я проста жыву і рады, што піцерскія рокмены лічаць мой родны горад у дадатак да ўсяго яшчэ і рок-н-рольным.

«Небяспечныя суседзі» гастралявалі ў Мінску летась, разам з «ДДТ». Больш за ўсё піцерскім музыкам спадабаліся Траецкае прадмесце, Верхні горад і непасрэднасць аматараў рок-н-рола на мінскім стадыёне «Дынама», менш за ўсё спадабалася тое, што мінчукі амаль не размаўляюць на роднай мове.

Пра рок можна пісаць па-рознаму. Можна, напрыклад, напісаць так: «Я праслухаў гэты гурт і выкажу думку, што азнаёміўся з комплексам музычных ідэй музыкаў, іх светапоглядам і светаўяўленнем, і што ўсё гэта мне даспадобы». А можна напісаць значна прасцей і даходлівей: «У кайф, у кайф!».

Дык вось, мне ў кайф і «Небяспечныя суседзі», і іх музыка, і сам Глеб Малечкін, а «Суседзям» у кайф—горад Мінск, Чак Бэры і гурт «Толкін гэдз». Зрэшты, даю слова самому Глебу.

— Цябе цікавіць, чаму мы выконваем менавіта «класічныя» рок-н-ролы «чакбэрыўскага» ўзору? А чаму і не? У гэтай музыцы ёсць свая непасрэднасць, свая наіўнасць, нават, калі хочаш, цнатлівасць — хіба гэта дрэнна? А потым — весела, забойна і даходліва. Кажаш, другасна ў параўнанні з тым, што ўжо зроблена да нас? Не, не згодны. Рок-н-рол, як ні дзіўна, страшэнна кансерватыўная рэч — за трыццаць гадоў столькі панапісана, што мімаволі будзеш кагосьці паўтараць — схема ж заўсёды застаецца нязменнай... Да мяне аднойчы пасля выступлення падвальвае нейкі саракагадовы аматар і кажа: «А гэта вы ўзялі ў тых-сіх, а тут вы здымаеце тое-сёе...» І пералічвае назвы гуртоў і выканаўцаў. А я іх у першы раз чую. Мы ніколі нікога не здымалі. Проста саму рок-н-рольную канцэпцыю можна асэнсоўваць па-рознаму і па-рознаму інтэрпрэтаваць гук і вобраз: у нас, скажам, адно, а ў «Містэра Твістэра» (маскоўскі рок-н-рольны гурт) зусім іншае. Бачыш як? А ты казаў — «другаснае»...

Як стаўлюся я да іншых рок-н-рольшчыкаў? «Містэр Твістэр» паважаю. «Брыгада С»? З аднаго боку — ненавіджу, таму што яны — тыповыя маскоўскія «мажоры», з другога — у чымсьці мы ім зайздросцім. Не, ненавідзім не таму, што зайздросцім. А зайздросцім таму, што ў іх усё вельмі прафесійна. Мы так пакуль не можам. Пра «Сакрэт» пытаеш? Дык яны не рок-н-рольны гурт, а шчыра камерцыйна-папсовы.

Хто яшчэ падабаецца? «Акварыум». Кажаш, БГ — плагіятар, чужыя рэчы выдае за свае? Як сказаць... Урэшце, гэта ягонае права. «Ноль» падабаецца. З Федзем Чысцяковым мы сябруем, і я яго паважаю — за шчырасць і бескампраміснасць. «ДДТ» любім — з Шаўчуком мы разам гастралявалі, 45 сумесных канцэртаў. Працаваць разам з «ДДТ» — кайф! Гэта — выдатная школа, і гэтыя сумесныя гастролі шмат што далі нам як музыкам. А яшчэ — «Мроя» ваша вельмі падабаецца. Класны гурт — нават па піцерскіх памерах. «Мроя» — гэта сапраўдны рок, а не танная падробка. «Бонду» вашую таксама чуў — усё граматна зроблена, якасны гук, але вось гэта — не рок. «Бонда» — яна бліжэй да эстрады. А яшчэ ўражвае, што вы ўсе імкняцеся спяваць на роднай мове.

Пытаешся, дзе б мы яшчэ хацелі выступіць? Адгадай сам. Не, не ў Штатах і не ў Заходняй Нямеччыне, хаця і ад тамашніх гастроляў не адмовіліся б. Ну што, не адгадаў яшчэ? У вас на Беларусі, у Гродна. Кажуць, файны рок-н-рольны горад...

Не, рок-н-рол — гэта, сапраўды, кайф! Прынамсі, у той жа Маскве я ведаў снобаў, якія «для выгляду» трымалі ў хатняй фанатэцы Шонберга і Вэбера, а самі пацiху слухалі Чака Бэры і «Ісус Хрыстос — суперзорка»... Хаця ні яны, ні я, ні Глеб Малечкін так і не можам даць дакладнага адказу на пытанне: «А што ж гэта такое—рок-н-рол?»

У рок-гурце «Небяспечныя суседзі» граюць: Глеб Малечкін — вакал, гітара, Дзмітрый Кустаў — вакал, гітара, Эдуард Нікіцін — бас-гітара, Андрэй Грабарэнка — саксафон, Ігар Арцеменка — бубны.

У. АХРОМЕНКА.

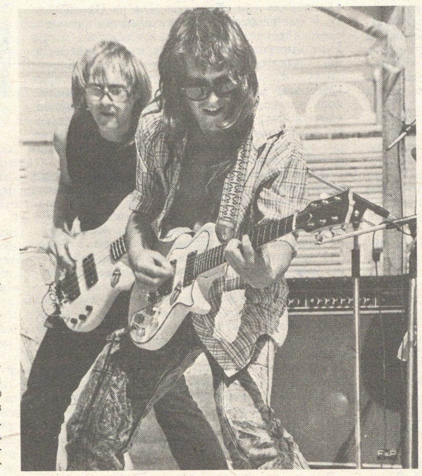

Ліставанне

АКСАНЕ з Бешанковіцкага раёна Віцебскай вобласці: Ну як мы можам паверыць, Аксана, што ты наша сталая падпісчыца, калі баішся пакінуць не толькі дакладны адрас, але і прозвішча. У Бешанковіцкім раёне ў нас шмат падпісчыкаў, і Аксана не адна сярод іх, ды толькі адна (ананімная) з іх просіць забіваць «Нотны аркуш» рознай лухтой. Але ж мы не выконваем заявак тых, з кім нельга весці раўнапраўны дыялог.

К. ВАКУЛЕНКУ (г. Марыупаль): Рады, што ў тваёй асобе, Кастусь, знайшлі чарговага сябра «Чырвонай змены» на Украіне. Спадзяёмся, што тваё захапленне «Нотным аркушам» зробіць з цябе і добрага прапагандыста газеты сярод меламанаў. Што да артыкула пра «Юрысмікс», дык у нас пакуль надта загрувашчаны рэдакцыйны партфель падобнымі рэцэнзіямі, але з цягам часу, магчыма, апублікуем. Па-за тваімі музычнымі допісамі нас зацікавіла (ці дакладней, здзівіла), што канверты з Марыупаля ўсё яшчэ гасяцца штэмпелямі «г. Жданов». Няўжо ваша пошта супраць перабудовы?

Л. МЯХОЧЫНАЙ (г. Баку): Вашаму сябру па захапленні і земляку мы ўжо давалі адказ наконт узнятых пытанняў у «Ліставанні» за 25 снежня 1989 г. Здзіўляе толькі, што вы, чым далей, тым з большым апетытам: калі мы паведамілі, што рэдакцыя не высылае ніякіх сувеніраў і публікацый аб зорках эстрады, дык гэта павінна тым больш азначаць, што ніхто тут не будзе бегаць па іншых рэдакцыях (як вы просіце — ажно да гарадскіх і шматтыражных), каб знайсці вам усё, што друкавалася пра вашага куміра. Выпісвайце газеты — і будзеце мець усё, што захочаце.

Нататнік

Брава, Украіна! Аказваецца, не толькі прэзідэнтам Канады стаў украінец Рамон Націшын. Новай каралевай канадскага рока прэтэндуе стаць спявачка Ліба. Як нам удалося высветліць, за гэтым псеўданімам хаваецца Лібаміра КАВАЛЬЧУК, канадка ўкраінскага паходжання. Яе кампазіцыі ўсё вышэй падымаюцца ў гіт-парадах, усё гучней сатрасаюць міжнародныя радыёхвалі.

***

23 красавіка г. г. Саюз тэатральных дзеячаў Віцебска арганізаваў дабрачынны канцэрт «АХВЯРУЕМ ДЗЕЦЯМ ЧАРНОБЫЛЯ». У ім прынялі ўдзел віцебскі рок-гурт «Грамада», наваполацкія «Мясцовы час» і «Кадэцкі корпус», мінскія «Мроя» і «Муха». На рахунак незалежнага фонду БНФ «Дзеці Чарнобыля» будзе пералічана 250 рублёў.

***

17 красавіка ў канцэртнай зале Белдзяржфілармоніі адбылася цікавая прэм'ера. У выкананні заслужанага артыста БССР В. Скорабагатава (барытон), Мінскага камернага хору, ансамбля салістаў Белдзяржфілармоніі (дырыжор І. Мацюхін) загучаў ананімны музычны зборнік «КУРАНТЫ» — помнік славянскай музычнай культуры, датаваны 1733 годам. Канцэртную апрацоўку твора зрабіў беларускі кампазітар В. Капыцька. Мяркуецца, што «Куранты» будуць прадстаўлены і слухачам Полацка, куды накіроўваюцца выканаўцы ў гастрольную паездку.

***

Вёска Валынцы, што ў Верхнядзвінскім раёне Віцебскай вобласці, вядомая не толькі тым, што там нарадзіўся беларускі географ Чэрскі, прозвішчам якога названы хрыбет у Саянах. Тут знаходзілася Забельская калегія — радзіма аднаго з самых цікавых школьных музычных тэатраў на Беларусі. Па ініцыятыве мясцовага настаўніка гісторыі Б. Ф. Шымука ў старым школьным будынку ствараецца музей Забельскай калегіі, дзе будуць прадстаўлены матэрыялы пра дзейнасць славутага мясцовага музычнага тэатра, пра дзейнасць братоў Цяцерскіх. Збіраюцца матэрыялы па музычнай культуры Беларусі нашых часоў. СТД і ДАВТ БССР мяркуюць паказаць урыўкі з оперы «Апалон-заканадаўца, альбо Парнас рэфармаваны» ў вёсцы Валынцы, дзе ўпершыню была прадстаўлена гэтая беларуская камічная опера. Стваральнікі музея будуць удзячныя за матэрыял, які датычыць дзейнасці Забельскай калегіі, школьнага музычнага тэатра пры ёй, за матэрыялы па музычнай культуры Беларусі і просяць дасылаць іх на адрас: 210610, Віцебская вобл., Верхнядзвінскі р-н, вёска Валынцы, школа, Шымуку Б. Ф.

Фанатэка

«ІКСПЛОУЖН»
«РЭГЕЙ»
2ЛП, Дэльта, 1986

80-я гады, нягледзячы на тое, што пачатак іх азмрочыўся смерцю некаранаванага караля рэгей, спевака Боба Марлея, сталі гадамі надзвычайнай папулярнасці гэтай музыкі, традыцыйнай для краін Карыбскага басейна. Зоркі музыкі рэгей усё часцей выходзяць не толькі з Кінгстана ці Порт-Антоніо, але і з Мюнхена, Лондана, Гданьска і г. д. Рэгей апаноўвае не толькі Амерыку, але і Еўропу, кідае плённае семя і ў Афрыцы.

Праўда, адарваная ад родных каранёў, музыка рэгей лёгка ўбірала ў сябе фарбы ці то амерыканскай, ці то еўрапейскай поп-музыкі. Невыпадкова, што ў Еўропе яна нярэдка стала выступаць у сімбіёзе з дыска-музыкай.

Вось і гэты двайны альбом, выданне якога зрабіла ў 1986 годзе кёнігсдорфская фірма «Дэльта-м'юзік» (ФРГ), уяўляе сабой менавіта такі прыклад. Класічныя ўзоры музыкі рэгей з рэпертуару таго ж Боба Марлея, Стыва Уандэра і г. д. выконвае тут дыска-група «Іксплоўжн».

Шэраг кампазіцый альбома з'яўляўся і без таго сусветнымі супер-гітамі ў сваім напрамку («Барбадос», «Ямайка». «Сонца Ямайкі», «Ямайскі ром», «Рэгей, якім яно павінна быць», «Кінгстан, Кінгстан», «Егіпецкае рэгей» ды шмат іншых). Некаторым жа дыскаапакаванне акурат прыйшлося дарэчы, каб падкрэсліць вартасці эмацыянальнага, прыдатнага да танцаў, баевіка.

Варта сказаць, што 2 ЛП «Рэгей» з'яўляецца адным з серыі папулярных «двайнікоў» фірмы «Дэльта-м'юзік», якімі яна знаёміць заходнегерманскіх слухачоў з рознымі напрамкамі папулярнай музыкі ў свеце: тут і лёгкая інструментальная музыка, і джаз, і марацкія ды вайсковыя песні, і ўзоры фальклору; ёсць партрэты славутых выканаўцаў, напрыклад, Луі Армстронга альбо Удо Юргенса), якія ўсё гэтак жа ствараюць не арыгінальныя запісы, а студыйныя музыканты фірмы «Дэльта-м'юзік».

Зразумела, вопытны філафаніст слушна зазначыць, што неарыгінальныя запісы не змогуць доўгі час прадстаўляць той ці іншы стыль у сур'ёзна складзенай калекцыі. Гэта нават не ўзор, а падробка. Але трэба зрабіць агаворку на тое, што ёсць і такая катэгорыя слухачоў, як наведвальнікі дыскатэк і дансінгаў, якіх яўна больш цікавіць віртуознасць і прыродны талент выканаўцаў, чым змест і духоўныя вартасці музыкі. Для такіх і разлічана падобная прадукцыя, якая, да таго ж, дае магчымасць фірме грамзапісу пры абмежаваных фінансавых магчымасцях больш шырока знаёміць слухачоў з музычнымі актуальнасцямі ў свеце.

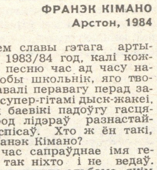

ФРАНЭК КІМАНО
Арстон, 1984

Апагеем славы гэтага артыста быў 1983/84 год, калі кожную яго песню час ад часу напяваў любы школьнік, яго творам аддавалі перавагу перад заходнімі супер-гітамі дыск-жакеі, а многія баевікі падоўгу гасцявалі сярод лідэраў разнастайных гіт-спісаў. Хто ж ён такі, гэты Франэк Кімано?

Доўгі час сапраўднае імя героя дня так ніхто і не ведаў. Нават на першым альбоме, якім распачала сваю дзейнасць новая ў Польшчы фірма грамзапісу «Арстон», нідзе не было і намёку на расшыфроўку інтрыгуючага псеўданіма. І толькі ў плётках да народа пачала прасочвацца вестка, што пад імем спевака Франэка Кімано хаваецца вядомы ў Польшчы акцёр Пётр Франчэўскі.

Першы альбом разышоўся тыражом больш як дзвесце тысяч экземпляраў і стаў залатым. Калі гаварыць пра сакрэт такога поспеху (нават су…
ты рока на старце вы…
больш сціплымі), дык …
толькі ў спалучэнні вос…
кавай структуры з р…
папулярнага яшчэ ў т…
стылю дыска, а хутчэй …
не літаратурнай формы …
нага шоу — своеасабл…
зычныя фельетоны. Іх …
атаясамліваць з жар…
песнямі, бо ў Франэка …
не пустыя жарты, а п…
зірк у жыццё; іх нель…
самліваць з сатырычн…
летамі, бо ў Франэка …
няма цяжкавагавага …
тарства і павучальнасці.

Франэк Кімано нібы с…
ца героем сваіх песень …
магае нам смяяцца з …
сваіх заган. Усё гэта а…
ца шчыра і з усмешкай…
Не плач, забяры свае р…
Я ведаю гэткія штучкі.
Твае слёзы хіба што …
Маю новую супер-каш…
з надпісам «Спорт-Карат…

Гэта з песні пра адна…
повых герояў вуліцы, …
нарам носіць розную ге…
сімволіку, а, калі ёсць …
не можа нават дапама…
лавеку.

Скажам, песня «…
бандыт з Лас-Вегаса» …
на залішняму фанатыз…
леткаў вакол машынн…
няў, «Стыль — цяжкае …
не» — пра недалёкія …
пэўных музыкантаў і г. …

Музыку для Франэка …
пісалі тут Анджэй К…
Марыюш Забродскі і С…
Весялоўскі. Тэксты …
пяру Анджэя Спола і К…
фа Градоўскага. Нягледз…
шматлікасць імёнаў, аль…
рымаўся надзіва цэльн…
лёвым. Моцнай з'ядно…
сілай стала тут асоба …
Пятра Франчэўскага, яго…
торная выканаўчая мане…

Над мастацкім афар…
альбома працавалі М. І…
В. Огнё (фота) і К. Слі…
фіка). Тут варта яшчэ …
чыць, што дыск не толь…
ша паслухаць, але і …
проста ўзяць у рукі: …
паліграфія канверта, …
пакет-устаўка, ідэальна…
цоўка... Тое, што на…
культурай дыскаграфі…

«МЭН Э…
СІ Б…

Аўстралія дала нямал…
мітых імёнаў сусветна…
лярнай музыкі ў самы…
стайных стылях — …
да рока. Гэта «Бі Джы…
Ньютан - Джон, …
«АС/ДС», «Ізібіт» і шма…
Адным з самых папул…
стралійскіх калектыв…
гадоў быў новахвалев…
«Мэн эт уорк».

У склад гэтага квінт…
шлі гітарыст і вакал…
Хэй, другі гітарыст …
Рон Стрыкерт, бараба…
вакаліст Джэры Спэйс…
фаніст і вакаліст Грэг …
гітарыст і зноў жа …
Джон Рыз. Як бачыце, …
зыкі спяваючыя. Гэта …
ная патрэба таго стыл…
выступаў «Мэн эт уор…
назвалі яго вакальна-і…
тальным ансамблем, …
зуе поп і рок-музыку, …
азначэнне не было спл…
нашай эстрадзе.

Праўда, і «Мэн эт уо…
га неверагоднага на …
сцэну не прынеслі. Адн…
творчасць — прыклад …
га інтэлектуалізму, …
да неардынарнасці …
багатай меладычнай …
а галоўнае — патраба…
густу.

Музыка «Мэн эт уор…
та аптымальны сімбіё…
цыянізаванага карыбс…
гей, класічных узораў …
най музыкі (што ўзых…
ясных, прывабных …
вынаходлівых аранж…
выкарыстаннем зухава…
рументальных і вакал…
доў, прыпраўленых …
зай какецтва і камічн…

Заснавальнікамі гурт…
годзе сталі Колін Хэ…
Хэм. І да свайго стыл…
тыў прыйшоў праз …
гінальных рокавых …
таў. На жаль, не …
тыцы песень. Бо пес…
уорк» (у прыватнасці, …
ма «Груз») — гэта т…
ста прыемныя для …
для адпачынку, яны …
намагаюцца закрана…
важныя жыццёвыя …
«Доктар Хэкіл і міст…
(штосьці навеянае Р. …
нам), «Завялікі страх…
хлапчук», «На гарыш…
хаты», «Ні гуку пра …
няе», «Гэта — памы…
доўгім дроце», «Суму…
«Мне падабаецца, калі …
абмежаванняў».

Кружэлка «Груз» …
студыях Мельбурна …
Сіднея («Парадзіс»). …
сёр — Пітэр Мак'ян.

Музычны выпуск «Нотны аркуш» вядзе журн…
Вітаўт МАРТЫНЕНКА. Тэл. 32-13-04.

XX СТАГОДДЗЕ

Жыхары Сафіі часта заглядваюць у невялікі мастацкі салон, арганізаваны маладымі мастакамі—выпускнікамі Балгарскай акадэміі мастацтваў Марыянай Стойчавай і Георгіем Крачунавым. Наведвальнікі могуць пазнаёміцца з калекцыяй посуду, вырабаў з керамікі, пано, свяцільнікаў. Купіць рэч, якая спадабалася, або зрабіць заказ. У размешчанай у глыбіні салона майстэрні прама на вачах наведвальнікаў нараджаюцца новыя творы.

НА ЗДЫМКУ: МАРЫЯНА і ГЕОРГІЙ за работай.

Фота БТА.

Навіны суседняй Польшчы

ПОЙДЗЕМ ВУЧЫЦЦА Ў... ВАРШАВУ

Урад Польскай Рэспублікі мае намер праводзіць новую палітыку адносна ўсіх палякаў, якія пражываюць за рубяжом. Аб гэтым заявіў на сходзе аб'яднання «Польская абшчына» міністр замежных спраў Кшыштаф Скубішэўскі. Ён падкрэсліў, што будуць вырашаны пытанні двайнога грамадзянства і эміграцыі з мэтай заработку, будзе навярстана таксама ўпушчанае ў кантактах з палякамі ў Савецкім Саюзе.

Нагадаем, што аб'яднанне «Новая абшчына» створана ў гэтым годзе замест таварыства па сувязях з землякамі за мяжой «Палонія», якое праіснавала 35 гадоў.

У інтэрв'ю тэлебачанню маршал сената Анджэй Стэльмахоўскі, які з'яўляецца адначасова старшынёй «Польскай абшчыны», дадаў, што «як краіна, мы ў велізарным даўгу перад больш чым 2-мільённай савецкай Палоніяй».

У напрамку гэтай новай палітыкі зменены планы навучання замежных студэнтаў у польскіх вышэйшых навучальных установах. Агульная колькасць месц для замежных грамадзян на першых курсах дзённых аддзяленняў у параўнанні з мінулым годам скарочана на адну трэць. Такім чынам, вызваліліся месцы для юнакоў і дзяўчат польскага паходжання, якія пражываюць на тэрыторыі Савецкага Саюза.

Яны будуць запрошаны таксама на двухгадовыя педагагічныя курсы, на семінары для настаўніцкіх кадраў. Частка савецкай моладзі польскай нацыянальнасці зможа паступіць у прафесіянальныя вучылішчы за Бугам.

ЧАСОПІС ПОЛЬСКІХ БЕЛАРУСАЎ

Ён выдаецца ў Беластоку ўжо 34 гады. Прызначана «Ніва» для беларускай абшчыны ў Польшчы.

— Наш часопіс выходзіць тыражом 5 тысяч экземпляраў, — гаворыць галоўны рэдактар Віталь Луба.—Распаўсюджваецца галоўным чынам у Савецкім Саюзе, крыху — у Злучаных Штатах, Канадзе, Паўднёвай Амерыцы, Германіі. Мы стараемся пісаць аб палітыцы, гісторыі, падзеях культурнага жыцця — аб усім, што цікавіць нашых чытачоў. У тым ліку і маленькіх. Штотыднёва друкуем «Зорку» — дзве старонкі для дзяцей, па якіх малышы могуць вывучаць беларускую мову. Раз у месяц у часопісе можна знайсці «Белавежу» — літаратурную старонку, якая выходзіць пад апякунствам Беларускага літаратурнага таварыства. Гэтак жа раз у месяц прысвячаем старонку жыццю студэнцкай моладзі, у тым ліку дзейнасці Беларускага таварыства студэнтаў у Варшаве.

Рэдактар В. Луба не сказаў, што часопіс стаў важным цэнтрам беларускага інтэлектуальнага жыцця ў Польшчы.

«ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК»

Беларусы, якія жывуць у Беластоцкім ваяводстве, даўно хадайнічалі аб расшырэнні часу радыёвяшчання на беларускай мове. Да гэтага часу ў іх быў паўгадзінны «Беларускі культурны часопіс», трансліруемы мясцовай радыёстанцыяй па нядзелях. Цяпер рэдакцыя радыё арганізавала новую, 15-мінутную інфармацыйную перадачу, у якой расказваецца аб самых важных падзеях у жыцці рэгіёна.

У ШКОЛАХ ПЕРАМЕНЫ ДА ЛЕПШАГА

Яшчэ ўчора нацыянальныя меншасці, якія пражываюць у Польшчы, роднай мове вучыліся толькі ў школах для меншасцей з няпольскай мовай навучання. Такую магчымасць мелі беларусы, літоўцы, украінцы і славакі.

Міністэрства народнай адукацыі выдала новае распараджэнне. Кожная нацыянальная меншасць можа вучыць родную мову як дадатковы прадмет і ў школах, дзе выкладанне вядзецца на польскай. Можна таксама выкладаць на роднай мове і іншыя прадметы. Час для гэтага адводзіцца значны.

Цяпер беларуская мова выкладаецца на тэрыторыі Польшчы галоўным чынам у Беластоцкім ваяводстве — у 45 пачатковых школах, дзе вучыцца звыш 3200 вучняў, а таксама ў дзвюх агульнаадукацыйных школах: у Гайнаўцы і Бельск-Падляскім.

Школы гэтыя маюць нямала цяжкасцей. Галоўным чынам адбіваецца адсутнасць памяшканняў і настаўнікаў. Так, напрыклад, у школах, дзе выкладаецца беларуская мова, у мінулым годзе толькі крыху больш за 30 працэнтаў выкладчыкаў мелі вышэйшую адукацыю па беларускай філалогіі. Астатнія закончылі настаўніцкія курсы або педагагічны ліцэй. Патрэбны таксама падручнікі і школьныя дапаможнікі.

ПЕРШЫЯ ВЫНІКІ

Споўнілася гадавіна падпісання пагадненняў за «круглым сталом». Яны паклалі пачатак фундаментальным пераменам. «Круглы стол» — дасягненне ўсіх палякаў і доказ таго, што можна прыйсці да згоды нават тады, калі існуюць прынцыповыя супярэчнасці ў інтарэсах, імкненнях і ідэйных пазіцыях.

Падведзены і вынікі першых трох месяцаў эканамічнай рэформы. Яе аўтар, віцэ-прэм'ер Лешэк Бальцаровіч на пасяджэнні сейма адзначыў, што вялікім дасягненнем з'яўляецца затармажэнне росту інфляцыі, паляпшэнне забеспячэння рынку, забеспячэнне ўстойлівага курсу злотага ў адносінах да долара і ліквідацыя адміністрацыйнага камандавання эканомікай. «Мінусамі» рэформы сталі зніжэнне ўзроўню даходаў насельніцтва, узнікненне беспрацоўя (налічваецца ўжо 266 тыс. беспрацоўных) і зніжэнне ўзроўню вытворчасці.

ХТО СЁННЯ ПАПУЛЯРНЫ!

Вынікі праведзеных у сакавіку апытанняў грамадскай думкі (у параўнанні са студзеньскімі анкетамі) сведчаць аб зніжэнні давер'я да грамадскіх устаноў і арганізацый. «Салідарнасць» у параўнанні са студзенем страціла 15 працэнтных балаў (аб сваім давер'і заяўляюць 60 прац. апытаных). Урад страціў давер'е 11 прац. рэспандэнтаў. Каціроўка сената ўпала на 9 балаў, да ўзроўню 66 прац., а сейма на 10 балаў — таксама карыстаецца давер'ем 66 прац. апытаных.

Аслабла давер'е да польскай сялянскай партыі «Адраджэнне» (з 33 прац. да 25 прац. у сакавіку) і дэмакратычнай партыі (з 32 прац. да 24 прац.). 13 прац. рэспандэнтаў заявілі аб сваім давер'і да сацыял-дэмакратыі Польскай Рэспублікі. У студзені яе папярэдніца ПАРП, літаральна за дзень да ліквідацыі, карысталася давер'ем усяго 6 прац. апытаных.

(ПАП — для БЕЛТА).

калейдаскоп

Незвычайны эфект зрабіла ў лёсе вядомага амерыканскага кінаакцёра Даніэля Дэй-Люіса роля ірландскага пісьменніка і мастака Крысці Брауна ў стужцы «Май лефт фут» («Мая левая нага»), пакуты і жыццёвыя нягоды якога звязаны з цяжкай фізічнай хваробай.

«Я так парадніўся з вобразам Брауна, — гаворыць акцёр, — што літаральна адчуў яго боль. — Не магу сказаць, што я чэрствы чалавек, але да пакут навакольных быў даволі халодны і няўважлівы. Адчуўшы трагедыю Брауна, я зразумеў, што не магу заставацца ў баку ад лёсаў калек, інвалідаў і іншых няшчасных». Рэалізуючы свае гуманістычныя намеры, Дэй-Люіс стаў актывістам амерыканскага руху міласэрнасці.

НА ЗДЫМКУ: Даніэль Дэй-Люіс, які прыбыў у Вашынгтон, каб прыняць удзел у маніфестацыі грамадскасці ў абарону правоў інвалідаў.

Вядомы швейцарскі дызайнер верхняга адзення Луіджы Калані завяршыў нядаўна работу над калекцыяй верхняга адзення, прызначанага для абслуговага персаналу нацыянальнай авіякампаніі «Суісэйр». Усяго створана некалькі варыянтаў формы для пілотаў, штурманаў, сцюардэс і авіятэхнікаў. На выраб 9 тысяч камплектаў формы Калані спатрэбілася 250 кіламетраў цёмна-сіняй паўшарсцяной тканіны, якая каштавала кампаніі 16 мільёнаў швейцарскіх франкаў. Акрамя афіцыйнай формы для работнікаў «Суісэйр», дызайнерам былі прапанаваны таксама варыянты «дамашняга» адзення.

НА ЗДЫМКУ: работнікі «Суісэйр» дэманструюць сваю новую рабочую форму.

ГДР. У Лейпцыгу знаходзіцца навучальная ўстанова для глуханямых. Усім, хто скончыў школу, гарантуецца месца вучня на вытворчасці. Яны могуць выбраць сабе любую з 14 рабочых прафесій або прадоўжыць адукацыю ў спецвучылішчы.

У 1988 годзе ў рэспубліцы распрацавана адзіная праграма арганізацыі курсаў для тых, хто мае патрэбу ў навучанні мовы жэстаў. Іх праводзяць, у прыватнасці, народныя універсітэты.

НА ЗДЫМКУ: урок фізікі ў 10-м класе.

Ёсць пытанні

Больш як тысяча экспанатаў, дакументаў і фотакопій сабрана ў гісторыка-краязнаўчым музеі Навасёлкаўскай сярэдняй школы Дзяржынскага раёна. Арганізатарам яго 20 год назад стаў настаўнік беларускай мовы і літаратуры, сёння пенсіянер, былы падпольшчык-партызан Леанід Іванавіч Ермаловіч.

Сёння ў музеі прымаюць у піянеры і ўручаюць камсамольскія білеты, тут праходзяць урокі гісторыі і сустрэчы з ветэранамі. З наведвання музея пачынаюцца заняткі ў першакласнікаў, у музеі развітваюцца са школай выпускнікі.

Пастаянна папаўняюць экспазіцыю члены школьнага пошукавага клуба «Радзіма», якія вядуць збор новых матэрыялаў, перапіску з ветэранамі вайны. Яны ж адшукваюць і адрасы байцоў, якія змагаліся і загінулі на тэрыторыі раёна. Цяпер на абеліску ў вёсцы Ярашоўка, на раней безыменнай брацкай магіле высечаны імёны партызан атрада імя Чкалава, якія спынілі ў 1944 годзе шлях адступаючым фашыстам.

Школьнікі Навасёлак не толькі добраўпарадкоўваюць магілы, але і дапамагаюць інвалідам, удзельнікам вайны, сем'ям загінуўшых. Так, на працягу некалькіх год Алег, Андрэй і Валодзя Крыловічы аказваюць пасільную дапамогу Вользе Мікалаеўне і Канстанціну Пятровічу Тарайковічам. Не заўсёды хапае сілы ў 83-гадовага ветэрана, каб прынесці вады, накалоць дроў або ўскапаць градку. У гэтым ім дапамагаюць браты Крыловічы.

Такіх прыкладаў добраахвотнага шэфства над сем'ямі ветэранаў у Навасёлкаўскай школе нямала.

НА ЗДЫМКУ: урок гісторыі ў музеі Навасёлкаўскай сярэдняй школы праводзяць ветэраны вайны Леанід Іванавіч ЕРМАЛОВІЧ (злева) і ваенрук школы Леў Аляксеевіч ЦІЦЮХІН.

Фота А. НІКАЛАЕВА. (БЕЛТА).

Адказы без пытанняў

* ...самы вялікі нож зроблены на фабрыцы Эладзіо Муэла ў Іспаніі. Даўжыня — 4 метры, вага — 35 кілаграмаў.

* ...самае старое дрэва — баньян, які расце ў сталіцы старажытнай сінгальскай дзяржавы Анурадхапуры. Яно існуе 2200 год.

* ...самы вялікі універсітэт свету знаходзіцца ў Мадрыдзе. На 18 факультэтах вучыцца 118 тысяч студэнтаў. Кожны пяты іспанскі студэнт вучыцца менавіта ў Мадрыдскім універсітэце.

Такая патрэбная забава

Цікава, хто вынаходнік пішучай машынкі? І як даўно з'явілася першая машынка?

Д. ГАРАЙС, Жыткавічы.

Вынаходства пішучай машынкі адносяць да сярэдзіны XIX стагоддзя. Аднак у Лонданскім архіве навуковых дакументаў захаваўся першы ліст патэнтнай граматы, якая была выдадзена ў 1714 годзе Г. Мілю — прыдворнаму механіку каралевы Ганны. У ёй апісаны перавагі механізма, які можа «друкаваць літары па адной, як і пры напісанні рукой».

Чарцяжы і ўзор машынкі былі прадстаўлены каралеўскаму двару на выпрабаванні, але яна стала толькі цікавай цацкай для забавы лордаў.

На жаль, «цацка» стаяла ў летнім флігелі, пры пажары якога загінула. Не захавалася і поўнага апісання механізма, зараз невядома нават, з якога матэрыялу была зроблена першая ў свеце пішучая машынка.

Як адправіць груз?

У апошні час з'яўляюцца паведамленні аб даведачна-кансультацыйных паслугах па таможных пытаннях (афармленне грузавых дэкларацый, парадак увозу ў СССР і вывазу за мяжу тавараў, асабістых рэчаў і г. д.). Хто прадстаўляе такія паслугі?

Ю. КАФТАНАЎ, Магілёў.

Таможная інфармацыя для савецкіх прадпрыемстваў, якія робяць сёння першыя самастойныя крокі на знешнім рынку, мае вялікае значэнне.

Праграмны комплекс усіх магчымых варыянтаў запаўнення грузавой таможнай дэкларацыі распрацавала і прапануе юрыдычнае бюро пры рыжскім эксперыментальным маладзёжным цэнтры «Форум» (226013, Рыга, вул. Валдэмара, 161). Як сцвярджаюць кіраўнікі бюро, праграма пазбавіць вас залежнасці перад дагаворнымі дэкларантамі, дапаможа зэканоміць час і грошы, выключыць магчымыя ўскладненні з прадстаўнікамі таможні.

«Форум» не адзіная арганізацыя, якая робіць такія паслугі. Пералік такіх устаноў публікуецца ў «Бюлетэні таможнай інфармацыі».

Узброены нейтралітэт

Швейцарыя вядома сваім нейтралітэтам. А як у гэтай краіне справы з продажам зброі?

М. ЗЯНЕВІЧ, Крычаў.

У Швейцарыі ўжо некалькі дзесяткаў год дзейнічае «Таварыства Тэля — за права на зброю».

Паводле ацэнкі гэтай арганізацыі, на руках у насельніцтва ад 3 да 5 мільёнаў адзінак агнястрэльнай зброі. (Для даведкі: у Швейцарыі пражывае 6,6 мільёна чалавек).

У дамах захоўваецца каля мільёна ручной дробнакалібернай зброі. 70 тысяч пісталетаў «Парабелум», столькі ж рэвальвераў, якімі армія ўзнагароджвае лепшых ваеннаслужачых. 200 тысяч армейскіх пісталетаў, 700 тысяч вінтовак. Штогод на стрэльбах расходуецца мільён патронаў.

Ці доўга яшчэ Швейцарыя будзе ўзбройвацца? На думку часопіса «Штэрн», доўга, да таго часу, пакуль:

— 25 тысяч юнакоў з шаснаццаці год будуць займацца на стралковых курсах;

— 27 тысячам навабранцаў штогод будзе ўручацца асабістая зброя і прывівацца любоў да стральбы;

— сотні тысяч рэзервістаў будуць абавязаны штогод прымаць удзел у стрэльбах;

— федэральнае стралковае свята будзе з'яўляцца буйнейшым святам такога роду ў свеце;

— швейцарцы не страцяць цікавасці да зброі.

Спробы ўстанавіць адзіны парадак у пытаннях продажу, захавання і нашэння зброі, якія прымаліся ў апошнія пятнаццаць год, не далі ніякіх вынікаў. Справа ў тым, што швейцарскія аматары зброі маюць выключна магутны ўплыў. Яны аб'яднаны ў 25 саюзаў і таварыстваў ваеннаслужачых, спартыўных стралкоў, паляўнічых, вытворцаў зброі і яго прадаўцоў, паліцэйскіх і калекцыянераў.

Працягваюць дзейнічаць правілы, згодна з якімі, каб купіць пісталет ці вінтоўку, дастаткова прад'явіць любое пасведчанне з фатаграфіяй. У прыгранічных раёнах уладальнікі магазінаў зброі карыстаюцца гэтым для продажу свайго тавару іншаземцам, яны гатовы разабраць зброю, паколькі ў разабраным выглядзе яе можна перавозіць з аўтаінструментамі і перавезці ў іншую краіну.

Нездарма Швейцарыю часам называюць «міжнароднай збраевай лаўкай самаабслугоўвання». Дакладна вядома, што многія тэрарыстычныя групы выкарыстоўваюць зброю, закупленую ў гэтай краіне. У самой краіне, сведчыць паліцыя, расце агрэсіўнасць насельніцтва, выкарыстанне зброі для звядзення асабістых рахункаў.

Аднак рэальных шляхоў, канстатуе «Штэрн», да выпраўлення існуючага становішча не відаць, а любая спроба вынесці на рэферэндум прапанову аб правілах гандлю зброяй загадзя асуджана на правал.

Па савецкіх законах

Мой былы муж — грамадзянін ГДР. Ці маю я права спагнаць з яго аліменты на дзіця, якое з'яўляецца грамадзянінам СССР?

Н. ПЯТРОЎСКАЯ, Брэст.

Так, маеце, таму што з ГДР і шэрагам іншых дзяржаў (Балгарыяй, Польшчай, КНДР і інш.) заключаны дагаворы аб прававой дапамозе. Гэтыя дагаворы ўстанаўліваюць, што аліменты з бацькоў на дзяцей спаганяюцца па закону той дзяржавы, на тэрыторыі якой бацькі і дзеці сумесна пражываюць, а калі адзін з бацькоў пражывае на тэрыторыі іншай дзяржавы, то аліменты спаганяюцца ў адпаведнасці з законам дзяржавы, грамадзянінам якой з'яўляецца дзіця. У дадзеным выпадку, калі дзіця — савецкі грамадзянін, жыве ў СССР, то незалежна ад таго, на тэрыторыі якой дзяржавы пражывае бацька — грамадзянін ГДР, аліменты спаганяюцца ў адпаведнасці з савецкім законам.

Толькі ў выпадку, калі і дзіця (с... грамадзянін), і бацька (грамадзянін ...) жывуць у ГДР, то абавязак па ўтрым... дзіцяці вызначаецца на падставе за... ГДР.

Аўтамабіль застаецца ў сям'і

Пасля смерці майго бацькі, інв... Вялікай Айчыннай вайны, застаўся ... мабіль «Запарожац», атрыманы ім ... жыцці бясплатна. Ці маю я права ... аформіць гэты аўтамабіль на сваё ...

У. БАРАНОЎС... Віцебская во...

У адпаведнасці з Інструкцыяй аб п... ку забеспячэння інвалідаў аўтамабіл... ручным кіраваннем і мотакалясскамі, за... джанай пастановай СМ БССР ад 2... 1977 г. № 248 (у рэдакцыі пастанов... БССР ад 7.07.83 г. № 213), указ... транспартныя сродкі застаюцца ў асаб... ці сям'і інваліда і знімаюцца з уліку ... наў сацыяльнага забеспячэння. Перарэ... цыя аўтамабіля на імя аднаго з членаў ... праводзіцца органамі дзяржаўтаінсп... па дазволу органаў сацыяльнага забесп... ня, на ўліку якіх інвалід стаяў як ула... нік аўтамашыны.

На жаль, у пісьме не ўказана, ці пр... ваў У. Бараноўскі сумесна з бацькам... калі гэта так, то ён мае поўнае права ... міць аўтамабіль на сваё імя.

Калі ж паміж членамі сям'і памё... інваліда ўзнікла спрэчка аб тым, на... перааформіць аўтамабіль, то такія с... вырашаюцца ў судовым парадку па... любога члена сям'і.

Продаж (завяшчанне, дар і г. д.) ... мабіляў і мотакалясак, пакінутых ва... насці сям'і, ажыццяўляецца ва ўста... ным законам парадку. Дазвол органа ... забеспячэння для гэтага не патрэбны.

За рулём у буру

Ці ўплываюць магнітныя буры н... пеку дарожнага руху?

У. ХЛЯБА... М...

Калі ўплыў магнітных бур на аварый... не міф, не містыка, то як гэта праве... У адным з аддзяленняў дарожна-пат... най службы правялі аналіз дар... транспартных здарэнняў: з 246, ажы... леных у раёне ў 1989-м, больш як 16 ... цэнтаў прыпадае менавіта на неспрыя... дні, больш як 17 — на папярэднія і ... 19 працэнтаў — на дні, якія ідуць з... спрыяльнымі. Аб чым гэта сведчы... тым, што аварыі бываюць канцэнтру... «дрэнным» перыядзе. З аналізу ДТЗ ... кае, што ў 1989 годзе неспрыяльныя ... ліся дні, якія ідуць за прагназіруемы...

Вынікі прыведзенага аналізу, відаво... бясспрэчныя. Яны не даюць поўнай ка... паколькі падобная статыстыка пакул... гульнена толькі для аднаго раёна ... Аднак для бяспекі руху важна ўліч... такія нетрадыцыйныя даследаванні.

Дзецям з Беларусі

Чуў, што ў чарнобыльскай бядзе нам дапамагаюць і нарвежцы. У чым праяўляецца іхняя дапамога?

В. МЕГУС, Валожын.

Нарвежскія лекары будуць змагацца за жыццё маленькіх пацыентаў з Беларусі, якія захварэлі ў выніку чарнобыльскай катастрофы. Хлопчыка і дзяўчынку, хворых на лейкемію, прыме праз некалькі месяцаў нарвежскі цэнтр ракавых захворванняў, а летам тут чакаюць прыезд 100 беларускіх дзяцей для абследавання і папраўкі здароўя.

Аб выніках аварыі на Чарнобыльскай АЭС для Беларусі расказаў у Осла прадстаўнік Беларускага народнага фронта Г. Грушавой, які прывёз сюды дакументы аб радыяцыйнай абстаноўцы ў рэспубліцы і фатаграфіі хворых дзяцей, многія з якіх нарадзіліся з фізічнымі калецтвамі. Ён назваў гэту катастрофу трагедыяй беларускага народа і звярнуўся да нарвежцаў з просьбай аб дапамозе.

Радыяцыйныя ападкі паразілі многія раёны Беларусі, паведаміў ён на сустрэчы з грамадскасцю Нарвегіі. Выпраменьванне вядзе да ракавых захворванняў, генетычных змяненняў, аслабляе імунную сістэму чалавечага арганізма і будзе адбівацца на многіх пакаленнях людзей. У некаторых выпадках сімптомы захворванняў падобныя на СНІД. Г. Грушавой заявіў, што мясцовыя савецкія ўлады не прынялі і не прымаюць неабходных выратавальных мер.

Гарадскія ўлады г. Осла перадалі для медыцынскіх устаноў Беларусі тысячу аднаразовых шпрыцаў. Гэта першы нарвежскі ўзнос у кампаніі па аказанню дапамогі беларускім дзецям.

У падрыхтоўцы старо... ўдзельнічалі:

А. НАЗАРАНКА, адвакат юркансультацыі Кастры... ніцкага раёна Мінска,

Н. ПРАКОПЧЫК.

Вядучы выпуску Сяр... КУНКЕВІЧ.

Тэлефон 32-24-96.

М...

Абутак у наша...

Куды ставіць чарав... звычайна шмат клопат...

Чаравікі, якія вы а... параўнальна рэдка, леп... маць у шафе. Але ў не... прыхожай усё ж не а... без сценнай шафы. Вар... думаць, якой яна павін... Калі ваша кватэра выт... ў сучасным стылі, то ... павінна быць такой жа... лежнасці ад вашых зап... ванняў і густаў яе мож... дэрнізаваць як звонку, ... ўнутры. Напрыклад, ... некалькі паліц або скры... фарбаваць пад колер ... або наадварот, кантрас... мацаваць новыя дзвярн... кі, павесіць люстэрка.

А калі вы любіце ст... мэблю, то дзверы шафы ... паклеіць такімі ж, як ... прыхожай, шпалерамі і ... кова ўпрыгожыць скоб... ключамі ў старажытным... Дапусцім, што ў вас ёс... цiны, якія не шкада ... чыць на дэкарацыю д... шафы, а яшчэ лепш, к... самі займаецеся жывапі... ў вас пад рукой распіса... латно — прыкладзіце я... дзверцы і прымацуйце ... ях планкамі.

«Кішэнная» шафа

На прамавугольны к... любой шчыльнай тканін... нашывайце кішэні розна... чыні і глыбіні (гл. мал.) ... надаць ім патрэбны аб'ё... біце выкрайку сантымет... восем шырэйшую за кар... прышываючы, закладзіце ... кі. Вялікая кішэня збі... ўверсе на рызінку.

У такой шафе зной... месца ўсім дробязным ... якія ў вялікай колькасці ... кожная гаспадыня.

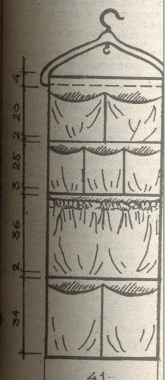

Наводзім парадак

Кожная гаспадыня імк... падтрымліваць у сваёй к... ры чысціню і парадак. А... кожная з нас ведае, як пр... на мыць, напрыклад, тук... падлогу? Не? Тады скарь... цеся нашымі парадамі.

✦ Каб лінолеум знаход... заўсёды ў добрым стане, ... ходна кожны дзень выц... яго вільготнай анучай.

Майстэрня густу

...бутак ...нашай кватэры

...ы ставіць чаравікі, туфлі? — гэта пытанне дастаўляе ...на шмат клопатаў.

...равікі, якія вы абуваеце ...нальна рэдка, лепш тры... ...у шафе. Але ў невялічкай ...ай усё ж не абысціся ...сенай шафы. Варта па... ...ць, якой яна павінна быць. ...наша кватэра вытрымана ...сным стылі, то і шафа ...а быць такой жа. У за... ...сці ад вашых запатраба... ...і густаў яе можна ма... ...ываць як звонку, так і ...у. Напрыклад, зрабіць ...ікі паліц або скрынь, па... ...ваць пад колер сценак ...адварот, кантрасна, пры... ...ваць новыя дзвярныя руч... ...авесіць люстэрка.

...калі вы любіце стыльную ...ю, то дзверы шафы можна ...ць такімі ж, як сцены ...ркай, шпалерамі і дадат... ...прыгожыць скобамі і ...мі ў старажытным стылі. ...усцім, што ў вас ёсць кар... ...якія не шкада прызна... ...на дэкарацыю дзверцы ..., а яшчэ лепш, калі вы ...займаецеся жывапісам, і ...е пад рукой распісанае па... ... — прыкладзіце яго да ...рцы і прымацуйце па кра... ...планкамі.

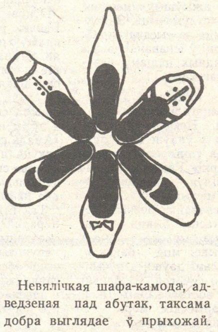

Невялічкая шафа-камода, адведзеная пад абутак, таксама добра выглядае ў прыхожай. Над ёй можна павесіць паліцу для кніг, а на камоду паставіць тэлефон. Аматары майстраваць могуць зрабіць вуглавыя палічкі з дзверцамі. Такім чынам, адведзенае пад абутак месца дапаможа вам утрымліваць кватэру ў парадку.

...«Кішэнная» ...шафа

...прамавугольны кавалак ...й шчыльнай тканіны па... ...ывайце кішэні рознай велі... ...і глыбіні (гл. мал.). Каб ...ць ім патрэбны аб'ём, зра... ...выкрайку сантыметраў на ...ы шырэйшую за каркас, а ...шываючы, закладзіце склад... ...Вялікая кішэня збіраецца ...се на рызінку.

...такой шафе знойдзецца ...а ўсім дробязным рэчам, ...ў вялікай колькасці мае ...ая гаспадыня.

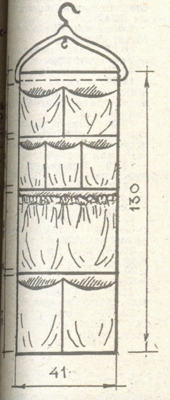

...Наводзім ...парадак

...Кожная гаспадыня імкнецца ...утрымліваць у сваёй кватэ... ...чысціню і парадак. Але ці ...жная з нас ведае, як правіль... ...мыць, напрыклад, тую ж ...падлогу? Не? Тады скарыстай... ...цеся нашымі парадамі.

●

✦ Каб лінолеум знаходзіўся ...усёды ў добрым стане, неаб... ...одна кожны дзень выціраць ...о вільготнай анучай. Адзін раз у тыдзень лінолеум мыюць цёплай мыльнай вадой, затым змываюць чыстай і выціраюць насуха анучай.

Чысты лінолеум варта пакрыць тонкім слоем масцікі і праз некалькі гадзін націрці да бляску шарсцяной анучай. Лінолеум даўжэй захаваецца, калі да ножак мэблі прымацаваць кавалачкі фланелі.

✦ Пафарбаваную падлогу штодзень праціраюць вільготнай анучай. Забруджаную падлогу мыюць вадой з нашатырным спіртам (на вядро вады 2 сталовыя лыжкі нашатырнага спірту). Для таго, каб пафарбаваная падлога мела бляск, яе праціраюць анучай, змочанай у сумесі дэнатурату і алею, узятых у роўных частках. Калі падлога, змочаная гэтым саставам, прасохне, яе да бляску націраюць суконкай.

✦ Паркет патрабуе большых клопатаў і часу. Каб захаваць бляск, яго трэба сістэматычна націраць спецыяльнай шчоткай або шарсцяной анучай. Для аднаўлення бляску раней націёртай падлогі прымяняюць парафінавы парашок, які гатуюць, націраючы парафін на звычайнай тарцы. Гэты парашок раўнамерна рассыпаюць па чыста падмеценай падлозе і расціраюць шчоткай.

Крыху забруджаны паркет можна асвяжыць, вымыўшы яго гарачай мыльнай вадой. Ваду трэба хутка сабраць, каб дрэва не ўвабрала яе. Праз некалькі гадзін падлогу змазваюць масцікай і націраюць.

Каб не падрапаць націёртую падлогу, ножкі мэблі перад тым, як расстаўляць яе па месцах, націрці парафінам.

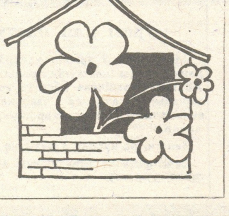

СПОРТ

Хакей на траве

Вясеннія рытмы «Рытма»

Складаны сезон чакае хакеістак гродзенскага «Рытма». Перш за ўсё, ім трэба будзе даказаць, што адступленне з пятага на сёмае месца ў мінулым годзе было выпадковым. А па-другое, неабходна прыцягнуць гледачоў на трыбуны.

«Праблема гледачоў» — адна з самых галоўных. Гульні каманда праводзіць пры пустых трыбунах. І не таму, што гуляюць дзяўчаты дрэнна. У Гродна склалася цвёрдая думка, што хакей на траве, тым больш жаночы, не відовішчны від спорту. Ці так гэта? У кожнага віду спорту ёсць свая прыгажосць. У нашай краіне, напрыклад, і баскетбол не асабліва любяць, а ў Злучаных Штатах Амерыкі ён збірае на трыбунах дзесяткі тысяч балельшчыкаў. Справа, думаецца, у прапагандзе. На жаль, «Рытму» ў гэтым сэнсе няма чым пахваліцца. Хоць і адзіная гэта беларуская каманда вышэйшай лігі, яе ўвагай абыходзяць і гледачы, і сродкі масавай інфармацыі.

Сёлета спартсменкі былі ў роспачы. Магло так здарыцца, што каманда перастала б існаваць. На свае невялікія сродкі яна не можа выступаць, а прадпрыемствы адмаўляліся яе фінансаваць. Прынамсі, усе ўздыхнулі з палёгкай, калі завод аўтамагнітол зноў даў згоду аплачваць рахункі «Рытма». Але што будзе праз год?

— Так, фінансавае становішча ў нас няўпэўненае,— згаджаецца трэнер «Рытма», заслужаны трэнер БССР Ала Васільеўна Грэсь. — Гэта адбіваецца і на маральным стане каманды. Тым не менш, будзем сёлета змагацца за медалі. Хочам таксама выйграць Кубак краіны.

Мінулагодняе адступленне ў камандзе лічаць выпадковым, бо калектывы вышэйшай лігі былі падзелены на дзве няроўныя па сілах групы. «Рытму» не пашанцавала — трапіў у мацнейшую. Каб не было выпадковасцей, сёлета гродзенскія хакеісткі настойліва рыхтуюцца да сезона. Стаўку спартсменкі збіраюцца рабіць на камандныя дзеянні, у аснове якіх хуткасць і яшчэ раз хуткасць. На трэніроўках ідзе пошук новых тактычных прыёмаў, хакеісткі збіраюцца прадэманстраваць некалькі новых цікавых загатовак.

Аптымізм трэнера і спартсменак радуе, але пастаўленыя задачы выраішыць будзе вельмі нялёгка. Закончылі выступаць Наталля Рассохіна, Любоў Батава, Ганна Малец, якія доўгі час цэментавалі гульню «Рытма». Ёсць, праўда, і папаўненне. Вярнулася ў калектыў Тамара Сабалеўская, з Ленінграда прыехала ігрок маладзёжнай зборнай краіны Ірына Калыханава. Таксама залічаны ў састаў дзесяць выхаванак мясцовай СДЮСШАР, многія з якіх з часам могуць стаць высакакласнымі ігракамі. Але пакуль складана ім будзе асвойвацца сярод майстроў і асноўная нагрузка, безумоўна, ляжа на вопытных хакеістак.

Трывожыць і гульня варатароў. Нядаўна толькі приступіла да трэніровак пасля дэкрэтнага адпачынку Ала Каваленка. А вось Алена Таболіч траўміравана, гуляць і трэніравацца на поўную сілу не можа. Менавіта таму на адкрытым першынстве Масквы абараняць вароты давялося Наташы Атапкавай, якой усяго пятнаццаць год. Але дзяўчына не разгубілася.

Дарэчы, гэтае першынство, у якім удзельнічала нямала каманд вышэйшай лігі, «Рытм» выйграў і стаў чэмпіёнам сталіцы. У фінале дзяўчаты з лікам 1:0 перамаглі каманду «Палітаддзел» — віцэ-чэмпіёна СССР. Потым у Гродна беларускія хакеісткі паспяхова пераадолелі папярэднія бар'еры розыгрышу Кубка СССР і выйшлі ў фінальную частку.

Цяпер жа «Рытм» жыве веснавымі рытмамі, пік якіх прыйдзецца на 22 мая. У гэты дзень яны будуць прымаць каманду СКІФ і няхай старт у «Рытма» будзе паспяховым, няхай гэты сезон, які закончыцца толькі ў кастрычніку, будзе для іх удалым.

В. ЯНІН.

Сяргей Алейнікаў—уладальнік Кубка УЕФА

І другі з трох еўрапейскіх футбольных кубкаў на год трапляе ў Італію. Зрэшты, такі лёс гэтага трафея—Кубка УЕФА—быў прадвырашаны загадзя, бо ў фінале футбалістам «Ювентуса» процістаялі іх суайчыннікі з «Фіярэнціны». Першы матч «Ювентус» выйграў 3:1. У другім «Фіярэнціна», вымушаная гуляць на полі горада Авеліна (яе стадыён быў дыскваліфікаваны пасля паўфіналу Кубка УЕФА), настроілася на рашучую барацьбу. Аднак да 58-й мінуты сустрэчы «Ювентус», бадай, выглядаў больш выгадна. Канец матча ігракам гэтай каманды давялося правесці ўдзесяцёх — за другое грубае парушэнне правілаў быў выдалены Паскуале Бруна. Увогуле сустрэча атрымалася вельмі жорсткай. Яшчэ пяць футбалістаў атрымалі жоўтыя карткі (чатыры — у саставе «Фіярэнціны»), у тым ліку і наш Сяргей Алейнікаў. «Фіярэнціна» ў гэтым розыгрышы ні разу не змагла забіць сапернікам больш чым адзін гол у матчы. Вось і на гэты раз, нягледзячы на тое, што апошнія паўгадзіны гульня ішла фактычна ў адны вароты, ні бразілец Дунга, ні Любаш Кубік, ні Раберта Баджыо, так і не змаглі перагуляць другога варатара зборнай Італіі Стэфана Таконі.

Нічыя прынесла «Ювентусу» Кубак УЕФА, які ў апошні раз каманда заваёўвала ў 1977 годзе. Гэты матч быў апошнім для трэнера «Ювентуса», вядомага ў мінулым варатара, Дзіна Зофа, які, у адпаведнасці з падпісаным два гады назад кантрактам, павінен уступіць сваё месца настаўніку «Балонні» Луіджы Майсрэбі.

НА ЗДЫМКУ: уладальнік Кубка УЕФА турынскі «Ювентус». Пяты злева ў верхнім радзе Сяргей АЛЕЙНІКАЎ, другі злева ў першым радзе Аляксандр ЗАВАРАЎ.

Весткі са стадыёнаў

ФУТБОЛ

Футбалісты зборнай СССР у таварыскай сустрэчы ў Тэль-Авіве прайгралі камандзе Ізраіля — 2:3 (2:2). Мячы забілі: у гасцей — Літоўчанка (27 мін.) і Міхайлічэнка (40), а ў гаспадароў поля — Малміліян (18), Левін (30) і Банім (67). Наша зборная выступала ў такім складзе: Чанаў, Шматаваленка, Цвейба (Хідзіятулін), Кузняцоў, Дзям'яненка, Рац, Міхайлічэнка (Фокін), Літоўчанка, Ярамчук (Зыгмантовіч), Пратасаў, Шмараў.

***

Кіраўніцтва англійскага клуба «Іпсвіч», які выступае ў другім дывізіёне, вырашыла не прадаўжаць кантракт з былым ігракам кіеўскага «Дынама» і зборнай СССР Сяргеем Балтачой. Наш футбаліст паспяхова дэбютаваў у складзе «Іпсвіча» ў студзені бягучага года, забіў у першай гульні гол. Аднак у наступных матчах 32-гадовы Сяргей так і не змог прыстасавацца да гульні новых аднаклубнікаў і не трапіў у асноўны састаў. Балтача сказаў карэспандэнту ЮПІ, што вельмі расстроены гэтай навіной, але не страчвае надзеі атрымаць запрашэнне ад іншага брытанскага клуба.

ХАКЕЙ

«Хакейны суперкубак Японіі» — так называецца прыз, заваяваны ў Токіо зборнай СССР. Чэмпіёны свету ў апошнім матчы розыгрышу гэтага трафея пераканаўча перайгралі сярэбраных прызёраў нядаўняга сусветнага першынства, шведаў — 7:0.

«Зачараваныя» дамы?

Ці ёсць на самай справе прывіды? Пакуль вучоныя ламаюць коп'і, спрачаючыся, наколькі рэальна існаванне замагільнага свету, многія ўжо вырашылі для сябе гэта пытанне... Адзін з дамоў у гарадку Наяк (штат Нью-Йорк), што раскінуўся на беразе ракі Гудзон, нечакана прыцягнуў увагу многіх амерыканцаў. Расказамі аб ім напоўніліся газетныя старонкі, у сваіх рэпартажах удзялялі яму ўвагу тэле- і радыёжурналісты. Чым жа ён праславіўся?

Мясцовыя плеткары даўно сцвярджалі, што з гэтым вялізным 18-пакаёвым асабняком не ўсё чыста. Пагаворвалі і пра дзівацтвы былой яго гаспадыні — пісьменніцы, асноўнай тэмай творчасці якой сталі акультныя навукі. Усё гэта не выходзіла за рамкі чыста гарадскія, пакуль новая сям'я, якая пасялілася тут, не падала ў суд, патрабуючы вярнуць выплачаны імі першы ўзнос. «Мы ніколі не сталі б засяляцца ва ўжо заселенае жыллё,— заявілі ісцы. — Ад нас з самага пачатку ўтаілі, што там жывуць... прывіды». Судовы працэс, што адбыўся ў Нью-Йорку і прыкаваў увагу журналістаў, завяршыўся вынясеннем незвычайнага вердыкту. Суддзя пастанавіў, што прэтэнзіі пакупнікоў дома пазбаўлены ўсялякіх падстаў. Не, не таму што прывідаў няма і не можа быць. Сваё рашэнне прадстаўнік закона абгрунтаваў так: ранейшы ўладальнік не нясе матэрыяльнай адказнасці, паколькі зусім не абавязаны паведамляць новым жыхарам аб існаванні ў доме духаў.

Зрэшты, на тым гісторыя, якая можа здацца простым кур'ёзам, не скончылася. Прачуўшы пра «дом з прывідамі», вядомы амерыканскі экстрасенс, фокуснік і ілюзіяніст, які меў экстравагантнае сцэнічнае імя «Дзіўны Крэскін», аб'явіў аб жаданні дапамагчы няўдачлівым пакупнікам. Выступаючы нядаўна ў Атлантык-Сіці, ён расказаў аўдыторыі, да якой ўжо дакаціліся чуткі пра таямнічы асабняк, што мае намер купіць яго. «Я пабываў там,— вельмі сур'ёзна расказваў Крэскін,— і сапраўды адчуў прысутнасць дзіўных замагільных палёў». Адзіная ўмова, якую ён паставіў гаспадарам, даць яму магчымасць правесці ў доме спірытычны сеанс, каб высветліць, колькі ж на самай справе прывідаў там існуе. «Калі дом сапраўды набіты духамі, я несумненна яго куплю», — сцвярджае ён.

Акультызм, адзначае агенцтва ЮПІ, перажывае цяпер у ЗША перыяд сапраўднага росквіту. Нават скептыкі з задавальненнем удзельнічаюць у спірытычных абрадах, з заміраннем сэрца глядзяць фільмы пра жыццё прывідаў, выпадкі палтэргейста або ажыўшых мерцвякоў. Гэта ўпаўне можна растлумачыць. Захапленне акультызмам заснавана на тысячагоддзямі выпрацаванай упэўненасці ў існаванні звышнатуральных сіл, непадуладных нашаму разуменню і намнога больш магутных.

Верагоднасць сустрэчы з прывідамі адначасова можа валодаць прыцягальнай сілай і праймаць халодным потам. Некаторыя ж адносяцца да гасцей таго свету ўпаўне спакойна, нават дружалюбна. Адна з такіх — актрыса Трэйсі Грыфіт, сястра «зоркі» Галівуда Мелані Грыфіт. Дарэчы, яе амплуа — менавіта ролі ў фільмах з элементамі містыкі.

«Я заўсёды верыла ў існаванне розных узроўняў свядомасці і плоскасцей быцця,— гаворыць Трэйсі. — Бо я сама вырасла ў доме з прывідамі, дзе і цяпер жыве мой бацька». Гісторыя гэта пачалася вельмі даўно, дзяўчынцы тады было толькі ўсяго сем год. Яе бацькі купілі старажытны дом на востраве Сент-Джон (Віргінскія астравы) у Карыбскім моры. З першых жа дзён жыцця на новым месцы яны адчулі некаторыя дзіўнасці. То песні на невядомай мове, якія незразумела адкуль чуліся, то раптам кафейным кубкам «надакучы... яць на месцы. А часам у глыбіні цёмн... лідора прамільгнеззяючы сілуэт. ... нервы ў сямейства аказаліся моцнымі, ... чадцы хутка прывыклі да нечаканых ... гасцей з замагільнага свету. Нямногія ... іх расказам пра «дамавікоў». Тых, хто ... ваўся, запрашалі ў госці, але рэдка хто ... ліваўся дапазна: яўная прысутнасць ... незвычайнага і палохаючага прымушал... цепваца нават самых пераканаых скепт... Мясцовыя ж жыхары абыходзілі дом ... Бацькі, расказвае Трэйсі, не маглі нават ... вялікую плату знайсці няньку для дзяцей ... як лічыць актрыса, баяцца не было чаго. ... нічыя з'явы, якія адбываліся ў доме, не ... сілі ніякай шкоды яго гаспадарам. На ... ку, духі, якія жылі ў іх, былі ўпаўне ... бівымі, своеасаблівымі «захавальнікамі ... а зусім не такімі, як іх паказваюць у ... «Амаль кожны можа развіць у сабе здольн... адчуць падобны феномен . Трэба прост... крыць» сваю свядомасць, каб адчуваць і ... ці большае за звычайныя адчуванні»,— ... яна пачынаючым спірытам.

Так гэта або не, і ці варта карыстацца ... парадай? Хто ведае, свет вакол нас наст... складаны і супярэчлівы, што з кожным ... навуковым адкрыццём немагчыма, бад... чыць абсалютнай ні адну ісціну. Смела ... сцвярджаць толькі адно: калі мы калі-не... і даведаемся праўду аб прывідах, «усю... сто новых пытанняў.

Д. КЛІМЕН...
кар. ТА...

Нью-Йорк—Масква.

КІНААФІША

«СЯМЕЙНЫЯ ФАТАГРАФІІ»

Дзеянне фільма адбываецца ў 1963 годзе ў адным з маленькіх правінцыяльных гарадкоў Эстоніі. Галоўныя героі — выпускнікі школы. У карціне гаворка ідзе аб першым каханні, аб планах на будучыню вучняў і праз іх пра лёс цэлага пакалення 60-х гадоў.

У фільме здымаліся Алан Кульюс, Мерле Тахе, Андрэс Рааг.

«ДЫВЕРСІЯ»

Вайна ў Афганістане для нас закончылася, адступіла ў цень гісторыі, закрытая падзеямі нашага бурнага палітычнага жыцця. Але, быццам бомбы замаруджанага дзеяння, на экране пачынаюць з'яўляцца «афганскія» фільмы. Яны бударажаць грамадскую думку і глядацкія эмоцыі, нагадваюць нам пра гэту змрочную старонку нашай гісторыі. Адным з такіх фільмаў з'яўляецца «Дыверсія», створаная вядучымі майстрамі азербайджанскай кінематаграфіі. Аўтары сцэнарыя — Эльдар Кулieў і Раміз Фаталieў, рэжысёр-пастаноўшчык — Эльдар Кулieў.

Герой карціны толькі што з Афганістана, прайшоў праз жахі ўзаемнага знішчэння, прайшоў, дзякуй богу, цэлым і непашкоджаным, хоць не раз глядзеў смерці ў твар, хаваў аднапалчан, выносіў з поля бою скалечаных, знявечаных таварышаў. І вось цяпер яму трэба ўступіць у барацьбу з бюракратычнай сістэмай...

У галоўных ролях заняты Эльхан Джафараў, Арзу Аджагвердыеў, Рыта Амірбекава.

«АДХІЛЕНЫЯ»

...Пасярод ажыўленай гарадской вуліцы, паралізаваўшы рух, рабочыя пачынаюць капаць калодзеж падземных камунікацый. Грукоча адбойны малаток, пыл ляціць слупам, навокал расце куча зямлі. Рабочыя мітусяцца вакол ямы, спрабуючы ўстанавіць у ёй бетонную трубу. Але, паколькі дно калодзежа не разраўнялі, яна становіцца крыва. Спрабуючы сілай «забіць» трубу ў зямлю, яе разбіваюць. Цяпер трэба нарошчваць яе краі. Але паколькі няма ні цэглы, ні цэменту, усё атрымліваецца крыва, коса, ненадзейна...

За гэтым да болю знаёмым, напэўна, кожнаму з нас малюнкам назіраюць выпадковыя сведкі падзеі — цікаўны прахожы і рэжысёр, што цэлы дзень прачакаў знаёмага дантыста, які жыў на гэтай вуліцы. Па ходу справы «назіральнікі» адчуваюць самыя разнастайныя пачуцці, але апафеоз наступае ў той момант, калі яны даведваюцца, што з такімі цяжкасцямі, але ўсё-такі абыякава выкапаны і цяпер ужо намертва замураваны калодзеж... нікуды не вядзе і ні з чым не злучаны. Дык навошта ж ён патрэбны?! — на гэта пытанне і героям, і гледачам новага каляровага мастацкага кінаальманаха «Адхіленыя» вытворчасці кінастудыі «Грузія-фільм» трэба адказаць самім.

У галоўных ролях заняты Шакро Мерабашвілі, Жанры Лалашвілі, Зурыко Лордкіпанідзе і інш.

«ХТОСЬЦІ ЗА ДЗВЯРЫМА»

Так называецца новая каляровая балгарская мастацкая кінастужка, знятая па сцэнарыю Весяліны Цанкавай.

Рэжысёр Мілен Нікалаў узнаўляе на экране гісторыю трох жанчын — бабулі, дачкі і ўнучкі, якія ў розны час і па розных прычынах засталіся адзінокімі.

Запамінальныя вобразы ствараюць у карціне Ірэн Крывашыева, Соня Маркава, Каця Тодарава.

«ПАДПОЛЬШЧЫКІ»

На праходзіўшым у 1988 годзе ў Ташкенце Міжнародным кінафестывалі адзін з галоўных прызоў — Малады Залаты Семург — быў уручаны маладому кубінскаму рэжысёру Фернанда Перэсу. Карціна «Падпольшчыкі» — яго першая вялікая работа ў кінематографе. Да гэтага часу імя гэтага рэжысёра значылася ў цітрах дакументальных фільмаў. Прыхільнасць Фернанда Перэса да работы над фактычным матэрыялам адбілася і ў выбары тэмы для поўнаметражнага фільма, у аснову якога пакладзены сапраўдныя гістарычныя факты, якія мелі месца на Кубе ў 1856—1858 гадах.

МАЗАІКА

ЕВАНГЕЛІЕ АД ІУДЫ!

У сусветным кінематографе даволі частыя прыклады выкарыстання рэлігійных сюжэтаў для фільмаў. Яшчэ ў часы нямога кіно была экранізавана кніга Сянкевіча «Камо грядеши?» пра першых хрысціян.

З больш позніх прыкладаў можна было б назваць сусветна вядомыя «Евангеліе ад Матфея» П'ера Паола Пазаліні або нашумелы фільм рэжысёра Марціна Скарсезе «Апошняя спакуса Хрыста». Да нядаўняга часу савецкія кінематаграфісты не маглі сур'ёзна задумвацца аб пастаноўках фільмаў на біблейскія тэмы. Першым вопытам стане работа рэжысёра Назіма Туляхаджаева. Ён узяўся за экранізацыю «Іуды Іскарыёта» Леаніда Андрэева. Ужо закончаны сцэнарый. Фільм будзе называцца «Евангеліе ад Іуды», здымацца — на кінастудыі імя М. Горкага.

ПАЛ ЭРДЭШ НА «МАСФІЛЬМЕ»

Свой шосты па ліку мастацкі фільм венгерскі рэжысёр Пал Эрдэш здымае на «Масфільме». Савецкія гледачы знаёмы з яго «Адваротным лікам», удастоеным прыза ў Сан-Себасцьяне як самы лепшы фільм пра моладзь, і хутка пазнаёмяцца з «Прынцэсай», якая заваявала галоўную ўзнагароду на кінафестывалі ў Лакарна.

Новая стужка, таксама звернутая да цяжкіх праблем маладых, здымаецца ў аб'яднанні «Юнацтва», якім кіруе Ралан Быкаў. Менавіта ён знайшоў рэжысёра ў Будапешце, паказаў сцэнарый.

— Гэта ў маім стылі, я з задавальненнем згадзіўся здымаць такі фільм, — гаворыць Пал Эрдэш.—Тэма вельмі надзённая: пра сённяшнюю моладзь — наша будучае пакаленне, якім мы яго вырасцім.

Галоўныя ролі ў карціне выконваюць вядомыя акцёры Ірына Купчанка і Георгій Тараторкін.

НА ЗДЫМКАХ: кадры з фільмаў «Сямейныя фатаграфіі», «Адхіленыя».

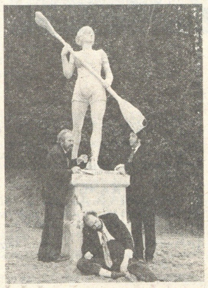

ТЭЛЕБАЧАННЕ

20, НЯДЗЕЛЯ

Першая агульнасаюзная праграма

7.00. Спорт для ўсіх.
7.15. Рытмічная гімнастыка.
7.45. Тыраж «Спортлато».
8.00. Раным-рана.
9.00. На службе Айчыне.
10.00. Ранішняя забаўляльная праграма.
10.30. Клуб падарожнікаў.
11.30. Да 45-годдзя Перамогі. «Паўстанцкая гісторыя». 7-я серыя. «Не на жыццё, а на смерць». 8-я серыя «І блізкі дзень».
14.00. Здароўе.
14.45. Музычны кіёск.
15.15. Сельская гадзіна. Панарама.
16.30. «Дзікія лебедзі». Маст. фільм.
18.05. «Асляня». Мультфільм.
18.30. «Усё магло быць інакш». Маст. фільм.
20.00. Час.
20.40. Думкі аб вечным.
20.55. Футбольны агляд.
21.25. «Эх, Расія, ты Расія...» Фільм 1-ы «Улада і народ». фільм 2-гі «Мастак і ўлада».
23.20. «Мір дому твайму». Фільм-спектакль маскоўскага тэатра «Сатырыкон».
2.05. Танцы, танцы, танцы.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Талінскі заапарк». Дак. фільм.
9.10. «Прыйшла і гавару». Маст. фільм.
10.35. Фестываль дзіцячай моды ў Мінскім гарадскім Палацы піянераў і школьнікаў.
11.15. Белыя і чорныя. Шашачны клуб.
11.45. «Маладосць мая незабыўная...». Настаўнік з вёскі Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна Л. М. Біруля.
12.30. «Блукаючыя агеньчыкі». Маст. фільм.
14.40. «Замочак з сакрэтам». Мультфільм.
15.00. Чэмпіянат СССР па гандболу. СКА (Мінск) — «Дынама» (Астрахань).
16.20. Навіны.
16.30. Асаблівы выпадак... цячыя прыёмнікі-размерка... нікі.
17.00. Сустрэча для вас. ... госць — Дзяржаўны анса... БССР «Песняры».
18.05. «Запаведнае гнязд...» Дак. фільм.
18.15. Паміж намі, жанчы... Аб праблемах выхавання ... чынак.
19.00. Панарама.
19.20. У. Лісіцын. «Дзіра...» Тэлеспектакль
19.45. Гучыць арган Саф... га сабора.
20.25. Рэклама.
20.35. Тэлетыдзень: праг... дзень, час.
20.45. Калыханка.
21.00. «Пан афарміцель»... фільм.
22.45. Да Усесаюзнага ... славянскага пісьменства і ... туры. «Інтэр-класік-шоу»... візійнае прадстаўленне ... най музыкі ў выкананні ... дых артыстаў славянскі... даў СССР.

Другая агульнасаюз... праграма

7.00. На зарадку станав...
7.15. «Мужыкі!..» Маст. ... з субцітрамі.
8.45. Выступае квартэт ... стаў пад кіраўніцтвам Н. ... ля (Кіеў).
8.55. «Іван Броўкін на ...» Маст. фільм.
10.30. Клуб падарожні... сурдаперакладам).
11.30. Дзецям пра звяр...
12.00. Ступені. Мастацк... ліцыстычная праграма аб ... жытках сталінізму ў грама... свядомасці.
13.00. «Зямля была». ... лагічных праблемах, звяза... прымяненнем гербіцыд... сельскай гаспадарцы.
13.30. Відэаканал «Сам... Расія».
17.00. Відэаблок «На... творчасць».
19.00. Добрай ночы, ма...
19.15. Валейбол. Перша... сусветнай лігі. Зборная К... зборная СССР.
20.00. Час (з сурдапе... дам).
20.40. «Шостая запалка»... фільм з серыі «Дэрык» ...
21.40. Міжнародны фест... барацьбы. Перадача з Кіе...
22.25. Гандбол. Чэмп... СССР. СКА (Мінск) — «Ды... (Астрахань).

Аб'ява

ПАВАЖАНЫЯ ВЫПУСКНІКІ ПТВ І ШКОЛ МІНСКА, РАБО... БУДАЎНІЧЫХ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ!

МІНСКІ ІНДУСТРЫЯЛЬНА-ПЕДАГАГІЧНЫ ТЭХНІКУМ

АРГАНІЗУЕ Ў МАІ—ЧЭРВЕНІ

курсы для паступаючых у тэхнікум

на дзённае і завочнае аддзяленні па спецыяльнасцях: ... **данне працы** (настаўнік працы і чарчэння) — дзённае аддз... **мантаж і тэхнічнае абслугоўванне ўнутраных сантэхсістэм і ... тыляцый** — дзённае і завочнае аддзяленні, тэхналогія звар... **вытворчасці** (электразваршчык, газазваршчык) — дзённае ... ленне.

Заняткі на курсах 3 разы на тыдзень па 29 чэрвеня з 19...

Звяртацца па адрасу: вул. Матусевіча, 24, пакой 224. Тэл. ... 20-79, 55-51-43.

Тэлетыдзень

…НЯДЗЕЛАК

…агульнасаюзная праграма
…мінут.
…ячая гадзіна (з уро… …узскай мовы).
…і эканоміка. Рынак: …обіцца ў ФРГ. Пера-…
…утра — прэм'ера. Аб … народнага артыста …учака.

20.00. Час.
20.45. «Чардаш Монці». Маст. фільм.
22.10. Пазіцыя. Аб развіцці савецка-амерыканскіх адносін.
23.10. ТСН.
23.35. «Страхавы агент». Маст. фільм.
0.40. «Спатканне назначыла Т. Шмыга».

Праграма Беларускага тэлебачання

16.30. Навіны.
16.40. Беларуская мова. 1-ы клас.
16.55. Фільм — дзецям. «Па сакрэту ўсяму свету». 1-я серыя.
18.00. Абмяркоўваем праект Статута КПСС. Прымаюць удзел прадстаўнікі партарганізацыі Віцебскага камбіната імя КІМ.
18.30. Прырода і мы. «Рэквіем божым кароўкам».
19.00. Панарама.
19.20. Наш каментарый. Балаганаўскае шчасце.
19.30. Футбол на вастрыі праблем. Дыялог тэлегледачоў са старшынёй федэрацыі футбола СССР, віцэ-прэзідэнтам міжнароднай федэрацыі футбола В. І. Каласковым.
20.45. Калыханка.
21.00. Трыбуна. Грамадска-публіцыстычная праграма. Сустрэча прадстаўнікоў Кампартыі Літвы на Платформе КПСС з журналістамі і грамадскасцю г. Мінска ў Рэспубліканскім прэс-цэнтры.
22.00. «Францыск, сын Скарыны».
22.55. Рэха дня.
23.05. Вячэрні канцэрт.

Другая агульнасаюзная праграма

17.30. Час (з сурдаперакладам).
18.00. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(19.00)** — Добрай ночы, малышы!

…ТОРАК

…агульнасаюзная праграма
…мінут.
…ультфільмы.
…м'я Зітараў». Маст. …і 2-я серыі.
…іцячая гадзіна (з уро… …узскай мовы).
…ас.
…СН.
…ак. фільм «На ўзроў-…
…ор плюс мы.
…алежыць чалавецтву. …светнай канферэнцыі …масавай інфармацыі, …алася ў Маскве ў кра-… …90 г.
…ас.
…Легенда пра Грыга». …льм.

18.15. Мы і эканоміка. Рынак: як гэта робіцца ў ФРГ. Перадача 2-я.
18.45. «Сям'я Зітараў». Маст. фільм. 1-я серыя.
20.00. Час.
20.40. Гэта вы можаце.
21.25. «Я ўваходзіў замест дзікага звера ў клетку...» Іосіф Бродскі». Фільм-канцэрт.
22.35. Джазавыя партрэты.
23.25. ТСН.
23.50. «З робатамі не жартуюць». Маст. фільм.
1.20. Спартыўная праграма.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Калі мы закаханыя...» Фільм-канцэрт.
9.00. Беларуская мова. 1-ы клас.
9.15. «Францыск, сын Скарыны». Дак. фільм.
10.10. «Разам весела ісці...» Фільм-канцэрт.
10.35. Геаграфія. 7-ы клас.
11.05. «Чакаю і спадзяюся». Маст. фільм. 1-я серыя.
12.15. Рытмічная гімнастыка.
16.30. Навіны.
16.40. Выяўленчае мастацтва. 4-ы клас.
17.00. «Па сакрэту ўсяму свету». Маст. фільм. 2-я серыя.
18.00. Перабудова: вопыт, праблемы, вырашэнні. «Пароль «Надзея», «На звалку!»
19.00. Панарама.
19.20. Наш каментарый. Трымай шырэй кішэню...
19.25. Свята славянскага пісьменства і славянскіх культур у Беларусі. «Глыток волі». Пра мастацкі фільм «Маці Урагану» паводле драмы У. Караткевіча.
20.25. «Цуд Нафталана». Кінанарыс.
20.45. Калыханка.
21.00. «І зноў пра СНІД». Гутарка ўрача А. С. Піменава.
21.15. Аспекты. Праграма для працаўнікоў сельскай гаспадаркі.
22.00. Ліра. Па матэрыялах X з'езда Саюза пісьменнікаў Беларусі.
23.00. Выступае фальклорны ансамбль «Русічы».
23.40. Спартыўны тэлекур'ер.
23.55. Рэха дня.

Другая агульнасаюзная праграма

7.00. Ранішняя гімнастыка.
7.15. «Сонечны палонны». Навукова-папулярны фільм.
7.35, 8.35. Навакольны свет. 2-гі клас.
7.55, 8.55. «Майстар, Маргарыта... свабодны пераклад з іспанскай». Навукова-папулярны фільм.
8.05. Французская мова. 1-ы год навучання.
9.05. Французская мова. 2-гі год навучання.
17.30. Час (з сурдаперакладам).
18.00. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(19.00)** — Добрай ночы, малышы!

…РАДА

…агульнасаюзная праграма
…20 мінут.
…Следства вядуць Ка-… …ультфільм.
…Сям'я Зітараў». Маст. …і 3-я серыі.
…Іграе Дзяржаўны ар-… …ФСР.
…Клуб падарожнікаў.
…Час.
…ТСН.
…Дыялог з камп'ютэрам.
…Дзіцячая гадзіна (з уро-… …ійскай мовы).
…Тэлемост Алма-Ата — … Выбаршчыкі свету …ядзернай зброі.
…Час.
…Рух без небяспекі.

18.30. Недыпламатычныя гутаркі. У перадачы прымае ўдзел сенатар Эдвард Кенэдзі (ЗША).
18.50. «Сям'я Зітараў». Маст. фільм. 2-я серыя.
20.00. Час.
20.45. «Ціхі Дон» чытае камп'ютэр.
21.10. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў. Фінал. «Бенфіка» (Партугалія) — «Мілан» (Італія).
23.05. ТСН.
23.30. «Сутыкненне». Маст. фільм. 1-я серыя.
0.35. Творчы вечар паэта Л. Дзербянёва. 1-е аддзяленне.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Ён і... яна». Фільм-канцэрт.
9.00. Выяўленчае мастацтва. 4 клас.
9.20. «Малахіт». Кінанарыс.
9.35, 10.35. Фізіка. 7-ы клас.
10.05. Нядзельныя вольныя часіны мужчын.
11.05. «Чакаю і спадзяюся». Маст. фільм. 2-я серыя.
16.30. Навіны.
16.40. «З чаго сарока кашу варыла». Дак. фільм.
17.00. Прэс-канферэнцыя, прысвечаная Святу славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Трансляцыя з Дома літаратара.
19.00. Панарама.
19.20. Наш каментарый. Дрыгва.
19.25. Факты і меркаванні. Ад сумненняў да надзеі. Прымаюць удзел генеральны консул НРБ у Мінску С. Фердаў і старшыня прэзідыума Гандлёва-прамысловай палаты БССР У. К. Лясун.
19.55. Выступленне члена арганізацыйнага камітэта па правядзенню Свята славянскага пісьменства і славянскай культуры ў Беларусі.
20.10. Выступленне ансамбля народнай музыкі «Жывіца» Дзяржтэлерадыё БССР.
20.45. Калыханка.
21.00. ТэлеАС. Хуткасць і дыстанцыя.
21.25. «Падрыхтоўка да экзамену». Маст. фільм.
22.30. Рэха дня.

Другая агульнасаюзная праграма

7.00. Ранішняя гімнастыка.
7.15. «Доўгі шлях на Марс». Навукова-папулярны фільм.
7.35, 8.35. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
8.05. Нямецкая мова. 1-ы год навучання.
9.05. Нямецкая мова. 2-гі год навучання.
17.30. Час (з сурдаперакладам).
18.00. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(19.00)** — Добрай ночы, малышы!

…АЦВЕР

…агульнасаюзная праграма
…120 мінут.
…Мультфільм.
…Сям'я Зітараў». Маст. …3-я і 4-я серыі.
…Футбол. Кубак еўра-… …чэмпіёнаў. Фінал. «Бен-… …(Партугалія) — «Мілан»
…ТСН.
…«Партрэт каханай …ы». Дак. фільм.
…Фільм — дзецям. «Тай-… …нага падзямелля».
…Пойдзем на гук гармо-… …Перадача з Пяцігорска.

17.10. «З крывёю і потам». Аб творчасці М. А. Шолахава.
17.30. Час.
18.00. «...Да 16 і старэйшым».
18.45. Хвіліны паэзіі.
18.55. «Сям'я Зітараў». Маст. фільм. 3-я серыя. Прэм'ера.
20.00. Час.
20.40. П. І. Чайкоўскі. Опера «Арлеанская дзева». Спектакль.
23.00. ТСН.
23.25. «Сутыкненне». Маст. фільм. 2-я серыя.
0.30. Творчы вечар паэта Л. Дзербянёва. 2-е аддзяленне.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Чароўны край, вачэй уцеха». Дак. фільм.
9.00. «Падрыхтоўка да экзамену». Маст. фільм.
10.05. Навукова-папулярныя фільмы «Джунгарскі трытон», «Каралі галубкі».
10.35. Біялогія. 8-ы клас.
11.05. «Пазнанне». Дак. фільм.
11.30. Да Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Малебен у памяць святых раўнаапостальных Мяфодзія і Кірылы — першанастаўнікаў славянскіх.
16.30. Навіны.
16.40. Выяўленчае мастацтва. 7-ы клас.
17.10. «Добры лес». Мультфільм.
17.25. Для школьнікаў. Дарожная азбука.
18.00. Па роднай краіне. «Горад Тальяці», «Жамчужына Абхазіі».
19.00. Панарама.
19.20. Зачытайце маё пісьмо...
19.30. Урачыстае адкрыццё Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Трансляцыя з Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР. Пасля заканчэння — «Крок». Рэха дня.

Другая агульнасаюзная праграма

7.00. Ранішняя гімнастыка.
7.15. «Да парадыгмы харчавання XXI стагоддзя». Навукова-папулярны фільм.
7.35, 8.35. Прыродазнаўства. 4-ы клас.
8.05. Іспанская мова. 1-ы год навучання.
9.05. Іспанская мова. 2-гі год навучання.
17.30. Час (з сурдаперакладам).
18.00. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР. У перапынку **(19.00)** — Добрай ночы, малышы!

…ЯТНІЦА

…агульнасаюзная праграма
…120 мінут.
…«Заўтра — дзень нара-… …бабулі». Мультфільм.
…Да 16 і старэйшым.
…Іграе А. Калнціема (кла-…
…Чалавек. Зямля. Сусвет.
…Музычны фальклор …ені.
…Дзіцячая гадзіна (з уро-… …глійскай мовы).
…Час.
…ТСН.
…Афрыка сёння.
…Рамансы А. Даргамыж-…

16.40. Вобраз. Літаратурная перадача для старшакласнікаў.
17.30. Час.
18.00. Венгрыя. Вясна-90.
20.00. Час.
20.45. Актуальнае інтэрв'ю.
20.55. Брэйн-рынг. «Што? Дзе? Калі?».
21.45. Гэта было... было...
22.15. Погляд.
24.00. ТСН.
0.25. «Не сышліся характарамі». Маст. фільм.
1.45. Вакол смеху. Бенефіс пісьменніка-сатырыка С. Альтава.
3.10. Ступень да Парнаса.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «У горад прыехаў клоун». Фільм-канцэрт.
9.00. Выяўленчае мастацтва. 7-ы клас.
9.35, 10.35. Геаграфія. 6-ы клас.
10.05. Навукова - папулярны фільм. «Транспарт будучыні». «Карэлія, фантазія-экспромт».
16.30. Навіны.
16.40. У. Зімін. «Жыла-была Сыраежка». Спектакль.
18.00. Моладзь і час.
18.35. Наш каментарый. Выбар зроблены.
18.40. Панарама.
19.00. Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Дабрачынны канцэрт.
20.15. «Жураўлі». Дак. фільм.
20.45. Калыханка.
21.00. Свята славянскага пісьменства і славянскай культуры ў Беларусі. «Дзікае паляванне караля Стаха». Спектакль ДАВТа БССР.
23.25. Рэха дня.
23.35. Рэпартаж з Пленарнага пасяджэння Міжнароднай канферэнцыі па праблемах славянскага пісьменства і культуры.

Другая агульнасаюзная праграма

7.00. Ранішняя гімнастыка.
7.15. «Займіце месца на Алімпе». Навукова-папулярны фільм.
7.35, 8.35. Прыродазнаўства. 4-ы клас.
8.05. Англійская мова. 1-ы год навучання.
9.05. Англійская мова. 2-гі год навучання.
17.30. Час (з сурдаперакладам).
18.00. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР.
21.40. Валейбол. Першынство сусветнай лігі. Зборная СССР — зборная КНР.
22.40. На першым З'ездзе народных дэпутатаў РСФСР.

СУБОТА

Першая …агульнасаюзная праграма

…120 мінут.
…Мама, тата і я.
…«Бурда модэн» прапа-…
…Канцэрт фартэпіяннай …
…Стоп-кадр. Навукова-па-… …ны агляд.
…«Любоў, фантазія і по-… …у руках». Пра майстра …най цацкі з г. Кірава …гальцава.
…Пад знакам «Пі».
…Партнёр. Камерцыйны …
…Цырк на вадзе.
…Маст. фільм. «Начны …».
…Іграе В. Жажыгін (ба-… …іка).
…Палітычныя дыялогі.
…Адкрыццё II Міжнарод-… …фестывалю фальклору.
…Міжнародная панарама.

17.45. Працяг перадачы аб адкрыцці II Міжнароднага фестывалю фальклору.
18.45. «Цану смерці спытай у мёртвых». Маст. фільм.
20.00. Час.
20.40. «Інвентарызацыя». Спектакль з удзелам Я. Петрасяна.
22.40. Да і пасля поўначы.
0.30. «Чужая жонка і муж пад ложкам». Маст. фільм.
1.35. «Мітусня вакол ката». Эстрадна-пацяшальная перадача.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Рамансы на вершы М. Цвятаевай.
9.05. «Абвінавачваецца вяселле». Маст. фільм з субцітрамі.
10.20. «Школа Васіля Скакуна». Дак. фільм.
10.40. 20 мінут рэдактара.
11.00. Тыдзень планеты.
11.15. Апошні школьны званок. Рэпартаж з мінскай сярэдняй школы № 65.
11.35. «Каўнас заўсёды Каўнас». (ТБ Літвы).
12.05. Вучымся гаспадарыць. Формы эканамічных узаемаадносін арэндных калектываў і адміністрацыі гаспадарак.
12.35. Тэлевізійны дзіцячы дзень.
14.00. Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. «Круглы стол». Сустрэча беларускіх і рускіх літаратараў».
15.00 Грамадская думка. Комплекснае сацыяльна-эканамічнае развіццё Мінскай вобласці. Прымае ўдзел старшыня абласнога Савета народных дэпутатаў, першы сакратар Мінскага абкома партыі, народны дэпутат СССР А. А. Малафееў і іншыя кіраўнікі вобласці. Прамая лінія.
17.00. Тэлевізійны дзіцячы дзень.
18.00. «Аліса ў краіне цудаў». Мультфільм.
18.30. Панарама.
19.00. Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Сімфанічны канцэрт.
21.20. Футбол. «Хімік» (Гродна) — «Дынама» (Брэст).
22.10. Рэха дня.
22.20. Гала-канцэрт з удзелам зорак беларускай эстрады і ансамбля «Песняры».

Другая агульнасаюзная праграма

7.00. Ранішняя гімнастыка.
7.15. «Садоўнік». Маст. фільм з субцітрамі.
8.55. Іграе Узорны паказальны аркестр пагранвойск КДБ СССР.
9.20. Дак. фільм. «Нябёсы пахмурныя» (Кіеў).
9.50. «Паравозік з Рамашкава». Мультфільм.
10.00. Відэаканал «Садружнасць».
13.30. Відэаканал «Савецкая Расія».
16.00. Фільмы рэжысёра М. Літвякова «Цяжкія дзеці», «Да пабачэння, мама», «Ёсць такія прычыны».
17.05. Руская мова.
17.35. «Лабірынт». Мультфільм.
17.55. «Прэс-клуб» прадстаўляе. «У барацьбе за гэта».
19.00. Добрай ночы, малышы!
19.15. «Празваны геній, ці Трактат аб тым, як нявыгадна быць таленавітым».
20.00. Час (з сурдаперакладам).
20.40. «Звініце, галасы, гучыце, трубы». Дж. Вердзі. «Рэквіем».
22.15. «Музычныя гісторыі». Кінаканцэрт.
23.05. «Брунет вячэрняй парой». Маст. фільм. (Польшча).

…НЯДЗЕЛЯ

Першая …агульнасаюзная праграма

…Спорт для ўсіх.
…Рытмічная гімнастыка.
…Тыраж «Спортлато».
…Раным-рана.
…На службе Айчыне.
…Ранішняя пацяшальная …грама.
…Вакол свету. Альманах.
…«Доўгія вёрсты вайны». …серыя.
…Здароўе.
…Маст. фільм. «Трэці …ыц» (ЧСФР).

15.00. Сельская гадзіна. Панарама.
16.15. «Шолахаву прысвячаецца...» Перадача з Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР.
18.00. «Вяртанне Капітошкі». Мультфільм.
18.25. «Рынг». Маст. фільм.
20.00. Час.
20.40. Думкі аб вечным.
20.55. «Мой Чайкоўскі». Расказвае М. І. Прудкін.
21.40. Футбольны агляд.
22.10. Парад лідэраў «Музычнага марафона».
23.45. «Вораг рэспектабельнай кампаніі». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
2.05. «Дзякуй, музыка, дзякуй». Кінаканцэрт.

Праграма Беларускага тэлебачання

8.30. Раніца рэспублікі.
8.40. «Тэмы да роздуму». Фільм-канцэрт.
9.45. Музей кнігі ў Полацку і ў бібліятэцы Салтыкова-Шчадрына ў Ленінградзе.
10.05. «Чалавек і прырода». (Новасібірск).
11.00. «Верую...» Спектакль Мінскага тэатра моды, прысвечаны 500-годдзю Ф. Скарыны.
11.30. «Пікі жаўтароцік». Мультфільм.
11.45. Вынікі кінафестывалю «Вясна-90».
13.00. Час пісьма.
14.00. «Чужыя тут не ходзяць». Шырокаэкранны маст. фільм.
15.15. Прэм'ера песні. Д. Яўтуховіч, Л. Пранчак. «Даставай, Язэп, гармонік».
15.30. Навіны.
15.40. Шукаем ініцыятыўных. Распрацоўка новых інструментаў.
16.00. Гандбол. Кубак чэмпіёнаў. Фінал. СКА (Мінск) — «Барселона» (Іспанія).
17.30. «І хлеб і песня». Фільм-канцэрт.
18.05. Без пяці 18. Перадача для падлеткаў і бацькоў.
18.40. Панарама.
19.00. Свята славянскага пісьменства і славянскіх культур у Беларусі. Вечар балетнага мастацтва. 1-е аддзяленне.
22.00. Закрыццё Свята славянскага пісьменства і культуры ў Беларусі. Паэтычнае фальклорнае свята «Роднае слова». (Вязынка).

прафілакторый сатыры і гумару
Гарычнік

Кніга скаргаў

Адкрыты ліст

АРТЫСТАМ ПАРЛАМЕНЦКАГА ПРАДСТАЎЛЕННЯ

«Звярнуцца ў газету мяне прымусіла тая акалічнасць, што ў аўторак, 15 мая г. г., упершыню за гады перабудовы, наш цырк аказаўся без гледачоў. Як высветлілася, прычынай з'явілася тое, што ў гэты дзень Беларускае тэлебачанне транслiравала адкрыццё сесіі Вярхоўнага Савета БССР. У сувязі з гэтым многія аматары цырка, нават тыя, якія набылі білеты загадзя, вярнулі іх назад у касу, аддаўшы перавагу парламенцкаму прадстаўленню.

Што датычыць тэлепрадстаўлення, то скажу шчыра: яно мне спадабалася. Нельга не адзначыць, што яго рэжысура зроблена ў лепшых нацыянальных традыцыях. Нягледзячы, што ў парламенцкі калектыў шмат улілося асоб неардынарных, якім пакуль яшчэ не хапае належнага прафесіяналізму, дзякуючы вопытным акцёрам задума галоўнага рэжысёра ўвасабляецца на манежы памайстэрску.

Не ведаю, хто пісаў сцэнарый для вядучага клоуна парламенцкага прадстаўлення, аднак не магу пагадзіцца з тым, хто сцвярджае, быццам бы ён не справіўся са сваёй роляй. Лічу, што задачу, пастаўленую перад ім галоўным рэжысёрам, вядучы клоун выканаў з бляскам. Менавіта дзякуючы яму на манежы панавала поўная раскаванасць і імправізацыя. У дадзенай сітуацыі, як рыба ў вадзе, адчувалі сябе артысты размоўнага жанру, прытым некаторых з іх юпітэр высвечваў не адзін раз, прымушаючы пастаянна паказваць адны і тыя ж рэпрызы, якія, аднак, глядзеліся з не меншай цікаўнасцю, чым арыгінальныя.

Нельга не заўважыць, што парламенцкае прадстаўленне занадта перагружана артыстамі-мімамі, роля якіх зводзіцца да выканання простага нумара — націскання кнопак. Прытым асабліва кідаецца ў вочы заканамернасць, што табло паказвае зусім адваротнае таму, што адбываецца на манежы. Хіба адно радуе: калі артысты-мімы не адрэагуюць на рэакцыю гледачоў, тыя могуць замест апладысментаў узнагародзіць іх свістам. Гэта адно і ўсяляе надзею, што гледачы, расчараваўшыся ў парламенцкім прадстаўленні, зноў прыйдуць у наш цырк. Калі ж падобнага не здарыцца, мы будзем па-ранейшаму несці вялікія выдаткі.

Дарагая рэдакцыя! Прашу азнаёміць з маім лістом удзельнікаў парламенцкага прадстаўлення, каб яны ўлічылі наша становішча. У перыяд гасразліку і самафінансавання падобная канкурэнцыя падрывае эканоміку, якая, як мы пераканаліся ўжо, не можа быць эканомнай.

З павагай — генеральны дырэктар цырка Я. КЛОУНАЎ.»

Падрыхтаваў да друку А. ЗЭКАЎ.

Жартоўны аловак

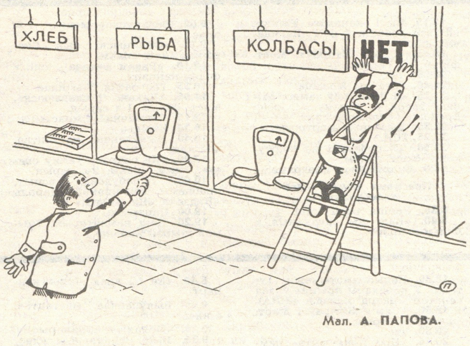

Мал. А. ПАПОВА.

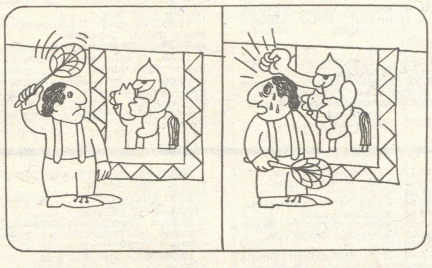
Мал. Ю. МІХАЙЛАВА.

Антон ПРЫЦЭЛ

Ранішняя размова

Бялее дзень, 1 хлеб
са мной гаворыць...
Юрась ПАЦЮПА

Я рыфмы уначы прышпорваў,
ганяў па вершах, аж аслаб.
А ўранку ў добрым у гуморы
я сеў за стол, паснедаць каб.
І голас, сёрбаючы крупнік,
пачуў, і стаў аж сам не свой:
— Паперу крэмзаць кінь,
Пацюпа,
бо гэта хлеб, Юрась, —
не твой.
О, божа, хлеб — і размаўляе?
То ж — нібы д'ябал у душу!
А мо ён рацыю і мае,
што штось не тое я пішу?

Футбольны настрой

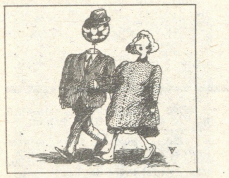

Фенаменальна!

Запрашэнне... з каштарысам

Як вядома, з 17 па 22 ліпеня г. г. у Віцебску будзе праходзіць II Усесаюзны фестываль польскай песні. Музычныя аглядальнікі «Чырвонай змены» неаднойчы ўдзельнічалі ў падобных мерапрыемствах, таму не здзівіліся, атрымаўшы запрашэнне і ад дырэктара гэтага фэсту Р. М. Баса. Здзівіла іншае: запрашэнне суправаджаў каштарыс «акрэдытацыі журналіста на фестывалі», які ўлічваў і 93 рублі за месца ў зале, і 20 рублёў за ўдзел у культурнай праграме, і г. д. Абмежаваныя ў тэрмінах адсылкі адказу, мы вырашылі зрабіць гэта аператыўна — адкрытым лістом.

ДАРАГІ СПАДАР Р. БАС!

З першых слоў Вашага запрашэння мы зразумелі, што фестываль будзе для журналістаў вельмі дарагі. Нас заўсёды радуюць наватарскія ідэі ў арганізацыі музычнага жыцця ў краіне, але каб кожны журналіст плаціў 200 рублёў за права асвятляць фестываль — гэта ўжо бляск навізны.

У вас фенаменальныя здольнасці. Узнікае нават перакананне, што фестываль добра скончыць.

Праўда, музычныя аглядальнікі «Чырвонай змены», пабываўшыя ўжо не на адным фестывалі (уключаючы і міжнародныя), выказалі меркаванне, што ў тэкст запрашэння ўлезла памылка: маўляў, фестываль жа польскай песні, таму спадар дырэктар меў на ўвазе, што рэдакцыі павінны пералічыць дырэкцыі не 200 рублёў, а 200 злотых. Паколькі наша газета каштуе ў Польшчы 800 злотых за экземпляр, мы з задавальненнем вышлем вам бясплатна любы нумар, які вас зацікавіць.

Але вось з асвятленнем вашага дарагога фестывалю, спадар Бас, праблема. Справа ў тым, што іншы БАС — Беларускае аб'яднанне студэнтаў у Польшчы — запрасіў нас (і таксама ў ліпені) на рок-фэст «Басавішча» ў Беласток. Яны, праўда, не забяспечваюць аўтаручкамі і блакнотамі, але і не патрабуюць за гэта 42 рублі авансам. Дый за месца ў зале не бяруць з журналістаў па 93 рублі з кожнага.

Вы прасілі паведаміць «пацвярджэнне ўдзелу ў фестывалі перад 1 чэрвеня 1990 года». Што ж, выконваем вашую просьбу: у рэдакцыі знайшліся энтузіясты папрацаваць. Нават бясплатна. Але вось заплаціць 200 рублёў (ці ўсё ж злотых?) за права папрацаваць — дурняў у «Чырвонай змене» не знайшлося.

Разам з тым, калі вы ўсё ж хочаце, каб фестываль польскай песні асвятляўся на старонках флагмана беларускай маладзёжнай прэсы, просім загадзя паведаміць, пералічыўшы на разліковы рахунак выдавецтва ЦК КПБ № 700824 у АПЕРУ Белжылсацбанка ў г. Мінску, абавязкова з паметкай «Для «Чырвонай змены», 1072 рублі. Прыкладаем каштарыс расходаў:

1а. Доля з акладу карэспандэнта (з разліку на 6 дзён фестывалю). — 50 руб.

1б. Рэальная магчымасць перадрукавання інфармацыі з «Чырвонай змены» заходнімі выданнямі і радыёстанцыямі — 120 долараў.

2. Аплата працы фотакарэспандэнта С. Брушко на фестывалі (надбаўка 20 працэнтаў за высокі клас) + фотаматэрыялы — 180 руб.

2б. Пры ўмове перадрукавання здымкаў патрабуецца гарантыя дадатковай аплаты з разліку 20 долараў за здымак.

3. Забеспячэнне аператыўнасці публікавання інфармацыі — 50 руб.

P. S. Просім улічыць магчымасць пераводу канверсаванай валюты ў неканверсаваную з разліку не 6:1, як зроблена ў дадзеным каштарысе, а 20:1 у залежнасці ад свабоднага рынку.

Пры выкананні ўсіх гэтых умоў «Чырвоная змена», нягледзячы на занятасць творчага актыву «Нотнага аркуша», гарантуе забяспечыць асвятленне вашага фестывалю на сваіх старонках.

Вітаўт КАНТРАБАС,
аглядальнік музычнага выпуску «Нотны аркуш».

Фатальнае каханне

Я выглянуў з акна. Я... вольна ішла па вуліцы. К... ла ганарліва. Стройная. С... тычная. Самавітая. На ... мужчыны заглядваюцца. ... наецца прыгожа, але ... Губы памадай не вым... Ка-ра-лева!

Зайшла ў пад'езд. Гру... дзверы кватэры. Маё ... здрыганулася і зайшлося ... кім не сваім рытмам, нібы ... лоханы трус у клетцы.

Пастаяў. Памаўчаў. На... ся смеласці. Рашучым к... падышоў да дзвярэй. На... кнопку званка. Шчоўкну... мок.

Выйшла, нібы лебедзь ... плыў з-за вострава. У ... стым халаце, зашпілены... адзін гузік. Румяная, на ... ўсмешка. У мяне перасох... горле. Адчуванне такое, ... цам утапіўся ў глыбокім ... зе яе халата.

— Вы штосьці хочаце? ... пытала меладычным го...

— Можа, трэба цукру д... Дык дзе ты яго цяпер ... меш!

— Нічога мне, акрамя ... патрэбна, — кажу пера... ным голасам і малю бог... яна не пайшла, выслухал... майго сэрца. — Давайце ... міцца. Я — Павел! Ваш ... сусед.

— А я — Ларыса. Даў... запрыкмеціла. Толькі вы ... не сучасны. Баязлівы.

— Вельмі рады. Вы ... Ларыса, прабачце, але д... це ўсё расказаць, як на ... дзі.

— Цішэй, — папра... Нас могуць падслухаць. ... ёсць вушы.

— Я павінен сказаць ... чу непаслухмянымі губ... што не сплю начамі. ... падаў з ложка. Смалю ... пачкі цыгарэт. Чытаю. А ... ідзе.

— Небарака вы мой, — ... піла маю галаву рукамі ... туліла да грудзей. У тва... нула гарачынёй, як ад ... наўскай печы.

— Удзень таксама др... спавядаюся. — На рабо... прыемнасці. Учора зноў ... за сталом. У чайнік ... троху солі замест цукру. ... чаго добрага, пад ... траплю.

— Не вы першы, — ... пазяхнула Ларыса. — С... седзяў выехалі ад ... шэсць гадоў. Фатальнае ... не.

— Калі так пойдзе і ... дык я таксама...

— А як жа жонка, ...

— Жонка таксама не ... дзеці плачуць.

— Якое ж выйсце?

— Вельмі простае! — ...

— Перастаньце, Ларыс... раць ноччу на піяніна! ... маіх сіл не хапае яго сл... Не вытрымаю, выкіну на ... і яго, і вас!

В. СЕМЯН...

Пераклаў з украін...
У. ШКАБ...

Вядучы выпуску ... РЫБАЛТОЎСКІ.

Дзяжурныя рэдактары А. ДАБРЫЯН і В. ЕРАШЭНКА.

Рэдактар Ул. БЕЛ...

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220041, г. МІНСК-41, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
Прыёмная рэдакцыі — 32-13-54.
Аддзел пісьмаў — 32-50-01.

«КРАСНАЯ СМЕНА». На белорусском языке. Орган Центрального Комитета ЛКСМ Белоруссии. Выходит по вторникам, средам, четвергам и субботам.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

г. Минск. Индекс ...

Зак. № 95—96.
АТ 09260

П 123456789...
М 123456789...